Załącznik nr 2 do uchwały nr LVIII/334/2022
Rady Miejskiej w Błażowej
z dnia 18.12.2022 r.

Diagnoza Problemów Społecznych na terenie Gminy Błażowa

Spis treści

1. WPROWADZENIE ... 2
1.1 Cele i ogólne założenia badania ... 4
1.2 Problematyka badania ... 5
2. METODOLOGIA BADANIA ... 8
2.1 Opis metody i próby badawczej ... 8
2.2 Narzędzia badawcze ... 10
3. BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW ... 11
3.1 Struktura badanej próby ... 12
3.2 Problem alkoholowy z perspektywy dorosłych mieszkańców ... 15
3.3 Problem nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców ... 23
3.4 Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców ... 26
3.5 Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców ... 32
3.6 Problem uzależnień behawioralnych ... 39
3.7 Gmina wobec problemów społecznych – opinia mieszkańców ... 46
4. BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY ... 49
4.1 Struktura badanej próby ... 49
4.2 Problem alkoholowy z perspektywy dzieci i młodzieży ... 51
4.3 Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży ... 57
4.4 Problem nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży ... 66
4.5 Profilaktyka z perspektywy dzieci i młodzieży ... 69
4.6 Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży ... 75
4.7 Problem uzależnień behawioralnych z perspektywy dzieci i młodzieży ... 83
5. BADANIE SPRZEDAWCÓW ... 88
5.1 Struktura badanej próby ... 88
5.2 Problemy społeczne z perspektywy sprzedawców ... 90
6. WNIOSKI ... 99
6.1 Problemy społeczne wśród dorosłych mieszkańców ... 99
6.2 Problemy społeczne wśród uczniów ... 101
6.3 Problemy społeczne według sprzedawców alkoholu ... 103
7. REKOMEDNACJE ... 103
8. PODSUMOWANIE ... 110

1. WPROWADZENIE

Problemy i zagrożenia społeczne występują w każdej społeczności lokalnej. Są one elementem naszej rzeczywistości i każdy bezpośrednio lub pośrednio zetknął się ze skutkami tych zjawisk. Mimo to, wspomniane zagrożenia nie skupiają naszej uwagi w takim stopniu jak przykładowo terroryzm, klęski żywiołowe czy też awarie infrastruktury krytycznej. Jest to między innymi związane z charakterem i powszechnością zagrożeń społecznych, które towarzyszą nam na co dzień, a ich negatywne skutki zauważalne są często po dłuższym okresie czasu.

W związku z tym nie są to zjawiska tak spektakularne i medialne, aby relacjonować je „na żywo" lub analizować na pierwszych stronach gazet. Są to jednak istotne zagrożenia, które negatywnie oddziałują na jednostkę, rodzinę, społeczeństwo i powodują dysfunkcję całych grup społecznych. Z tego względu problemy społeczne należy monitorować na bieżąco i dążyć do ich ograniczenia lub wyeliminowania z życia wspólnoty, choć to ostatnie wydaje się niezmiernie trudne.

Problemy społeczne określane są jako „ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić"[1]. Jerzy Kwaśniewski pod pojęciem problemów społecznych rozumie takie „zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania"[2].

Z powyższych definicji wynika jednoznacznie, że problemy społeczne to zdarzenia oraz zachowania ludzkie, które ze względu na swoją skalę i charakter stanowią zagrożenie dla funkcjonowania i rozwoju członków danej wspólnoty.
Zagrożenia społeczne definiowane są jako zjawiska godzące bezpośrednio w jednostkę, jej biologiczne oraz egzystencjalne podstawy istnienia. Są to wszystkie przypadki odnoszące się

[1] K. Frysztacki, *Socjologia problemów społecznych*, Warszawa 2009, s. 20
[2] J. Kwaśniewski, *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych* [w:] J. Kwaśniewski (red.), *Badania problemów społecznych 2*, Warszawa 2006, s. 7

do niebezpieczeństwa utraty życia i zdrowia, tożsamości narodowej i etnicznej poszczególnych społeczności oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego. Analizowane zagrożenia „w znaczący sposób wpływają na jakość i standard życia ludzi, a tym samym na poziom rozwoju cywilizacyjnego danego państwa, czy szerzej pewnych obszarów geograficznych”[3].

Zjawiska godzą nie tylko w jednostkę, ale mogą powodować także dysfunkcję całych grup społecznych, w tym również wspólnot samorządowych. Ich spektrum jest bardzo szerokie. W literaturze przedmiotu do najważniejszych zalicza się m.in. bezrobocie, ubóstwo, deficyt mieszkań, bezdomność, patologie społeczne (alkoholizm, narkomanię, przestępczość), AIDS czy też korupcję i nepotyzm. Wymienione zagrożenia zakłócają funkcjonowanie i rozwój nie tylko społeczności lokalnych, ale mogą stanowić także problem o charakterze globalnym. Ważnym elementem w zakresie zabezpieczenia bezpieczeństwa, a tym samym praktycznemu przeciwdziałaniu zagrożeniom i występującemu lokalnie ryzyku, jest budowa lokalnych programów prewencyjnych, które powinny zawierać następujące elementy:

- określenie występujących na danym obszarze problemów społecznych,
- zdefiniowanie grup dotkniętych problemami społecznymi,
- określenie celów podejmowanych działań prewencyjnych, głównych i cząstkowych,
- określenie zadań, obszarów, na których będą realizowane działania,
- określenie podmiotów zainteresowanych współpracą przy realizacji, form i metod działań oraz terminów ich realizacji,
- opracowanie założeń ewaluacyjnych,
- oszacowanie kosztów poszczególnych działań oraz całego programu,
- wskazanie osoby odpowiedzialnej za opracowanie dokumentu programu prewencyjnego.

Wprowadzanie w życie dobrze skonstruowanych programów prewencyjnych o charakterze lokalnym przyczyni się do podniesienia poczucia bezpieczeństwa wśród członków społeczności lokalnej.

[3] M. Leszczyński, *Bezpieczeństwo społeczne Polaków wobec wyzwań XXI wieku*, Warszawa 2011, s. 62

1.1 Cele i ogólne założenia badania

Niniejsza diagnoza ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w okresie październik - listopad 2022 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z: nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniami behawioralnymi, a także przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Błażowa wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- dorośli mieszkańcy,
- dzieci i młodzież szkolna,
- sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- zidentyfikowania problemów uzależnień wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców,
- zidentyfikowania problemu przemocy w rodzinie,
- zidentyfikowanie problemu przemocy rówieśniczej i szkolnej wśród uczniów z Gminy Błażowa,
- zidentyfikowanie skali problemów uzależnień behawioralnych wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców Gminy Błażowa,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu problemów uzależnień,
- zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

1.2 Problematyka badania

Niniejsza diagnoza omawia następujące problemy społeczne:

Problem alkoholowy (alkoholizm) – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”[4]. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.

Problem narkotykowy (narkomania) – według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”[5]. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie Gminy Błażowa.

Problem nikotynowy (nikotynizm) – jest zjawiskiem, które polega na regularnym zażywaniu tytoniu, w skład którego wchodzi nikotyna – silna trucizna oraz szereg innych substancji, które wykazują negatywny wpływ na nasz organizm. Nikotynizm jest uzależnieniem fizycznym i psychicznym. Został szczegółowo opisany w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD 10. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie Gminy Błażowa, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców gminy.

Zjawisko przemocy – może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

- **przemoc fizyczna** – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, bicie, policzkowanie, kopanie, duszenie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;

[4] T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.
[5] Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2020 poz. 2050)

- **przemoc psychiczna –** zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów, nagabywanie;
- **przemoc seksualna –** polega na zmuszaniu ofiary do jakiejkolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego poprzez np. niechciane dotykanie, szczypnięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;
- **przemoc ekonomiczna –** obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy.
- **zaniedbanie -** polega na nie zaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych osoby.

Zjawisko przemocy w rodzinie – przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”[6]. Niniejsza diagnoza ukazuje skalę, przyczyny oraz rodzaj problemu.

Cechy przemocy w rodzinie:

- **INTENCJONALNOŚĆ** – zamierzone działanie, mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie sobie osoby doznającej przemocy w rodzinie,
- **NIERÓWNOWAGA SIŁ** – zdecydowane przewaga jednej ze stron w relacji (fizyczna również, ale przede wszystkim psychiczna),

[6] Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2021 poz. 1249).

- **POWODOWANIE CIERPIENIA I BÓLU** – narażanie zdrowia i życia na poważne szkody. Doświadczanie cierpienia i bólu powoduje, że ofiara traci zdolność do samoobrony,
- **NARUSZANIE PRAW I DÓBR OSOBISTYCH** – sprawca wykorzystując przewagę sił narusza podstawowe prawa (np. do stanowienia o sobie, nietykalności cielesnej, godności itp.).

Zjawisko przemocy rówieśniczej – Dan Olweus, pionier badań nad zjawiskiem przemocy szkolnej definiuje przemoc jako „agresywne zachowanie, w którym sprawca używa swego ciała lub przedmiotu (włączając broń) do zranienia lub skrzywdzenia innej osoby". Z kolei WHO określa przemoc jako „użycie z rozmysłem siły lub grożenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego"[7]. Nowym problemem, który pojawia się już coraz częściej wśród Polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy. Poniższa tabela przedstawia różne sposoby rozumienia cech charakterystycznych dla systematycznej przemocy rówieśniczej w szkole i jej cyfrowego odpowiednika.

Kryterium wyróżniające	Tradycyjny bullying	Cyberbullying
Powtarzalność	Wynika z wielokrotnego działania sprawców.	Może wynikać z cech samego materiału zamieszczonego w Internecie, który jest albo wielokrotnie kopiowany, albo długotrwale obecny; w obu tych przypadkach ofiara doświadcza powtarzalnej wiktymizacji.
Nierównowaga sił	Wynika z przewagi ilościowej, fizycznej lub psychologicznej sprawcy bądź sprawców.	Może wynikać z większych kompetencji sprawców w zakresie obsługi nowych technologii komunikacyjnych.
Intencjonalność	Jest operacjonalizowana najczęściej jako świadoma chęć skrzywdzenia ofiary.	Część badań wskazuje, że ze względu na cechy komunikacji zapośredniczonej (m.in. redukcja sygnałów niewerbalnych) niektórzy sprawcy nieświadomie krzywdzą ofiary.

Tabela 1 Dręczenie szkolne i cyberbullying. Różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu.

[7] Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007r.

Uzależnienia behawioralne – Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne formalnie potwierdziło istnienie uzależnień/nałogów behawioralnych w maju 2013 poprzez opublikowanie piątej rewizji klasyfikacji DSM i włączenie zaburzenia uprawiania hazardu do kategorii zaburzeń i nałogów. Mianem uzależnień behawioralnych określa się formy zaburzeń (nałogów) nie związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, a związanych z niekontrolowanym wykonywaniem pewnych czynności. W niniejszym badaniu zwrócono uwagę przede wszystkim na uzależnienia związane z komputerem i Internetem, fonoholizmem, zakupoholizmem, pracoholizmem oraz hazardem. Jest to coraz bardziej popularny rodzaj uzależnień, w związku z tym niniejsza diagnoza porusza również te kwestie.

2. METODOLOGIA BADANIA

2.1 Opis metody i próby badawczej

Główny cel badania stanowiło zdiagnozowanie skali problemów społecznych w Gminie Błażowa oraz postaw mieszkańców względem: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, zjawiska przemocy, a także uzależnień behawioralnych. Obszary dotyczące ogólnej wiedzy i opinii mieszkańców, ich doświadczeń osobistych oraz postrzegania zjawiska uzależnień w najbliższym otoczeniu zostały przeanalizowane za pomocą badania ankietowego, przeprowadzonego na próbie badawczej, która została przedstawiona poniżej:

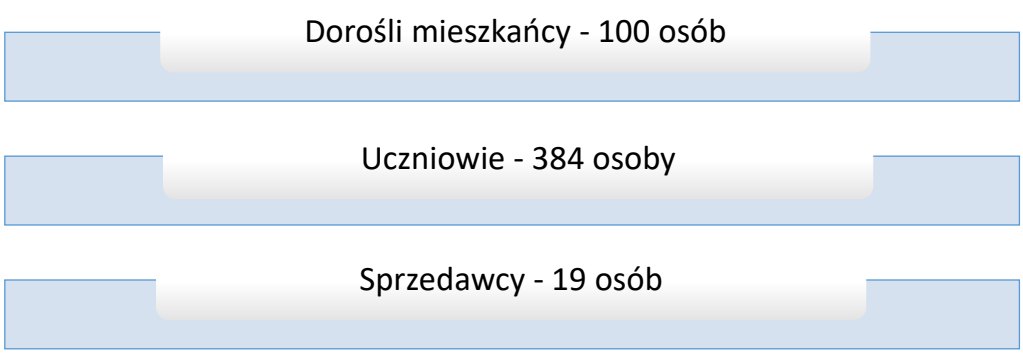

Rysunek 1 Schemat próby badawczej:

Na potrzeby niniejszej diagnozy zdecydowano się na zastosowanie nieprobabilistycznego doboru próby losowej, ze względu na fakt, iż był on najbardziej odpowiedni do ustalonych celów badawczych.

Badania zostały przeprowadzane w 2022 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 503 osoby. Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy Błażowa oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Badania sondażowe (ilościowe) przeprowadzono wśród dorosłych mieszkańców na terenie Gminy Błażowa za pomocą metody CAWI (badanie za pomocą ankiety internetowej) oraz PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Link odnoszący się do ankiety internetowej został umieszczony na głównej stronie Urzędu Gminy Błażowa. Uzupełnione ankiety zostały odesłane w formie elektronicznej w postaci zestawienia wszystkich danych, co zapewniło badanym pełną anonimowość.

W badaniu uczniów również zastosowano metodologię ilościową CAWI. Wybór metody sondażu diagnostycznego sprawił, że najbardziej dogodną techniką była ankieta audytoryjna. Uczniowie, zebrani w większej grupie, wypełniali samodzielnie ankiety. Badanie przeprowadzone zostało zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestnicy poinformowani zostali o zachowaniu anonimowości badania. Za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrektorów szkół podstawowych i ponadpodstawowych na przeprowadzenie badań w ich placówkach.

Natomiast wśród sprzedawców alkoholu zastosowano metodę PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. Kwestionariusz ankiety umożliwił uzyskanie informacji dotyczących stanu oraz nasilenia zagrożeń społecznych występujących na terenie Gminy Błażowa, między innymi poprzez zdiagnozowanie problemów i oczekiwań zgłaszanych przez dorosłych mieszkańców, sprzedawców oraz dzieci i młodzieży ze szkół zlokalizowanych na terenie Gminy Błażowa.

2.2 Narzędzia badawcze

Kwestionariusz ankiety opracowanej na potrzeby niniejszej diagnozy można podzielić na 3 części.

1. Część adresowo-tytułową - umieszcza się ją na pierwszej stronie ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla respondenta.
2. Część merytoryczną - zawarte są w niej pytania dotyczące badanych zagadnień.
3. Część metryczkową - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta. Są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania. Informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy lub ilościowy.

Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).

3. BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Przeprowadzone wśród dorosłych mieszkańców badania ankietowe dotyczyły przede wszystkim ich ogólnej wiedzy i opinii na temat zjawiska uzależnień i przemocy, doświadczeń osobistych oraz spostrzeżeń wypływających z obserwacji najbliższego otoczenia.

W kwestionariuszu badawczym znalazły się pytania odnoszące się do kwestii alkoholu, narkotyków, dopalaczy, papierosów, zjawiska przemocy, uzależnień behawioralnych i innych problemów społecznych oraz działań Gminy Błażowa w zakresie rozwiązywania problemów. Badanie zostało podzielone na bloki dotyczące następujących problemów:

Rysunek 2 Obszar tematyczny zawarty w kwestionariuszu ankiety dla dorosłych mieszkańców.

3.1 Struktura badanej próby

W niniejszym badaniu wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców Gminy Błażowa. Analizując próbę badawczą ze względu na płeć można zauważyć, iż większość badanej próby tworzą kobiety, tj. 57,00%. W badaniu udział również wzięło 43,00% mężczyzn.

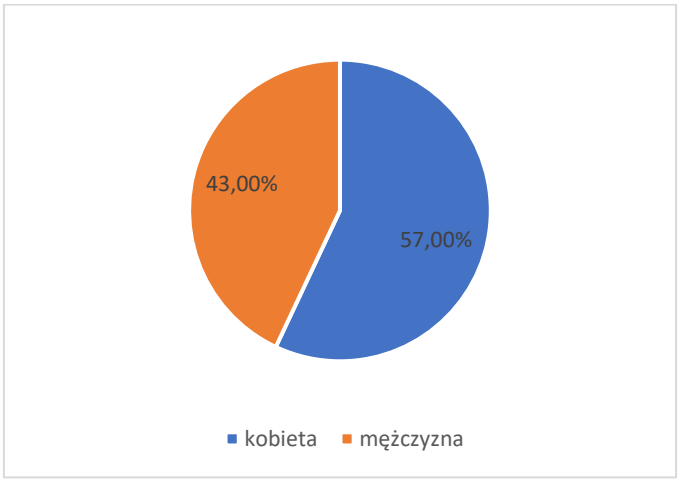

Wykres 1 Płeć.

Wśród ankietowanych mieszkańców najliczniejszą grupę tworzą osoby w wieku 36–45 lat (24,00%), w wieku 26–35 lat (22,00%) oraz w wieku 46–55 lat lub do 25 lat (po 17,00%). Ankietowani w wieku od 56-65 lat stanowią 11,00% badanej społeczności, a 9,00% próby stanowią osoby powyżej 60 lat.

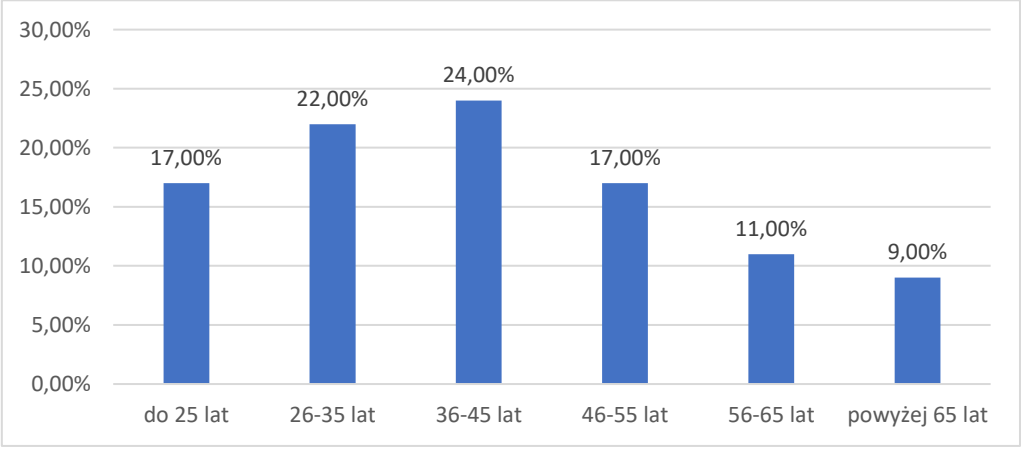

Wykres 2 Wiek.

Analizując badaną społeczność ze względu na wykształcenie można zauważyć, iż wykształceniem wyższym legitymuje się 55,00% badanych, 32,00% osób posiada wykształcenie średnie bądź pomaturalne. Następnie wykształcenie zawodowe posiada 11,00% ankietowanych, a wykształcenie podstawowe 2,00% respondentów.

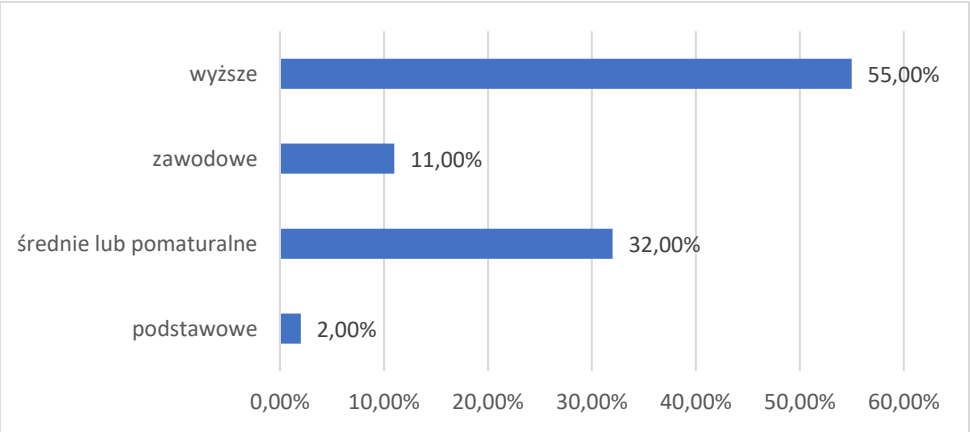

Wykres 3 Wykształcenie.

Najliczniejsza grupa ankietowanych osób pracuje w przedsiębiorstwach prywatnych jako pracownicy – takiej odpowiedzi udzieliło 54,00% osób. Natomiast 15,00% osób pracuje w instytucjach publicznych, 11,00% osób prowadzi swoją działalność gospodarczą oraz po 9,00% osób jest bez pracy lub jest na emeryturze/rencie. Pozostałe 2,00% to rolnicy.

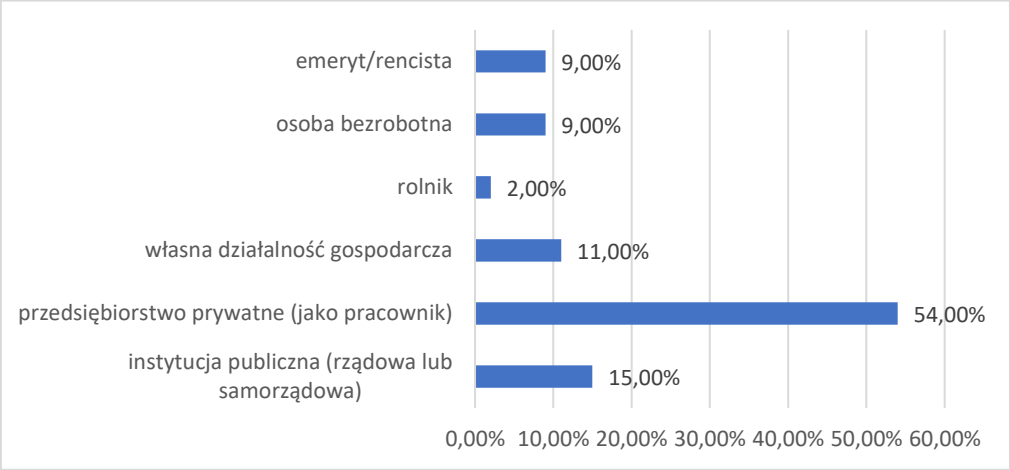

Wykres 4 Miejsce zatrudnienia.

Większość osób uważa, że ich sytuacja materialna jest dobra – taką opinię wyraża 41,00% ankietowanych. Bardzo dobrze sytuację finansową ocenia 24,00% osób. W opinii 33,00% respondentów, ich sytuacja finansowa jest ani dobra ani zła, zaś po 1,00% osób twierdzi, iż jest ona zła, bądź bardzo zła.

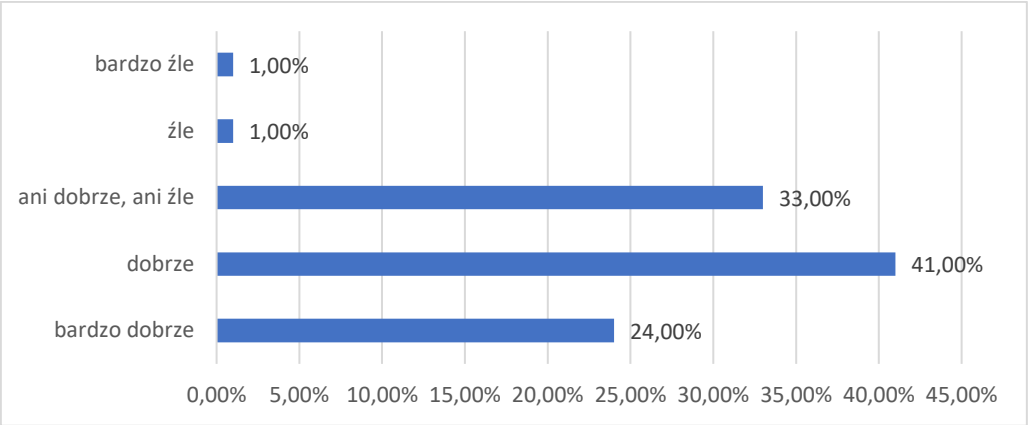

Wykres 5 Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Osoby zamężne lub żonate stanowiły ponad połowę próby badawczej, tj. 68,00%. Natomiast 25,00% ankietowanych to osoby stanu wolnego, 5,00% badanych to osoby rozwiedzione, a 2,00% to wdowy lub wdowcy.

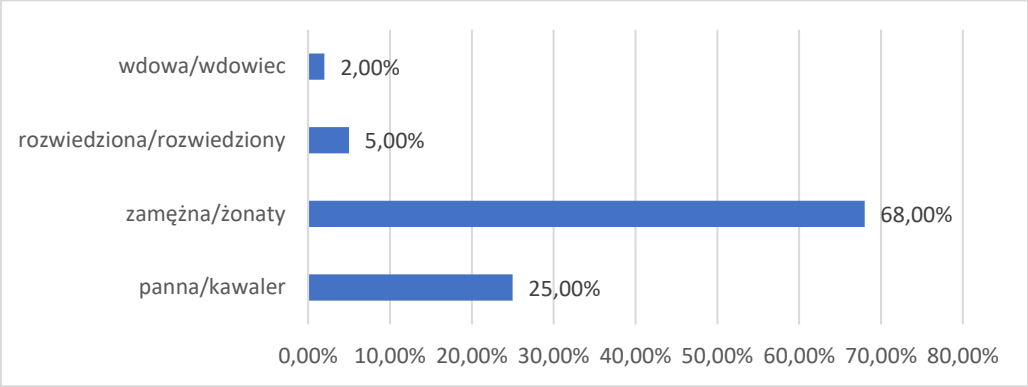

Wykres 6 Stan cywilny.

3.2 Problem alkoholowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Problemy związane z używaniem alkoholu, występują zarówno w obszarze zdrowia fizycznego jak i psychicznego. Negatywne konsekwencje dotykają nie tylko osoby uzależnione, ale także ich rodziny i osoby w środowisku lokalnym. Oprócz tego, że alkoholizm jest często przyczyną przemocy domowej, powoduje wiele szkód społecznych, takich jak zakłócanie porządku publicznego, przemoc, ubóstwo czy bezrobocie. W celu zapobiegania niekorzystnym konsekwencjom z tym związanym, konieczne jest sprawdzenie skali problemu wśród dorosłych osób oraz na tej podstawie zaprojektowanie działań profilaktycznych.

Pierwsza część pytań, skierowanych do dorosłych mieszkańców Gminy Błażowa dotyczyła spożywania alkoholu, celem rozpoznania skali picia napojów alkoholowych oraz uzależnień. Dorosłym mieszkańcom, zadano pytanie o to, jak często spożywają alkohol. 4,00% sięga po niego kilka razy w tygodniu, 19,00% respondentów robi to kilka razy w miesiącu, z kolei 45,00% - kilka razy w roku. Abstynencję zadeklarowało 31,00% mieszkańców. Natomiast codziennie alkohol spożywa jedynie 1,00% ankietowanych.

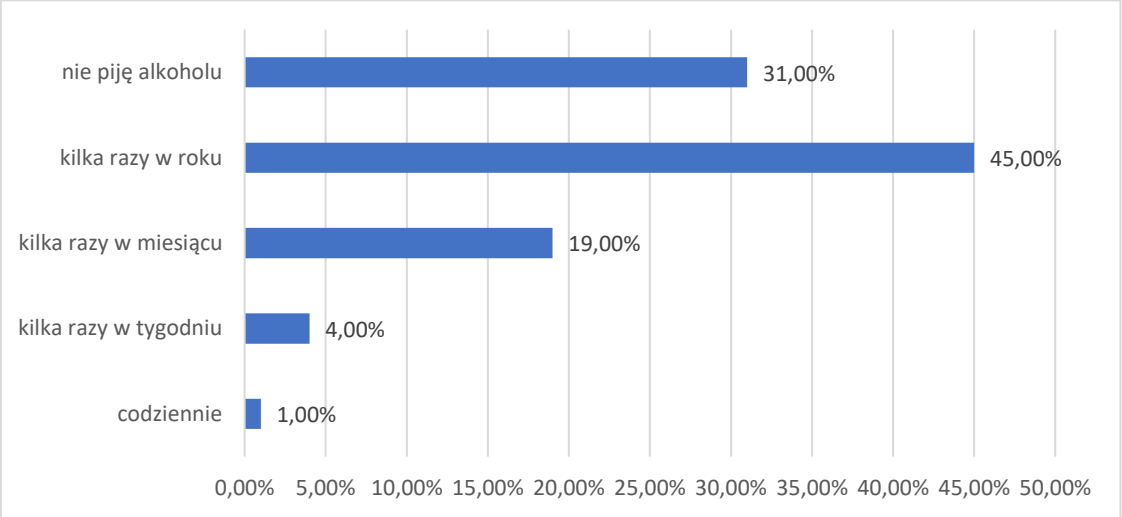

Wykres 7 Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Na kolejne pytania dotyczące spożywania alkoholu odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż spożywają alkohol.

Następne pytanie dotyczyło rodzaju alkoholu, który mieszkańcy Gminy Błażowa wypiją najczęściej. Większość ankietowanych wskazało na piwo (55,07%). Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców są: wino (33,33%), nalewki bądź wódka (po 15,94%) ora likiery (2,90%).W odpowiedzi „inne, jakie?" (5,80%) ankietowani wymienili whisky.

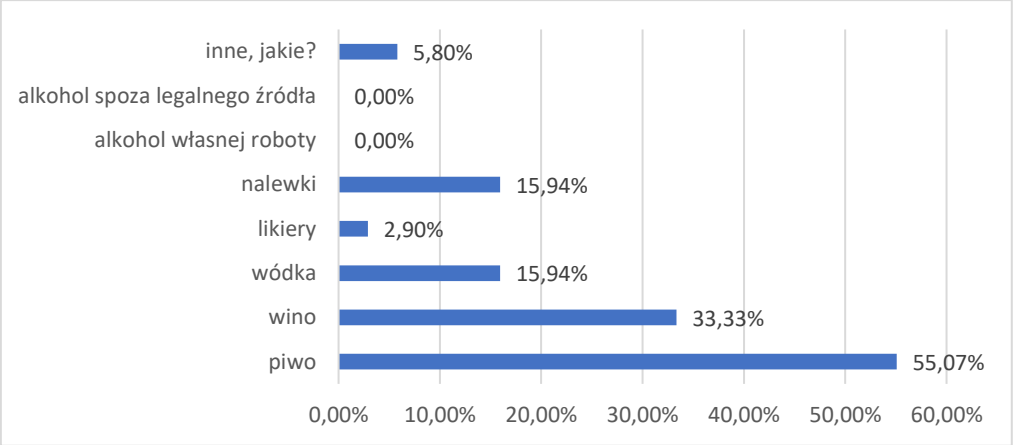

Wykres 8 Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Większość ankietowanych deklaruje, iż jednorazowo wypija 1 – 2 porcje alkoholu – taką odpowiedź wskazało 47,83% osób. 28,99% ankietowanych wypija jednorazowo 3 – 4 porcje, 17,39% osób wypija 5 – 7 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym go spożywa, po 2,90% badanych pije jednorazowo 8 – 10 porcji oraz od 11 – 13 i więcej porcji.

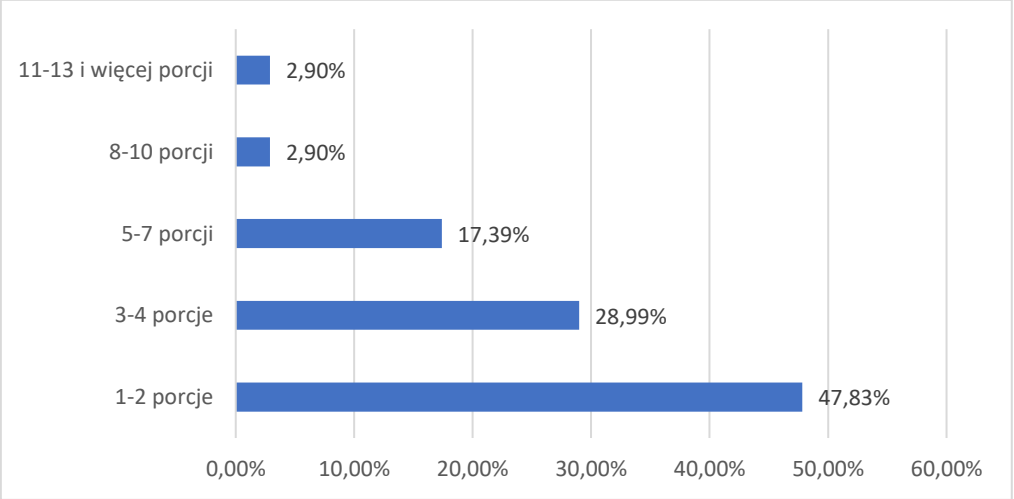

Wykres 9 Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije?

W kolejnym pytaniu, mieszkańcy zostali poproszeni o wskazanie przyczyn sięgania po napoje alkoholowe. Większość respondentów jako powód podaje towarzystwo (55,07%). Znaczny odsetek ankietowanych wskazał również: dla lepszej zabawy (24,64%), walory smakowe (17,39%) oraz z braku konkretnego powodu (21,74%).

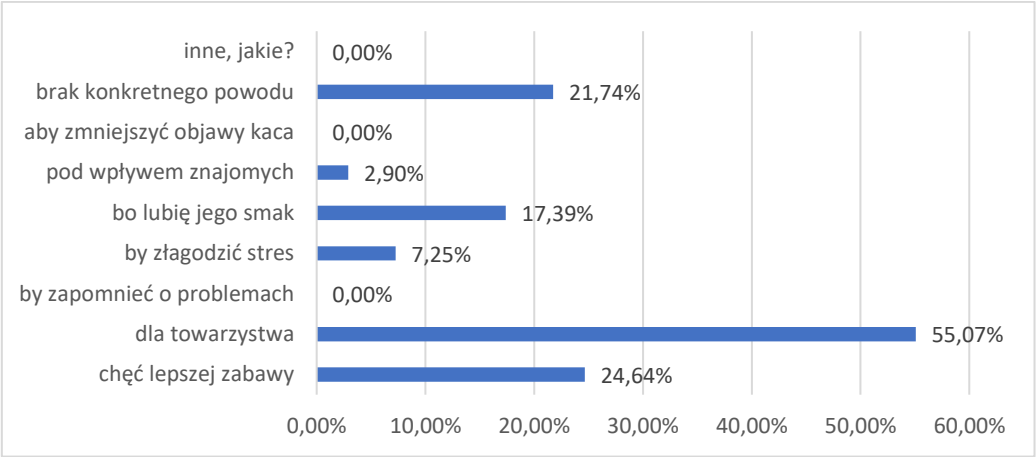

Wykres 10 Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Mieszkańcy spożywają alkohol głównie w domu (69,57%) oraz u znajomych (39,13%). W pubach/restauracjach lub kawiarniach alkohol spożywa 28,99% osób, a 2,90% na świeżym powietrzu.

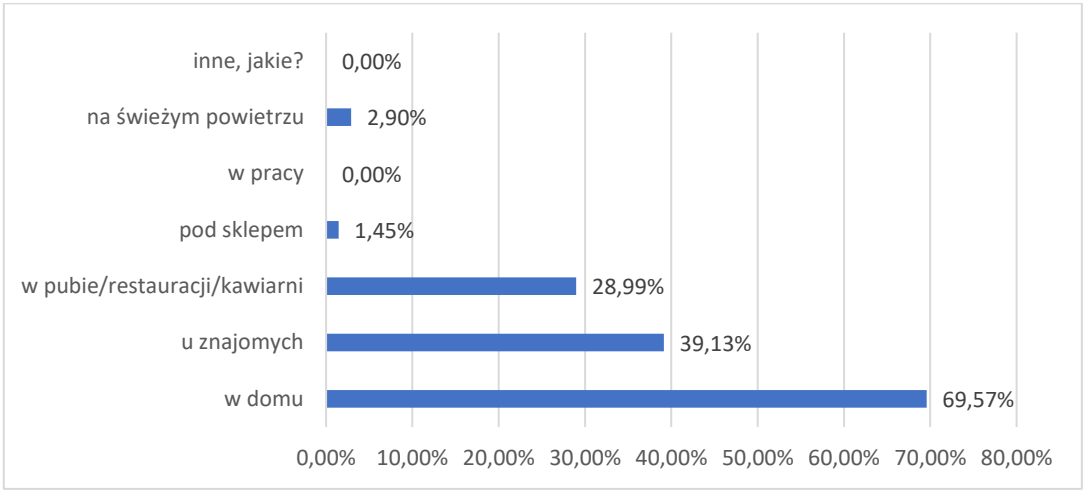

Wykres 11 Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Następnie respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Ankietowanym zdarzało się wykonywać obowiązki zawodowe znajdując się pod wpływem alkoholu. 5,80% badanych określiło, iż zdarzało się to u nich rzadko, a 2,90% wskazało na odpowiedź „czasami". Natomiast znaczna część ankietowanych mieszkańców (91,30%) nigdy nie pracowało w stanie nietrzeźwości.

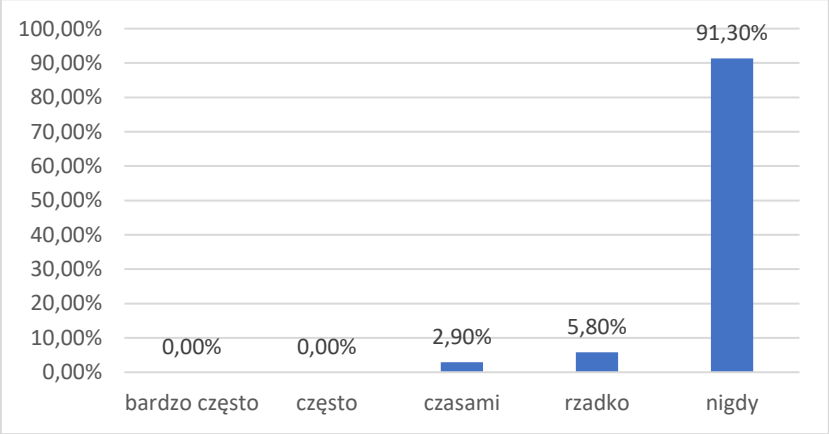

Wykres 12 Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Większość respondentów nigdy nie kierowało pojazdem pod wpływem alkoholu (92,75%). Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że 5,80% osób przyznało, iż wspomniana sytuacja zdarzyła się jednorazowo bądź sporadycznie (1,45%).

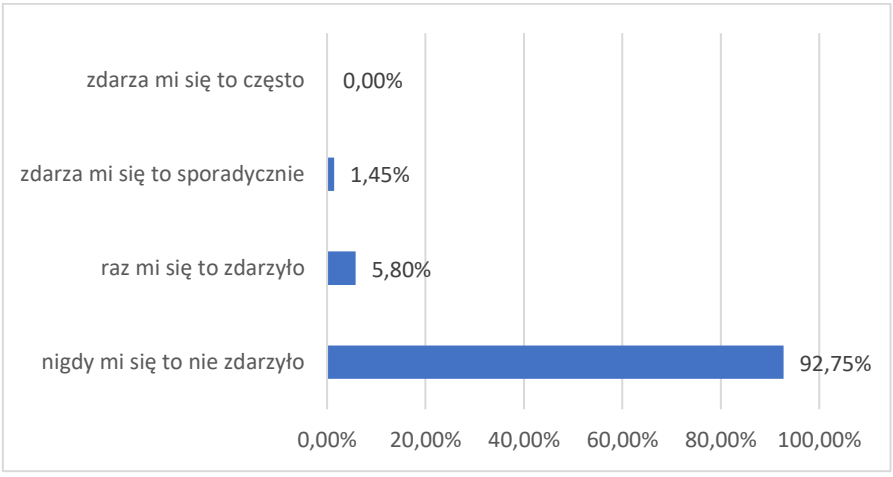

Wykres 13 Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

Jednak, jak wskazują respondenci, 100,00% ankietowanych nie została nigdy zatrzymana za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości.

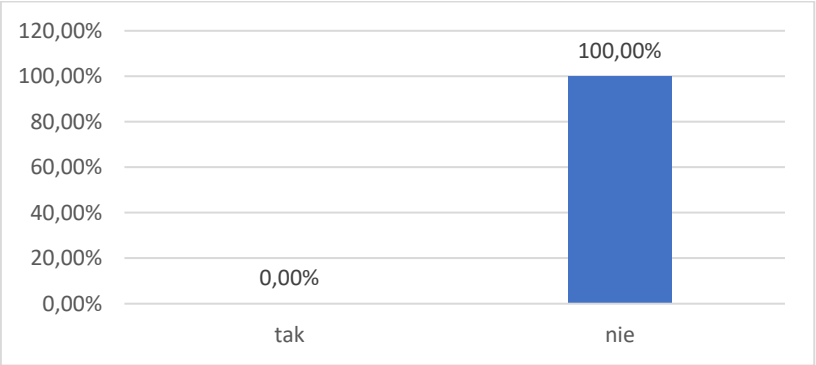

Wykres 14 Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

Warto zwrócić uwagę na to, że łącznie 38,00% mieszkańców było świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu. W przypadku 21,00% miało to miejsce rzadko, 15,00% ankietowanych widziało taką sytuacja czasami, 2,00% osób często. Dane te pokazują, że problem jazdy pod wpływem alkoholu występuje na terenie Gminy Błażowa.

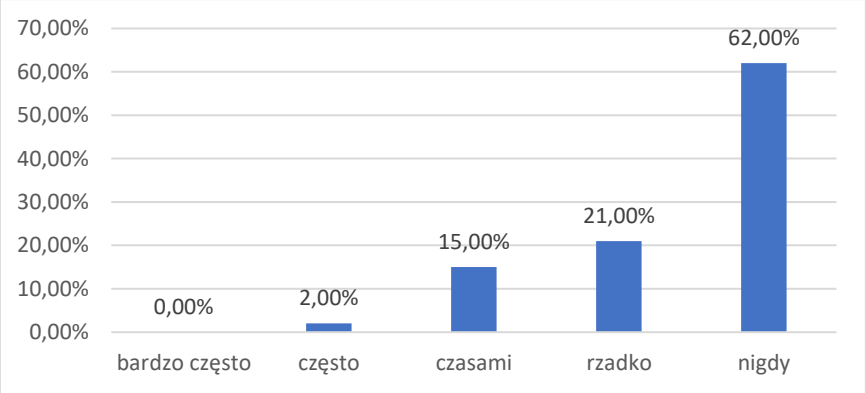

Wykres 15 Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

Na niniejsze pytanie odpowiadali wszyscy ankietowany biorący udział w badaniu. W celu sprawdzenia wiedzy mieszkańców Gminy Błażowa na temat konsekwencji spożywania alkoholu, zostali oni poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy picie napojów alkoholowych w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka. Pozytywny jest fakt, że zdecydowana większość mieszkańców odpowiedziała twierdząco (94,00%). Dodatkowo 4,00% ankietowanych nie ma wiedzy na ten temat bądź twierdzą przecząco (2,00%).

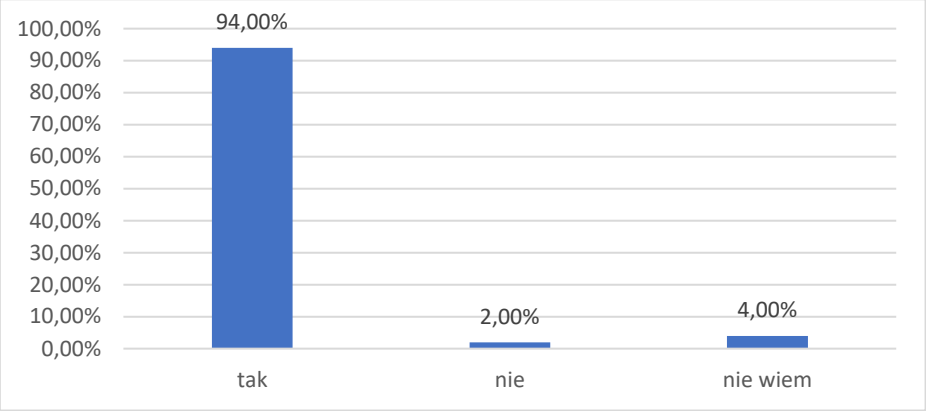

Wykres 16 Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

Respondenci mieli również określić, czy zauważyli kiedykolwiek na terenie ich miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. 63,00% osób deklaruje, że nigdy nie było świadkiem takich sytuacji, a 14,00% ankietowanych nie umiało odpowiedzieć na to pytanie. Niepokojący jest fakt, że 23,00% mieszkańców przyznaje, iż widziało kobiety pijące napoje alkoholowe, co wskazywać może na występowanie na terenie gminy problemów w tym zakresie.

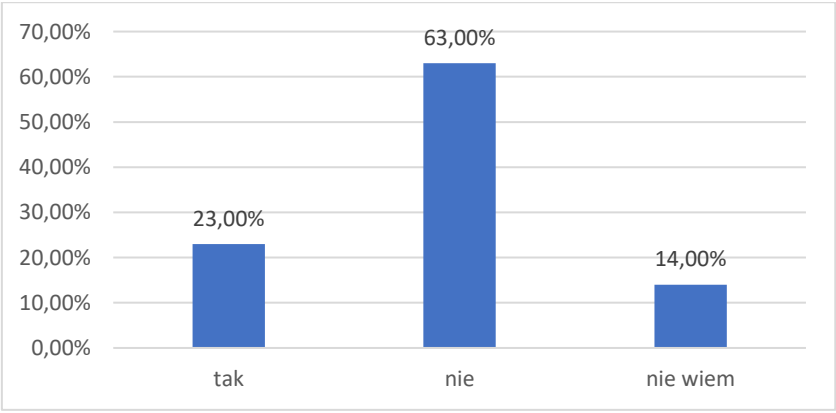

Wykres 17 Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?

Według 3,00% ankietowanych mieszkańców, spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat na terenie ich gminy maleje, a w opinii 50,00% jest stałe. Natomiast 27,00% ankietowanych uważa, iż spożywanie alkoholu przez mieszkańców wzrasta, a 20,00% badanych nie potrafiło tego określić.

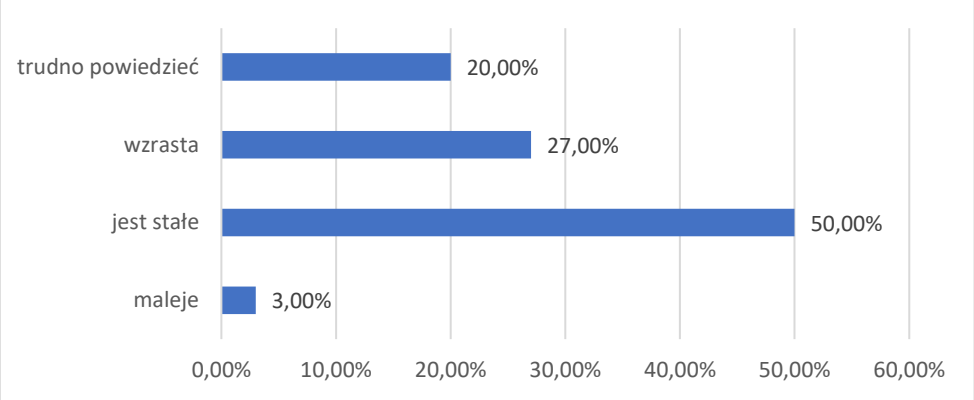

Wykres 18 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości.

Na koniec niniejszego działu ankietowanych poproszono o ustosunkowanie się do sześciu stwierdzeń. To pytanie miało na celu sprawdzenie wiedzy respondentów dotyczącej konsekwencji sięgania po napoje alkoholowe. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż 2,00% osób uważa, że **nie ma nic złego w przychodzeniu do pracy na kacu**, zaś 95,00% osób nie zgodziło się z tą opinią. Dla 2,00% ankietowanych **alkohol w piwie jest mniej szkodliwy niż ten w wódce**. Nie zgadza się z tym 86,00% osób. Znaczny odsetek respondentów twierdzi, że **osoby z problemem alkoholowym piją codziennie** (66,00%), a 29,00% ankietowanych nie zgadza się z tą opinią. Dodatkowo 30,00% badanych uważa, że **alkoholizm jest dziedziczny**, natomiast 44,00% uważa, że alkoholizm nie jest dziedziczny. Warto zwrócić również uwagę na fakt, iż 52,00% ankietowanych sądzi, iż **okazjonalne picie alkoholu nie uzależnia**. Z tą opinią nie zgodziło się 29,00% osób. Ponad połowa respondentów sądzi, iż **alkohol nie jest dobrym lekarstwem na sen** (82,00%), a 6,00% osób nie zgadza się z ta opinią. Dane pokazują, iż mieszkańcy posiadają wiedzę na temat konsekwencji spożywania napojów alkoholowych, jednak część badanych zgadza się z stereotypami funkcjonującymi na temat alkoholu (np. iż alkohol jest dobrym lekarstwem na sen).

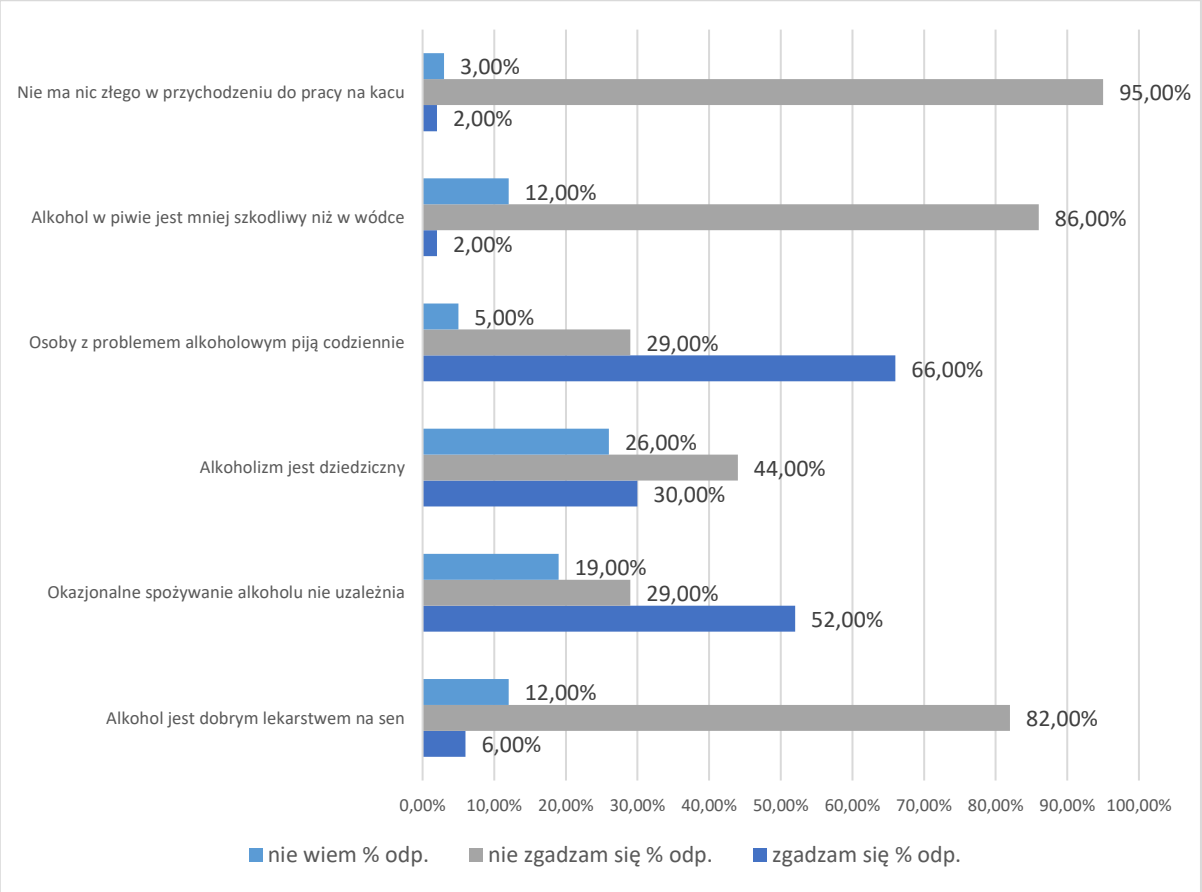

Wykres 19 Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami.

3.3 Problem nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Kolejna część ankiety miała na celu zbadanie skali zjawiska palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców Gminy Błażowa. Spośród wszystkich badanych osób, 33,00% przyznaje, że pali papierosy, przy czym 25,00% sięga po nie codziennie, 5,00% kilka razy w roku, 2,00% kilka razy w tygodniu, a pozostały 1,00% - kilka razy w miesiącu.

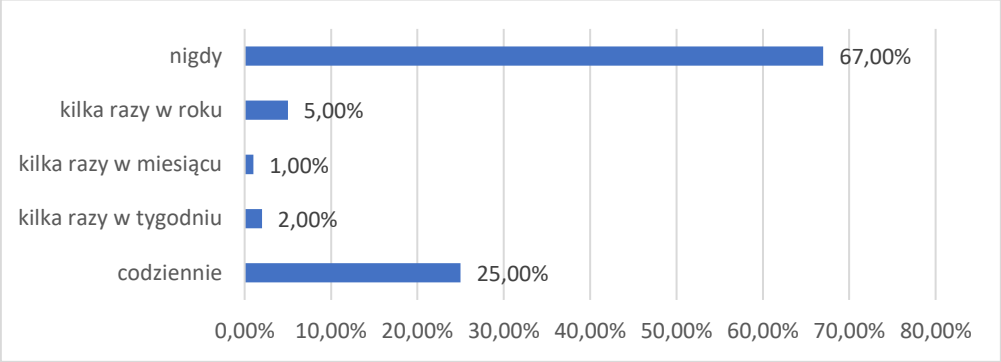

Wykres 20 Jak często pali Pan/i papierosy?

Na kolejne trzy pytania dotyczące palenia papierosów odpowiedź mogły udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż palą papierosy.

Wśród palących papierosy mieszkańców, 18,18% osób nie ma wiedzy, ponieważ nie pali codziennie, 30,30% respondentów deklaruje, iż sięga po papierosa między 6, a 15 razy w ciągu dnia bądź pali poniżej 5 sztuk (21,21%). Po 15,15% mieszkańców pali między 16, a 25 sztuk, bądź nie liczą wypalanych papierosów.

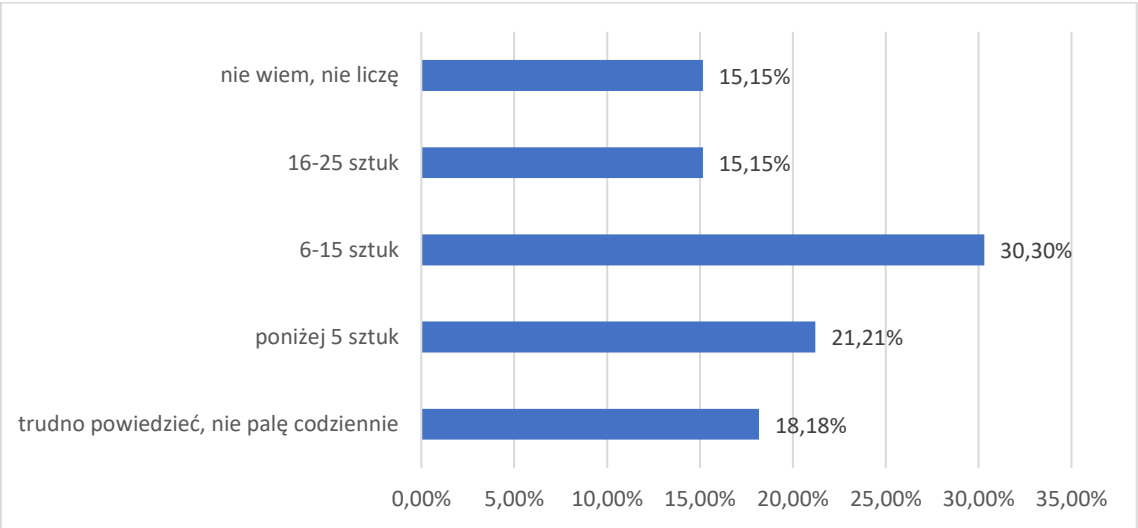

Wykres 21 Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Kolejne pytanie miało na celu określenie przyczyn sięgania po wyroby tytoniowe przez mieszkańców Gminy Błażowa. Najwięcej mieszkańców przyznaje, że pali papierosy w stresie (63,64%), dla przyjemności (39,39%) bądź dla towarzystwa (24,24%). Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?" (3,03%) respondenci nie napisali konkretnych przykładów.

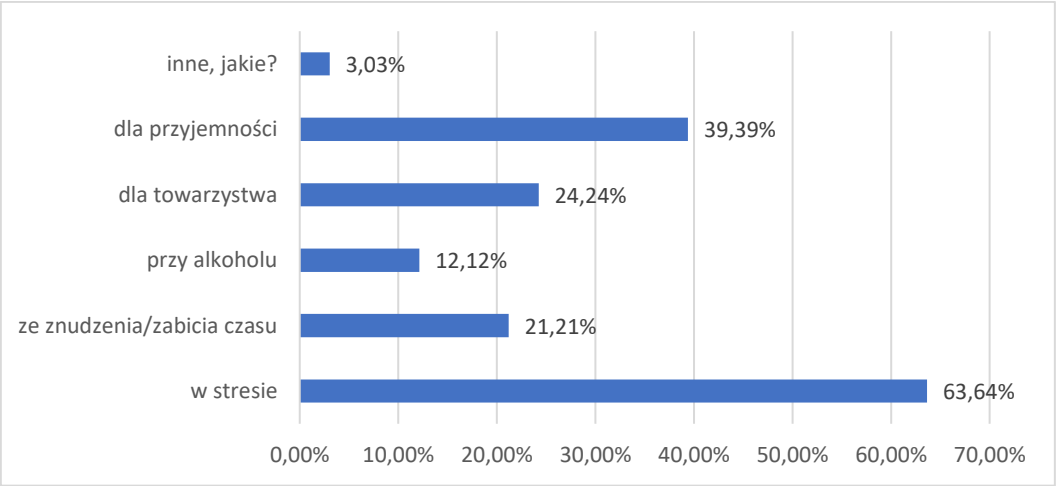

Wykres 22 Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Respondenci, którzy palą papierosy zostali zapytani również o to, czy kiedykolwiek próbowali rzucić palenie. 27,27% mieszkańców nigdy nie podejmowało takiej próby, bądź przyznali, że mają zamiar zerwać z nałogiem (6,06%). 24,24% badanych próbowało raz, ale nieskutecznie oraz 42,42% podejmowało próbę wiele razy również bezskutecznie. Dane pokazują, iż duży odsetek ankietowanych chce zerwać z nałogiem, ale nie potrafi tego zrobić.

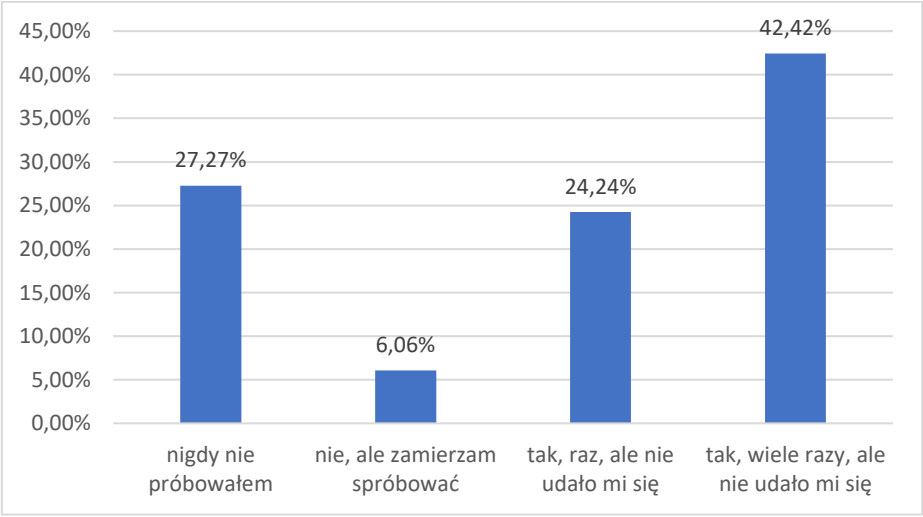

Wykres 23 Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

Kolejne pytanie dotyczyło opinii wszystkich ankietowanych (nie tylko tych, którzy palą papierosy) na temat palenia wyrobów nikotynowych.

W ocenie ponad połowy mieszkańców (70,00%) palenie papierosów jest bardzo szkodliwe, a 28,00% osób uważa je za szkodliwe. Wskazuje to na fakt, iż większość mieszkańców zdaje sobie sprawę z negatywnych konsekwencji zdrowotnych tego uzależnienia.

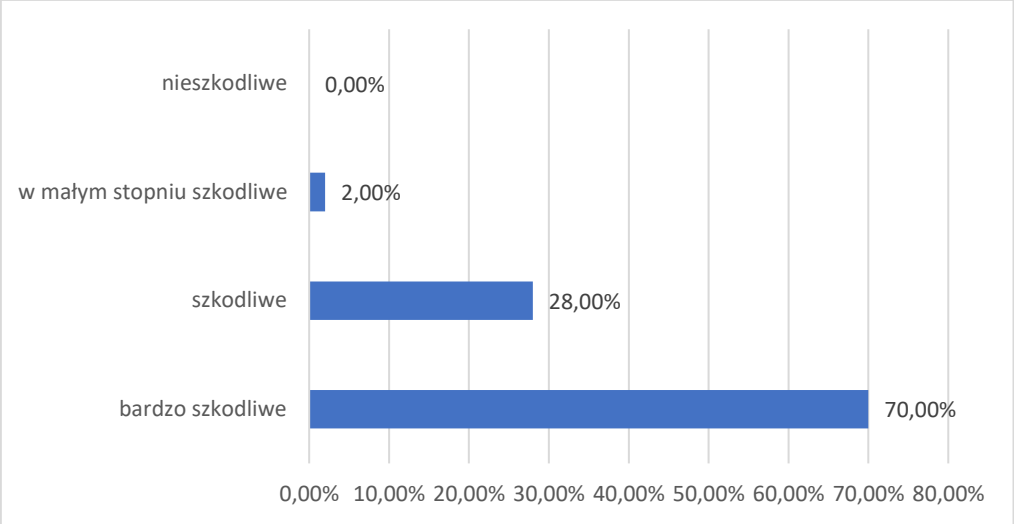

Wykres 24 Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?

3.4 Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Kolejnym ważnym zagadnieniem, który został poddany zbadaniu, był problem uzależnienia od środków psychoaktywnych. W celu sprawdzenia skali problemu w Gminie Błażowa respondentom zadano pytanie o to, jak często zażywają tego typu substancje. 11,00% badanych zadeklarowało spożywanie środków psychoaktywnych, w tym 6,00% osób zażywało te substancje jednokrotnie, po 2,00% osób sięga po nie kilka razy w roku bądź kilka razy w miesiącu, a 1,00% - kilka razy w miesiącu.

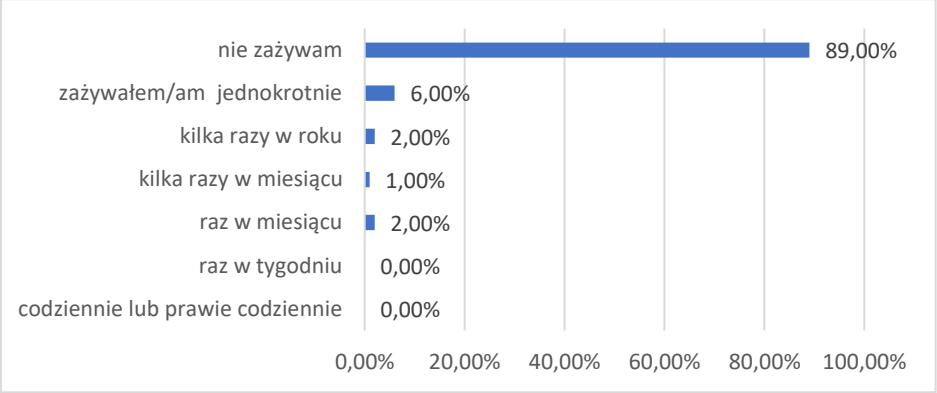

Wykres 25 Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze)?

Na kolejne pytania dotyczące sięgania po substancje psychoaktywne odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż miały kiedykolwiek kontakt z narkotykami.

W celu pogłębienia wiedzy dotyczącej zażywania substancji psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców, ankietowanych poproszono o wskazanie, jakie środki psychoaktywne stosowali. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż największa część respondentów sięgała po marihuanę (72,73%), dodatkowo: ekstazy oraz leki (po 18,18%)

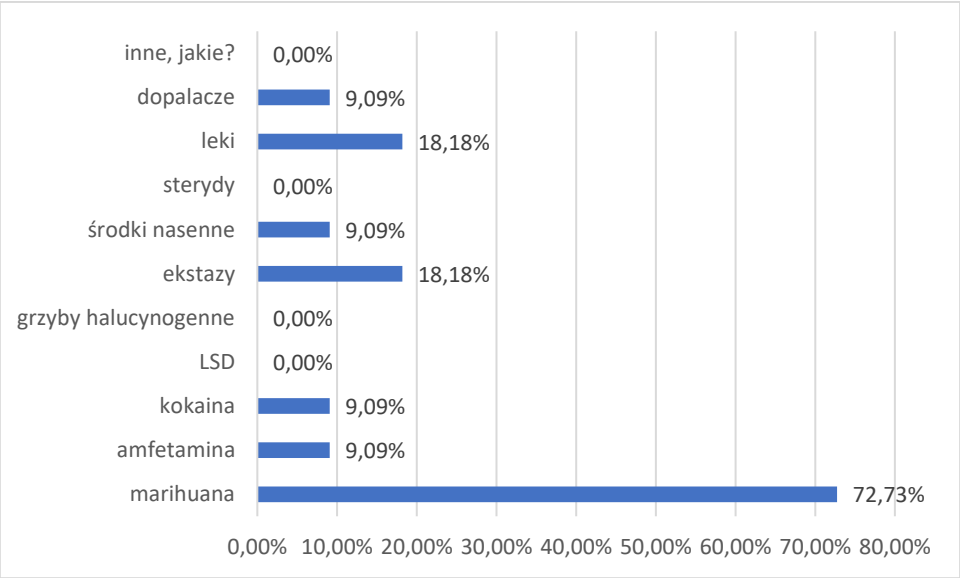

Wykres 26 Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Respondenci, którzy wcześniej zadeklarowali spożywanie substancji psychoaktywnych zostali poproszeni o określenie przyczyn sięgania po nie. Najczęściej ankietowani wskazywali na: ciekawość (63,64%), chęć lepszej zabawy (45,45%), a także po 18,18%: pod wpływem znajomych bądź dla towarzystwa.

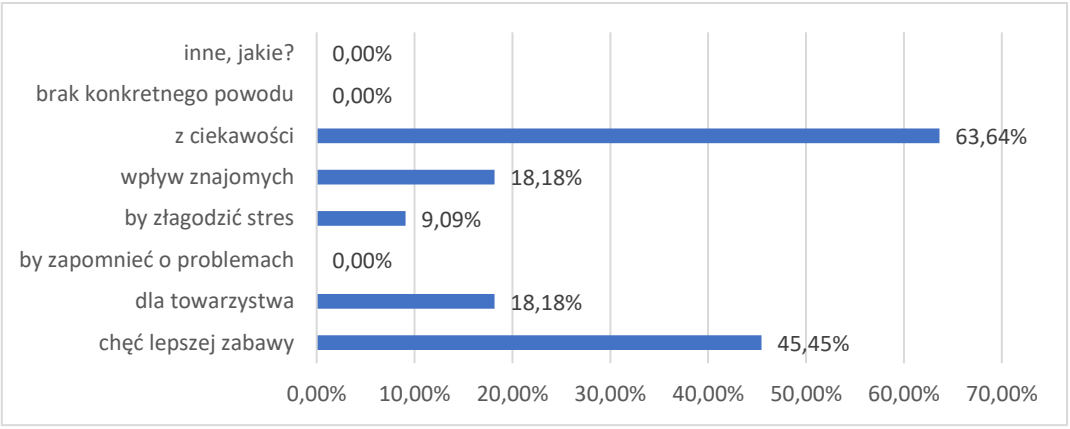

Wykres 27 Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Celem diagnozy problemu narkotykowego w Gminie Błażowa, było również sprawdzenie dostępności środków psychoaktywnych w społeczności lokalnej. Wszystkich ankietowanych biorących udział w badaniu poproszono o ocenę możliwości pozyskania narkotyków na terenie ich miejscowości. Warto zwrócić uwagę na to, że zdaniem 19,00% mieszkańców takie substancje w obszarze miejsca ich zamieszkania, jest łatwo pozyskać. Większość badanych nie ma wiedzy na ten temat (71,00%), w opinii 5,00% są one trudno dostępne bądź całkowicie niedostępne.

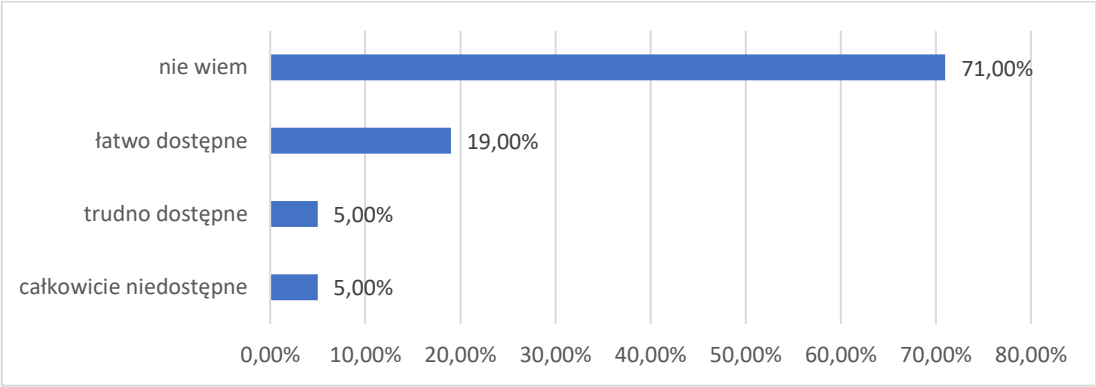

Wykres 28 Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

W kolejnym pytaniu ankietowanych poproszono o ocenę możliwości pozyskania dopalaczy. Wyniki wskazują na to, że mieszkańcy maja nieco mniejszą wiedzę na temat dostępności dopalaczy niż narkotyków. 79,00% mieszkańców nie wie, jaka jest możliwość pozyskania takich substancji, 2,00% uważa, że są one trudno dostępne na terenie Gminy Błażowa, zdaniem 5,00% respondentów całkowicie niedostępne. Natomiast w opinii 14,00% mieszkańców dopalacze na terenie ich miejscowości łatwo jest pozyskać.

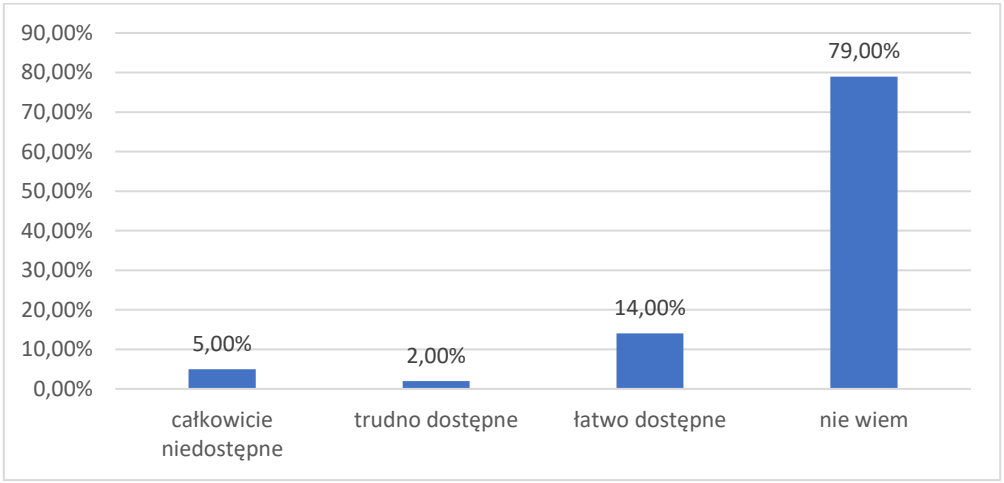

Wykres 29 Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

Respondentom zostało również zadane pytanie o znajomość miejsc na terenie ich miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Większość mieszkańców nie zna takich miejsc (93,00%), jednak 5,00% wskazało na znajomość konkretnej osoby, a 2,00% na centrum miejscowości.

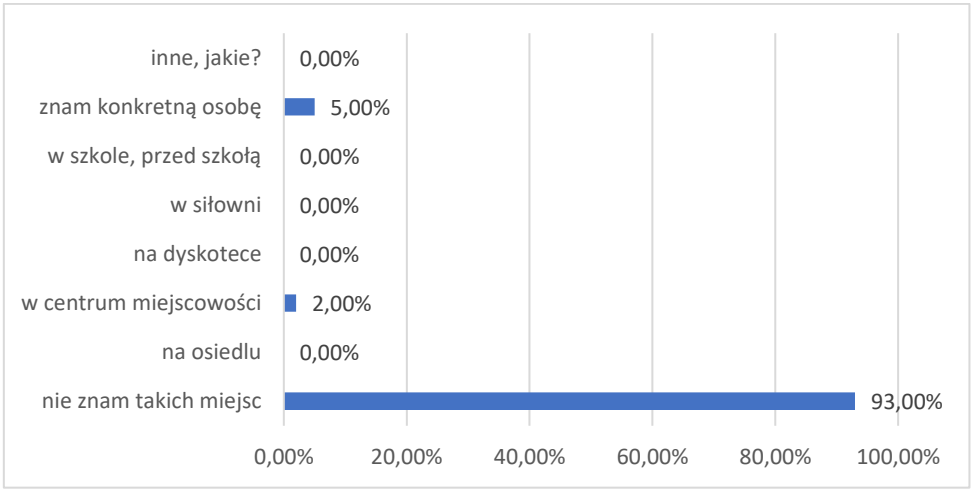

Wykres 30 Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Ankietowanych poproszono o ustosunkowanie się do sześciu stwierdzeń. Pytanie miało na celu sprawdzenie wiedzy ankietowanych dotyczącej substancji psychoaktywnych. Co istotne, zdecydowana większość ankietowanych twierdzi, iż **przychodzenie do pracy pod wpływem narkotyków lub dopalaczy jest czymś złym** (97,00%). Również znaczna część osób uważa, że **posiadanie narkotyków powinno być karalne** (82,00%). 98,00% badanych sądzi, iż **dopalacze nie są bezpieczną alternatywą dla narkotyków**. Dodatkowo 7,00% respondentów uważa, iż **okazjonalne zażywanie narkotyków nie prowadzi do uzależnień**, a 84,00% osób nie zgodziło się z tą opinią. Jeśli chodzi o **stosunek do marihuany** to 13,00% osób uważa, że nie powinna być ona zaliczana do narkotyków. Nie zgadza się z tym 55,00% badanych. Co istotne, zdecydowana większość respondentów (88,00%) uważa, że **żadne narkotyki nie są bezpieczne, bez względu na to czy używa się ich odpowiednio**. Dane pokazują, iż ankietowani posiadają wiedzę dotyczącą stosowania substancji psychoaktywnych i ich wpływu na zdrowie.

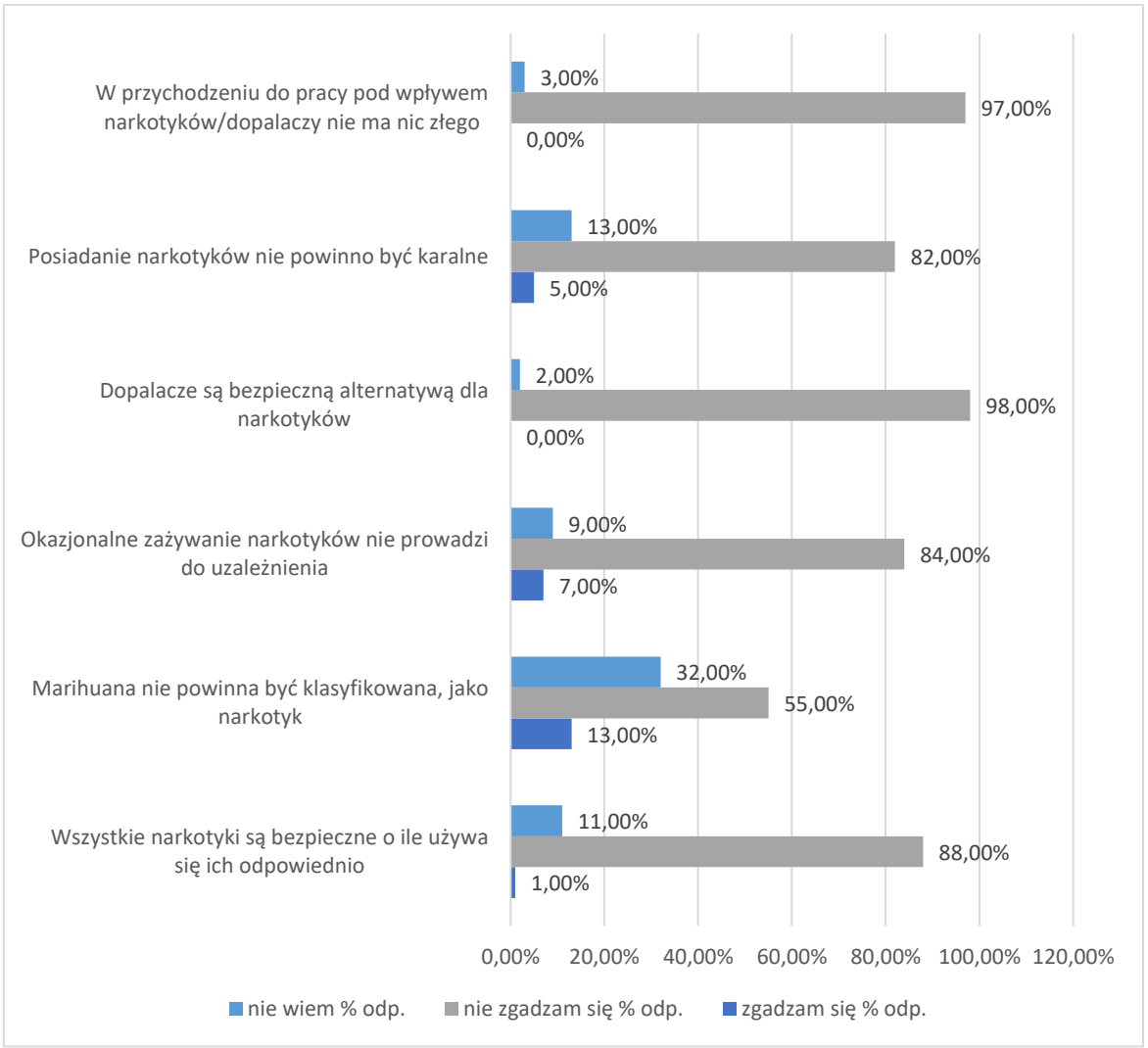

Wykres 31 Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami.

Najwięcej badanych mieszkańców czerpie informacje na temat konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych z telewizji i Internetu (68,00%). W dalszej kolejności badani wskazywali na: prasę (24,00%), znajomych (16,00%), pracę (15,00%), czy też uczelnię (9,00%). Istotną informacją jest fakt, iż 22,00% osób w ogóle nie czerpie wiedzy na ten temat, co może wskazywać, iż nie interesują się tą tematyką. W odpowiedzi „z innych źródeł jakich?" (2,00%) ankietowani nie napisali konkretnych odpowiedzi.

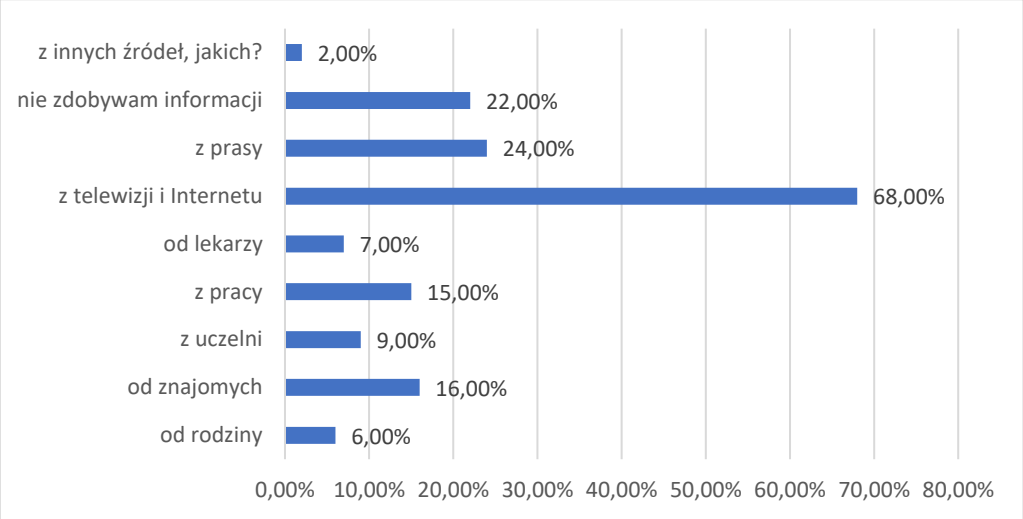

Wykres 32 Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

3.5 Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Kolejnym problemem społecznym omawianym w niniejszej diagnozie, był problem przemocy. Celem niniejszego rozdziału było sprawdzenia wiedzy dorosłych mieszkańców dotyczącej przemocy oraz sprawdzenia skali zjawiska w Gminie Błażowa.

Ankietowanych poproszono o wskazanie zachowania, które ich zdaniem można uznać za akt przemocy. Respondenci najczęściej wskazywali na: grożenie, straszenie (90,00%), bicie (89,00%) czy też zmuszanie do oddawania pieniędzy (80,00%).

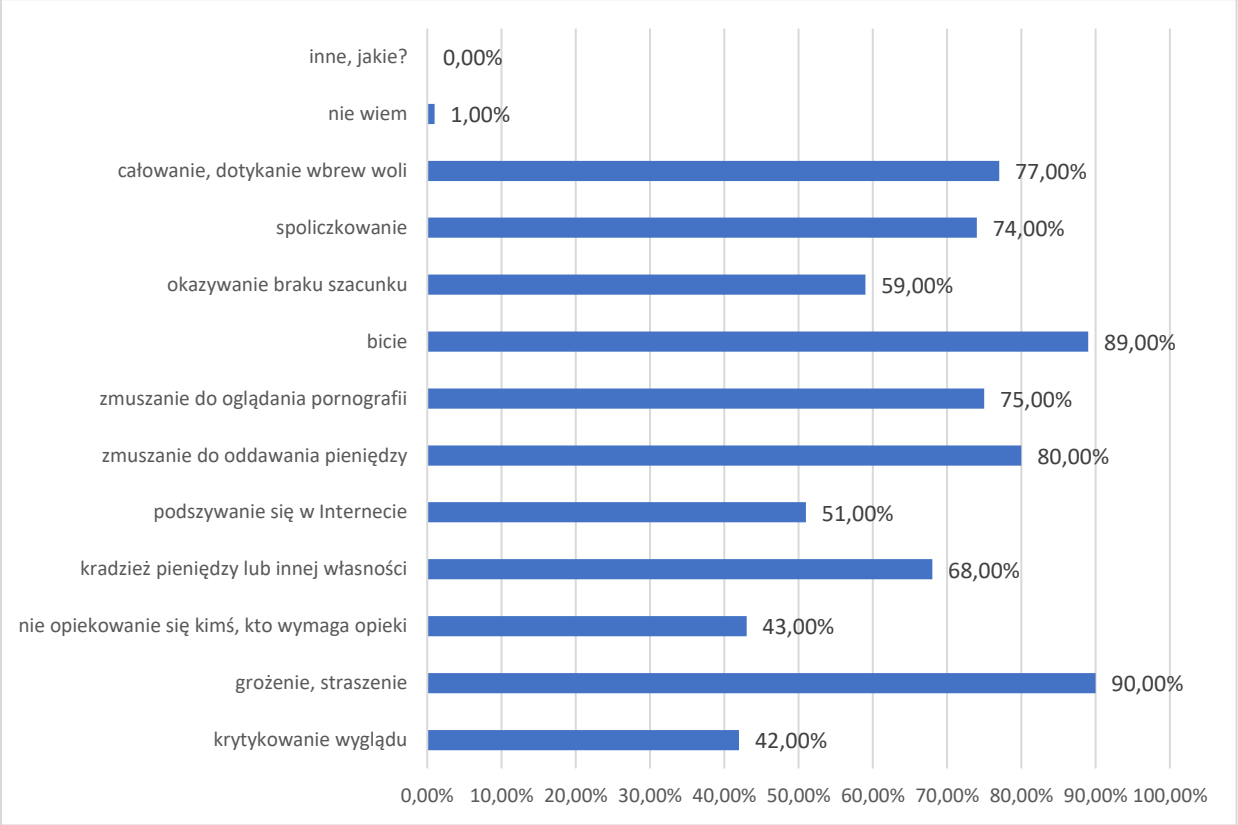

Wykres 33 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Respondentom zostało również zadane pytanie o znajomość osób ze swojego otoczenia, które zostały doświadczone przemocą domową. 22,00% ankietowanych przyznało, że znają takie osoby, a 58,00% twierdzi odwrotnie. 20,00% osób nie ma takich informacji.

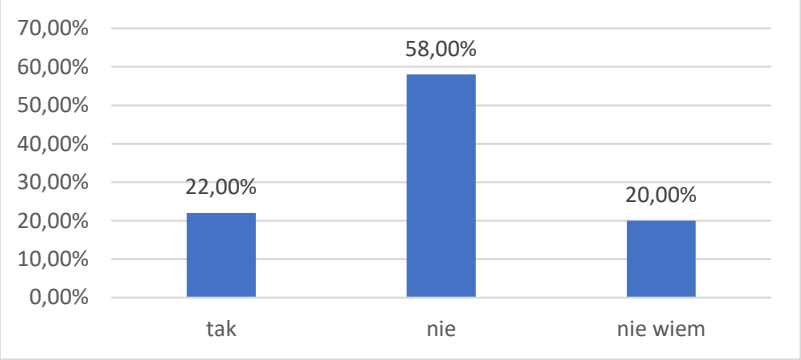

Wykres 34 Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Ankietowani uważają, że przemoc domowa związana jest głównie z piciem alkoholu – taką odpowiedź wskazuje 94,00% osób. W dalszej kolejności badani wskazują na: zażywanie narkotyków (86,00%), zażywanie dopalaczy (78,00%), czy też wykluczenie społeczne (55,00%).

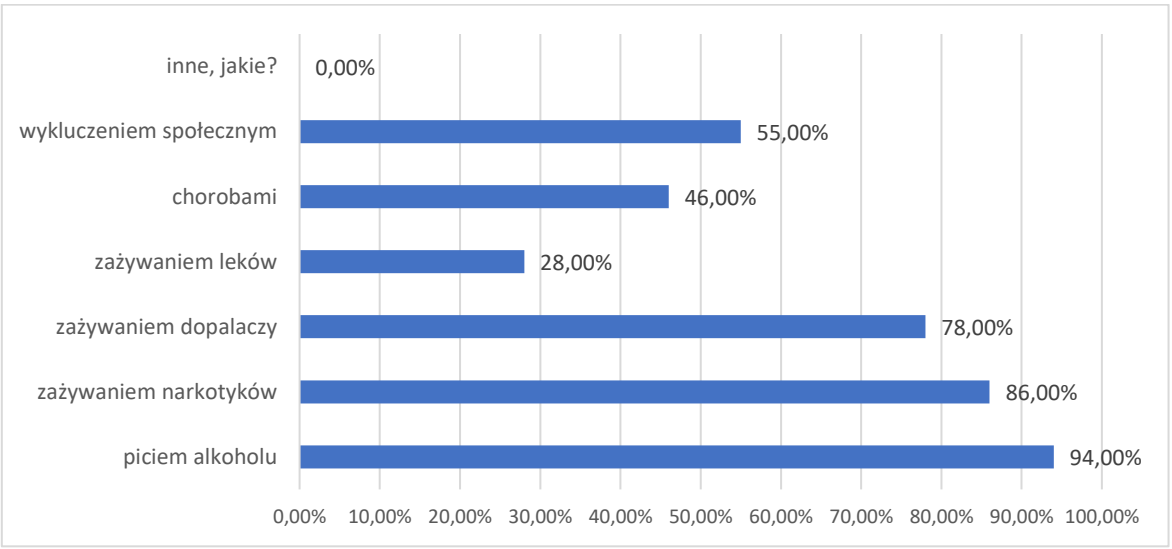

Wykres 35 Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Następnie ankietowanych zapytano, czy osobiście zdarzyło im się doświadczyć przemocy. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło tutaj 24,00% osób.

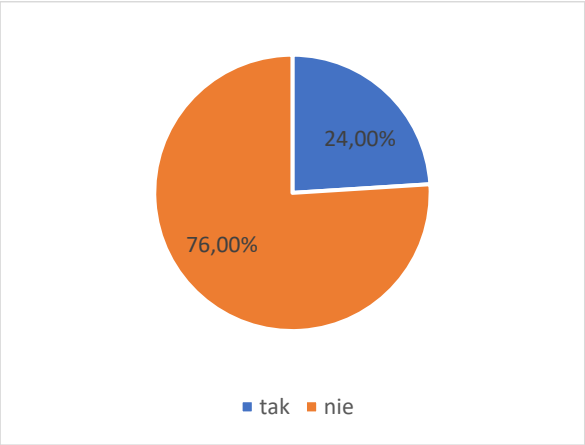

Wykres 36 Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Na kolejne dwa pytania dotyczące doświadczenia przemocy odpowiedź mogły udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż doświadczyły przemocy.

Respondenci, którzy doświadczyli przemocy, przyznali, iż była to głównie przemoc psychiczna – 79,17% i fizyczna – 50,00%. Natomiast 8,33% badanych doświadczyło przemocy seksualnej.

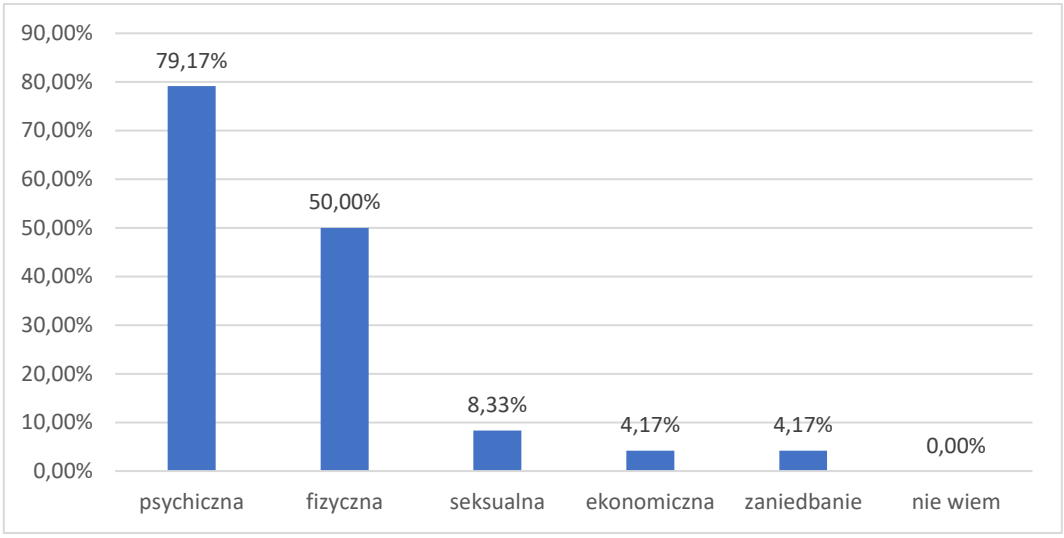

Wykres 37 Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Osobami stosującymi przemoc wobec respondentów najczęściej są: partner/partnerka (41,67%), ojciec (20,83%), a także matka (12,50%). Dodatkowo w odpowiedzi „inne osoby, jakie?" (37,50%) ankietowani wymienili: siostrzeniec, znajomi bądź obcy.

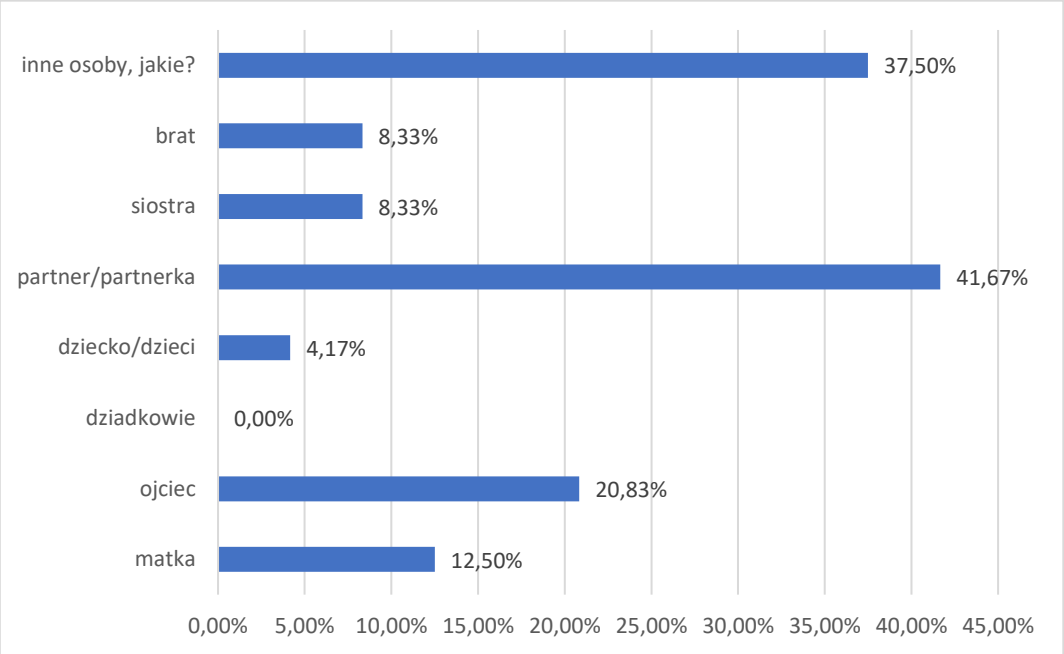

Wykres 38 Kto stosował wobec Pana/i przemoc? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

9,00% respondentów przyznaje, że stosowało przemoc wobec innych osób. Natomiast zdecydowana większość osób, tj. 91,00% nie stosowała nigdy przemocy wobec drugiej osoby.

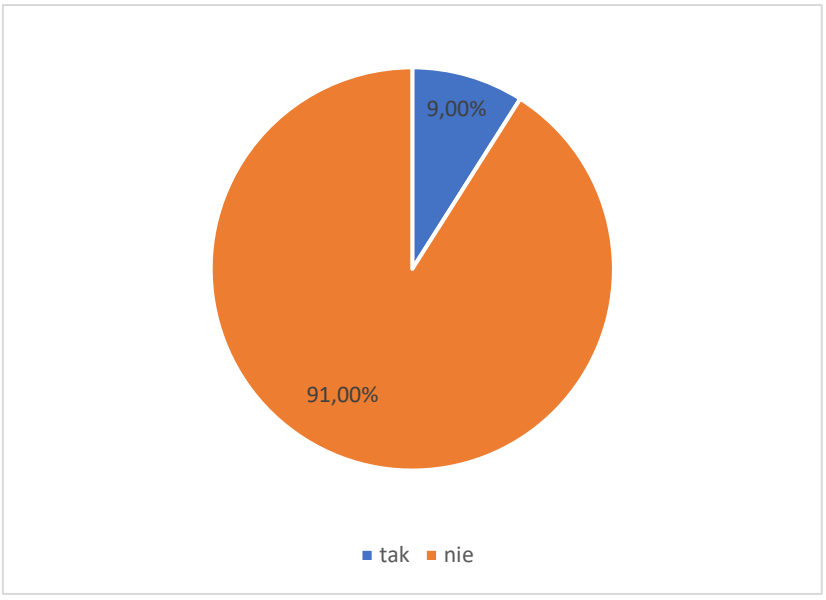

Wykres 39 Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

Na kolejne dwa pytania dotyczące stosowania przemocy odpowiedź mogły udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż stosowały przemoc.

Ankietowani, którym zdarzyło się stosować przemoc, stosowali głównie przemoc psychiczną (88,89%), przemoc fizyczną (33,33%) oraz zaniedbanie (11,11%).

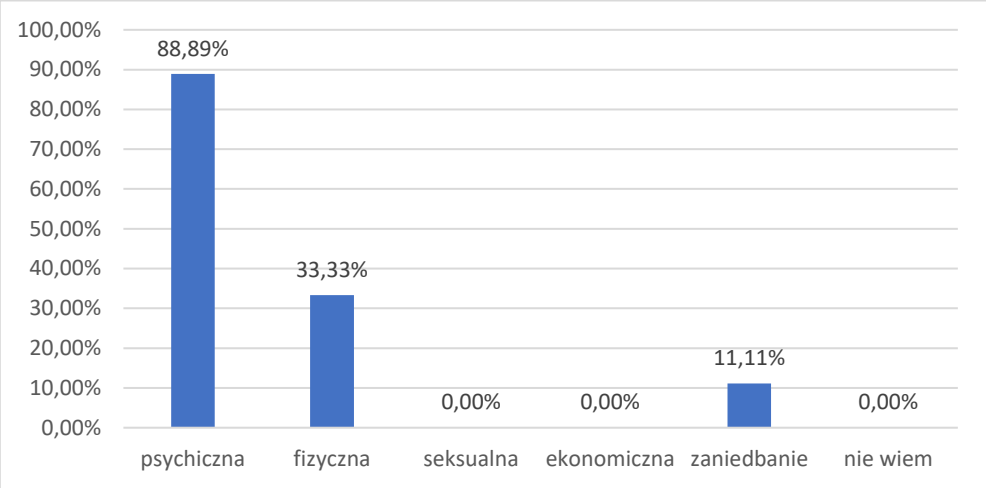

Wykres 40 Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Respondenci stosowali przemoc wobec: partnera/partnerki (55,56%) oraz dzieci/dziecka bądź rodzeństwa (po 33,33%). W odpowiedzi „inne osoby, jakie?" (22,22%) mieszkańcy wymienili: obce osoby.

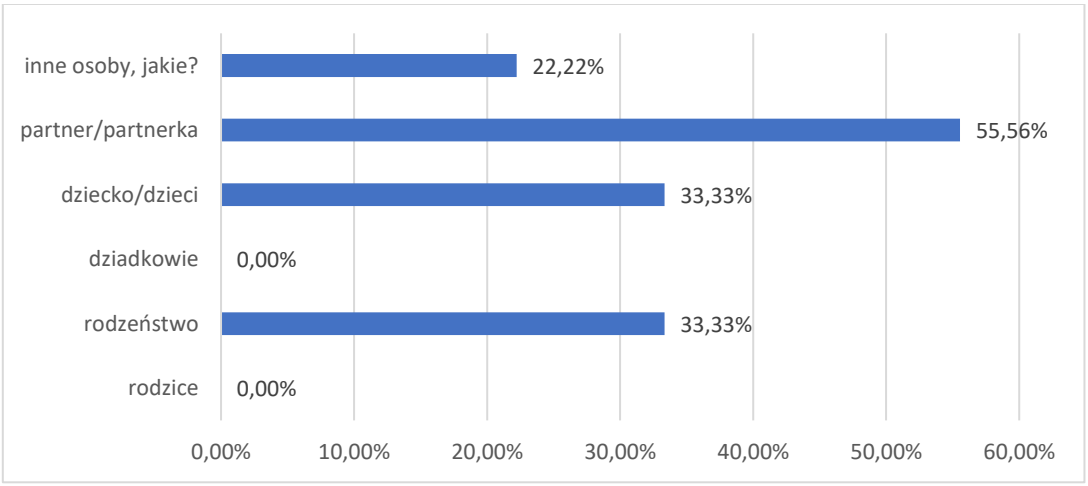

Wykres 41 W stosunku do kogo zastosowałeś zachowanie przemocowe? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

88,89% respondentów stosujących przemoc nie było pod wpływem żadnych środków psychoaktywnych, gdy stosowali zachowania przemocowe, pozostali byli pod wpływem alkoholu (11,11%).

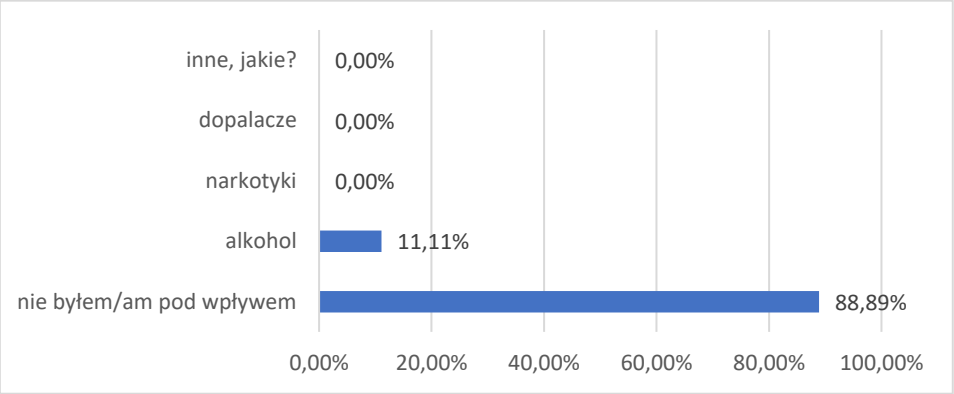

Wykres 42 Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

89,00% mieszkańców uważa, iż nie istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy, zaś 9,00% uważa odwrotnie. 2,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

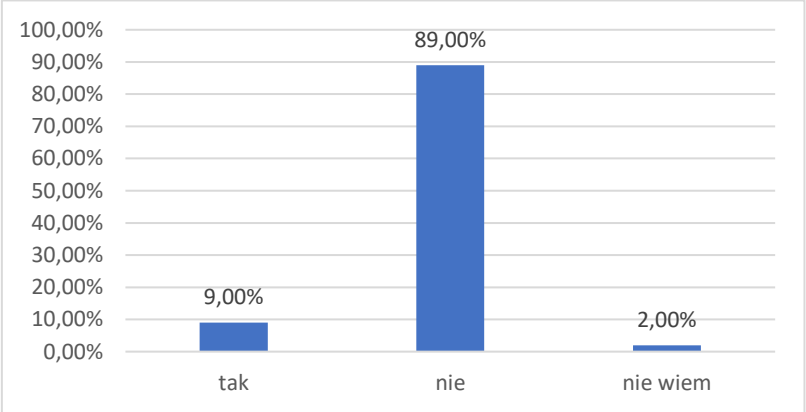

Wykres 43 Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

Większość osób (83,00%) uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci nie jest dobrą metodą wychowawczą. Przeciwnego zdania było 2,00% ankietowanych mieszkańców, a 15,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, co może wynikać z niewiedzy na temat konsekwencji bycia ofiarą przemocy w okresie dzieciństwa.

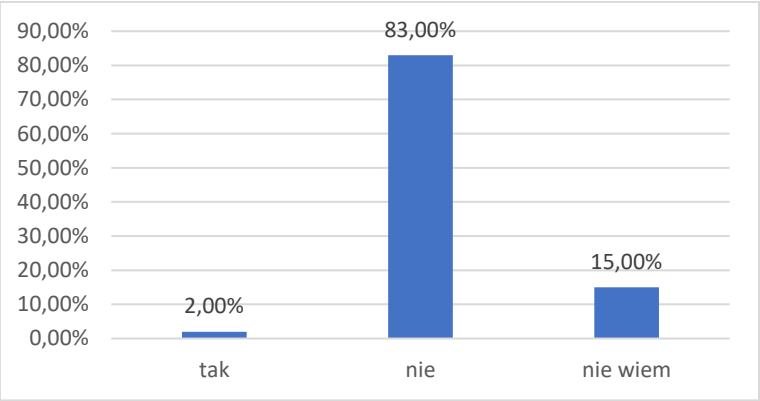

Wykres 44 Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

3.6 Problem uzależnień behawioralnych

Uzależnienia behawioralne (zwane także nałogami behawioralnymi) to pewne zachowania (np. korzystanie z Internetu, pracowanie, uprawianie ćwiczeń), które „krążą" wyłącznie wokół określonej czynności, np. myślimy o graniu w naszą ulubioną grę, nie możemy skupić się na lekcji, a gdy tylko mamy wolny czas, natychmiast włączamy komputer i gramy (lub robimy to w każdej wolnej chwili na smartfonie).

Niniejszy blok pytań ma na celu sprawdzenie wiedzy mieszkańców na temat bezpiecznego korzystania z nowych mediów oraz sprawdzenia skali zjawiska uzależnień behawioralnych wśród mieszkańców Gminy Błażowa. Na początek ankietowanych zapytano, czy ich zdaniem uzależnienia behawioralne powinny być leczone w ramach ubezpieczenia zdrowotnego. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło tutaj 81,00% osób, a 2,00% uważa, że ubezpieczenie nie powinno pokrywać tych kosztów. 17,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

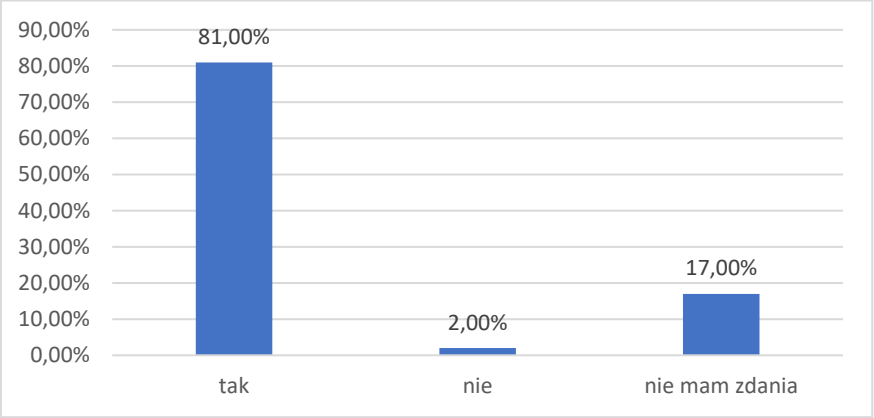

Wykres 45 Czy, Pana/i zdaniem, uzależnienia behawioralne powinny być leczone w ramach ubezpieczenia zdrowotnego czy też nie?

Większość ankietowanych, spędza czas na korzystaniu z komputera i Internetu codziennie (87,00%). Do kilku razy w tygodniu na tę aktywność przeznacza czas 8,00% osób, 3,00% osób korzysta z tych urządzeń kilka razy w miesiącu, a 2,00% kilka razy w roku.

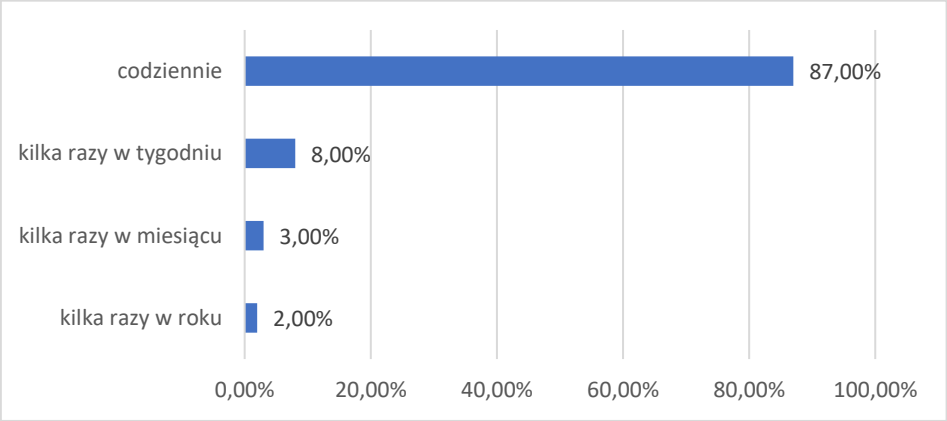

Wykres 46 Jak często korzysta Pan/i z komputera/Internetu? Można udzielić jednej odpowiedzi.

Większość dorosłych ankietowanych przegląda Internet lub korzysta z komputera poza pracą w ciągu dnia do 1 godziny (38,00%), 28,00% osób robi to od 1 do 3 godzin dziennie, 17,00% respondentów korzysta od 3 do 6 godzin, zaś 3,00% osób używa tych mediów od 6 do 10 godzin dziennie. Dodatkowo 12,00% mieszkańców twierdzi, że nie korzysta codziennie z komputera i Internetu.

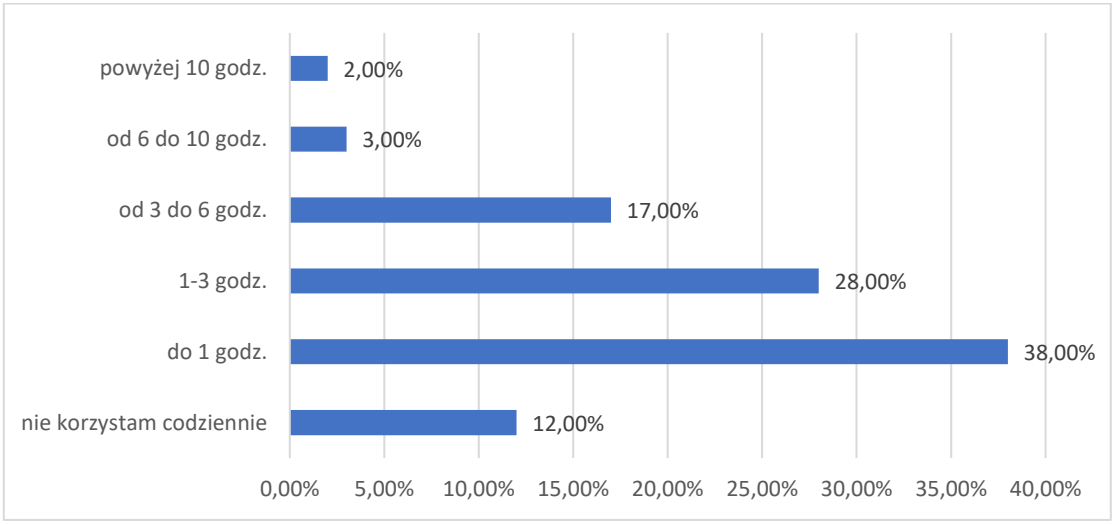

Wykres 47 Ile czasu dziennie spędza Pan/i korzystając z komputera/Internetu (z wyłączeniem pracy)? Można udzielić jednej odpowiedzi.

Respondenci najczęściej korzystają z Internetu/komputera w celu: sprawdzania poczty elektronicznej (80,00%), poszukiwania informacji, najnowszych wiadomości (74,00%), bądź by uczestniczyć w aukcjach internetowych, robić zakupy w e-sklepach (48,00%).

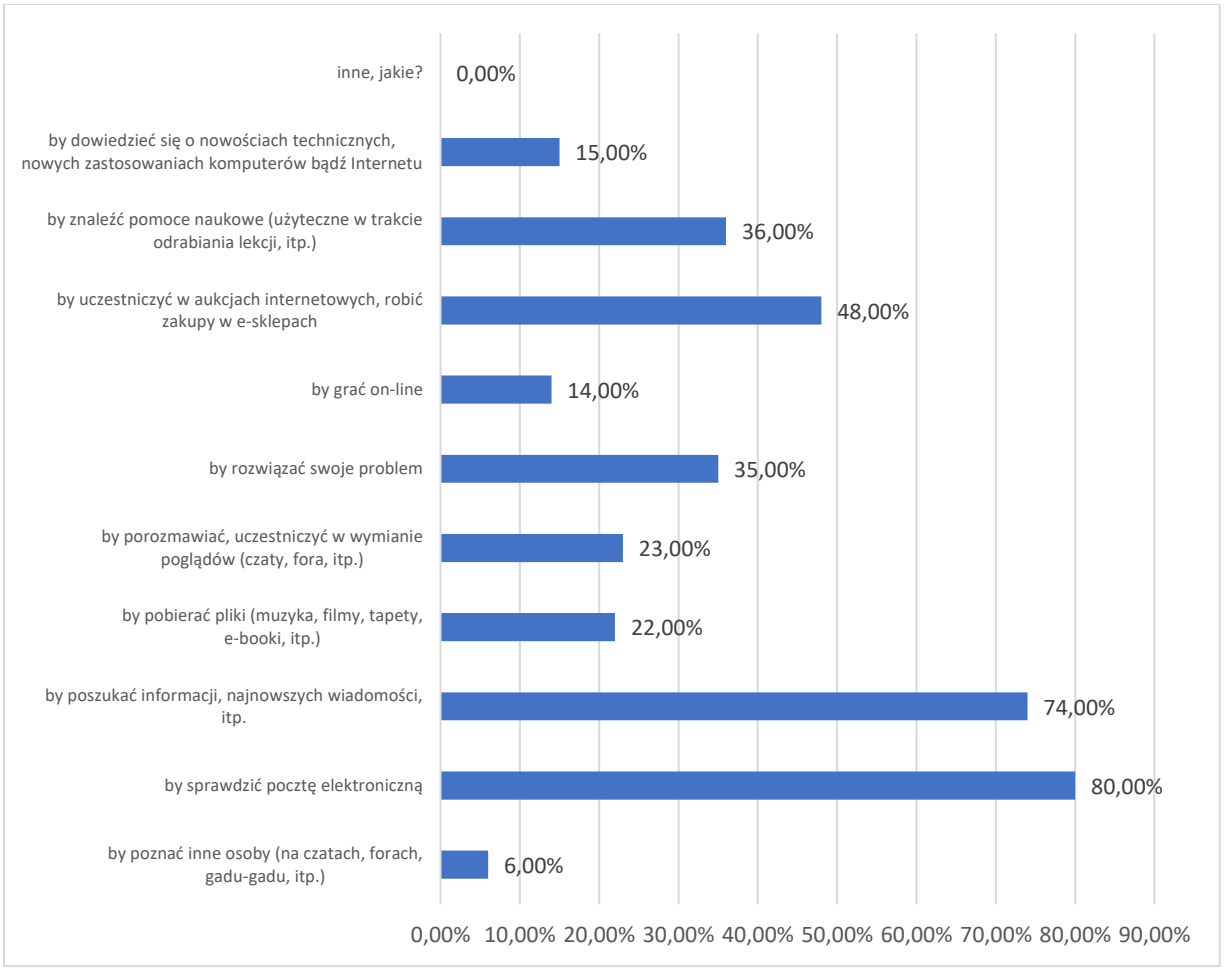

Wykres 48 Do jakich celów używa Pan/i najczęściej komputera/Internetu? Można wybrać kilka odpowiedzi. Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Co istotne, spora ilość ankietowanych uważa, iż można powiedzieć, że są oni osobami uzależnionymi od telefonu komórkowego – taką odpowiedź wskazało 37,00% osób, zaś 15,00% osób sądzi, iż zdecydowanie są uzależnieni od telefonu komórkowego. Natomiast 46,00% respondentów uważa, że mogliby żyć bez telefonu, a 2,00% osób nie korzysta z telefonu komórkowego.

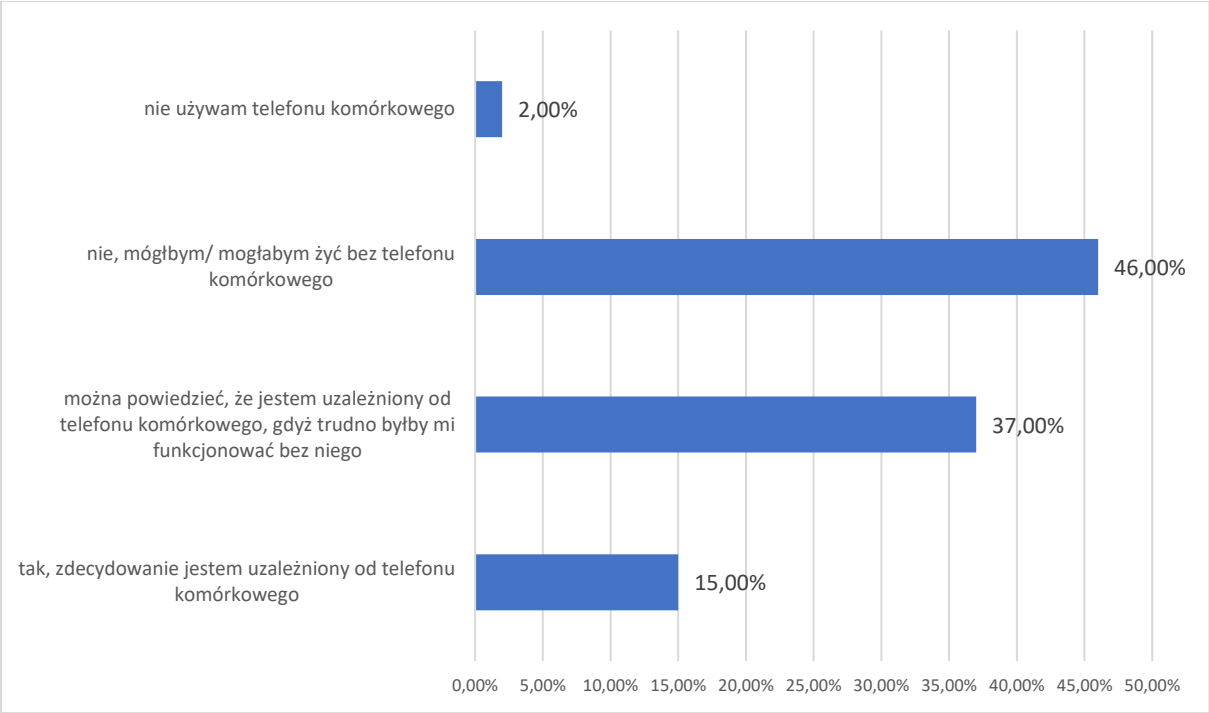

Wykres 49 Czy uważa Pan/i siebie za osobę uzależnioną od telefonu komórkowego?

Kolejne trzy pytania dotyczyły doświadczeń respondentów związanych z hazardem. Na początek ankietowanych zapytano, czy kiedykolwiek brali udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych w których wysyła się płatne smsy. 55,00% osób nigdy nie korzystało z takich usług, 42,00% osób robiło to kilka razy, a 3,00% osób robiło to wiele razy.

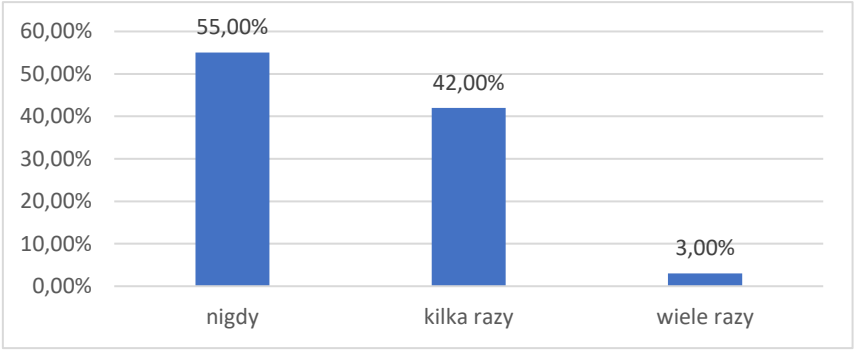

Wykres 50 Czy brał/a Pan/i udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych w których wysyła się płatne smsy?

Natomiast na automatach w salonach gier nigdy nie grało 84,00% osób. Kilka razy robiło to 14,00% respondentów, a wiele razy – 2,00% osób.

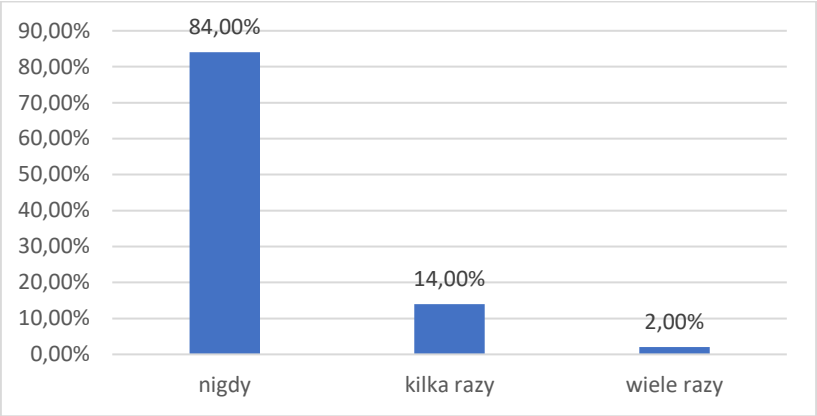

Wykres 51 Czy grał/a Pan/i na automatach, w salonach gier?

Zakłady bukmacherskie kilka razy obstawiało 4,00% ankietowanych, a wiele razy 2,00% badanych. Nigdy nie obstawiało ich 94,00% respondentów. Zebrany materiał badawczy wskazuje, iż problem hazardu w gminie nie przybiera dużych rozmiarów, jednak jest on obecny. W związku z tym zaleca się podejmowanie działań profilaktycznych, (np. kampanii profilaktycznych), aby zapobiegać zwiększaniu się skali tego zjawiska.

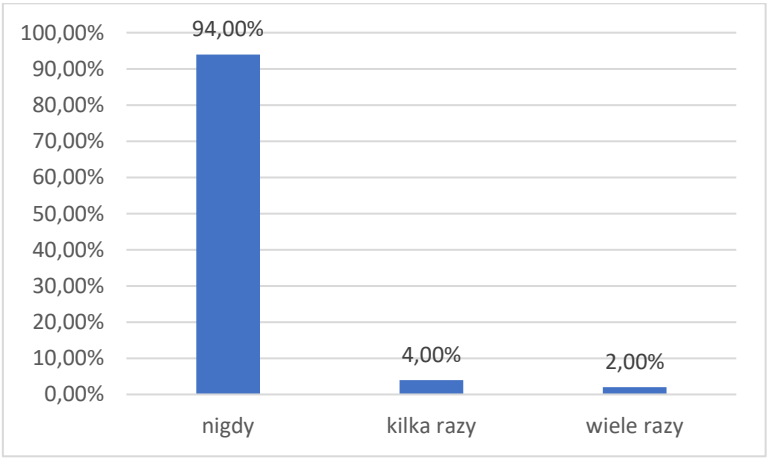

Wykres 52 Czy obstawiał/a Pan/i zakłady bukmacherskie, np. STS, Totomix?

Respondentów zapytano, jakie ich zdaniem są przyczyny uzależnień od czynności takich jak: Internet, telefon komórkowy, zakupy, gry komputerowe, czy też hazard. Według ankietowanych jest to: nuda, brak alternatyw do spędzania wolnego czasu (79,00%), „ucieczka" od problemów osobistych (61,00%) oraz samotność (50,00%).

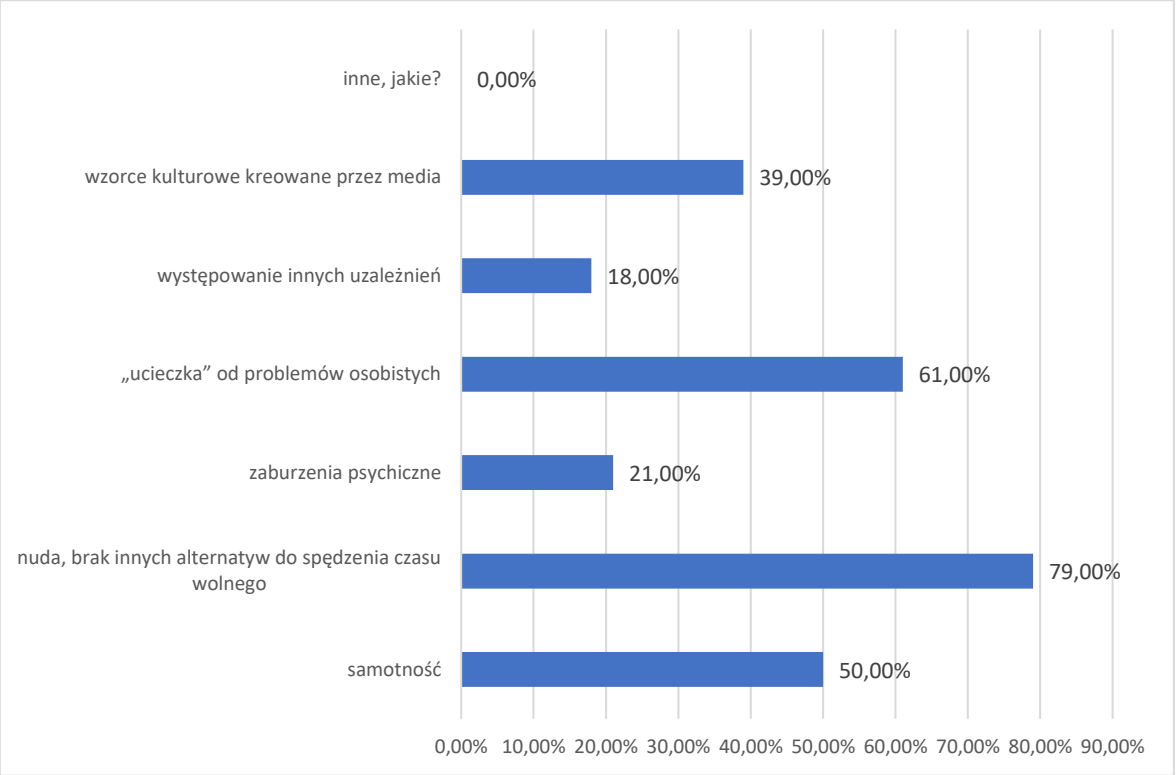

Wykres 53 Jakie są Pana/i zdaniem przyczyny uzależnień od czynności takich jak: Internet, telefon komórkowy, zakupy, gry komputerowe, hazard? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź).

Ankietowani sądzą, iż najlepszym działaniem profilaktycznym zapobiegającym uzależnieniom behawioralnym jest wprowadzenie: nauczania w szkole-edukacja w zakresie uzależnień (65,00%), zajęć z pedagogiem/psychologiem szkolnym na temat uzależnień (58,00%), oraz wprowadzenie zajęć dodatkowych w szkole (41,00%).

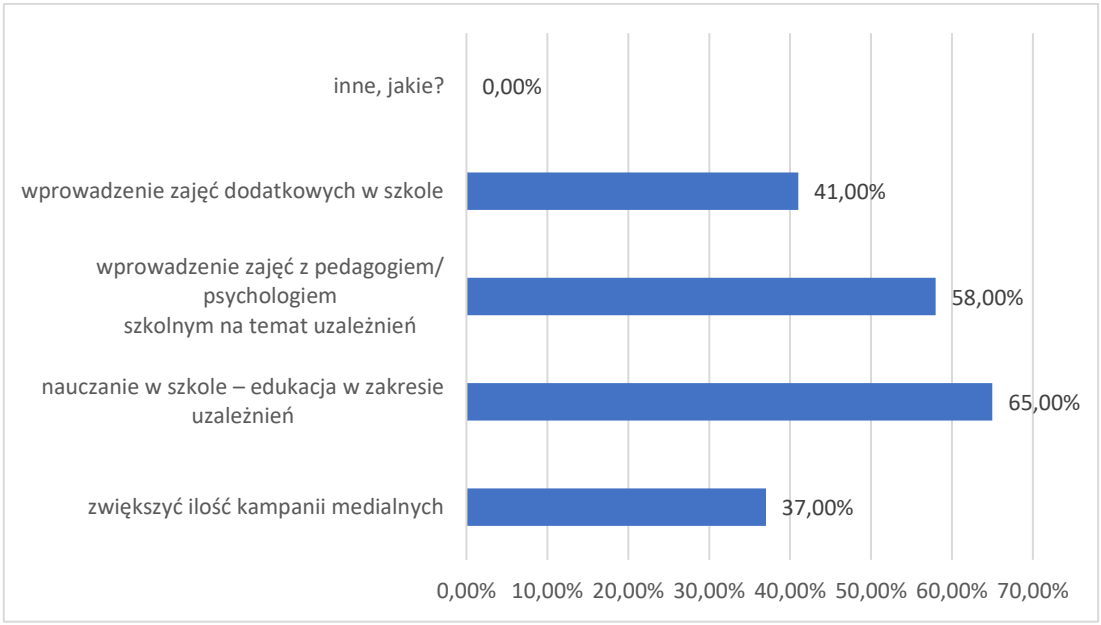

Wykres 54 Co według Pana/i należałoby zrobić, aby zapobiegać uzależnieniom behawioralnym? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź).

3.7 Gmina wobec problemów społecznych – opinia mieszkańców

Profilaktyka społeczna jest to system metod i środków mających na celu usuwanie przyczyn ujemnych zjawisk społecznych i stwarzanie warunków prawidłowego funkcjonowania i rozwoju jednostek oraz grup społecznych. Niniejszy rozdział poświęcony będzie działaniom profilaktycznym prowadzonym przez gminę. Mieszkańców poproszono o wskazanie instytucji, w której ich zdaniem można uzyskać pomoc. W opinii większości respondentów w przypadku problemów można uzyskać pomoc: pod Telefonem Zaufania (55,00%), u rodziny (54,00%) czy też w punktach konsultacyjnych (23,00%). Natomiast 3,00% osób przyznało, iż w takiej sytuacji radziłoby sobie samodzielnie.

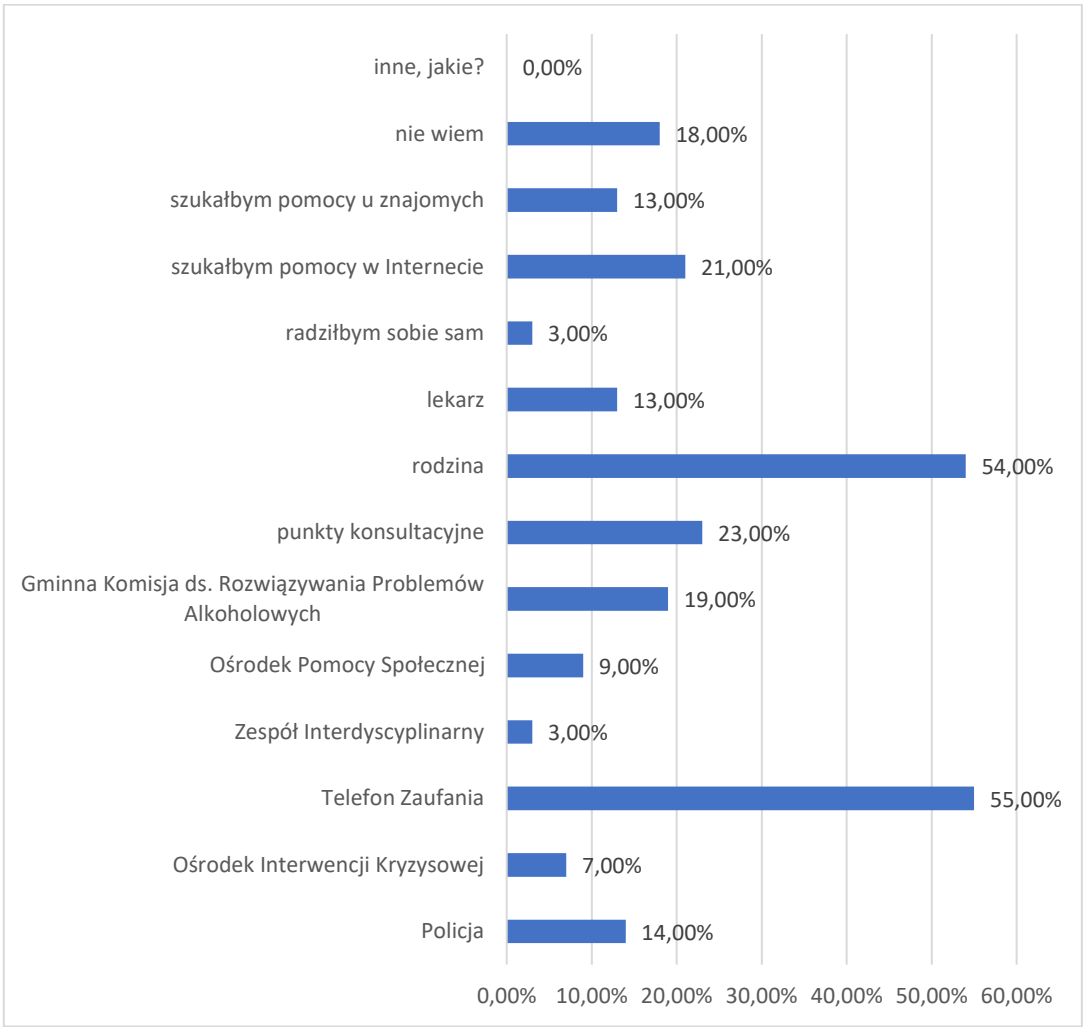

Wykres 55 Do kogo zwróciłby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Ankietowanych zapytano również, czy znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych. Niestety większość osób nie było pewnych, czy zna te dane, ale wiedzą, gdzie ich szukać – taką odpowiedź zaznaczyło 67,00% osób. 8,00% badanych zna bardzo dobrze dane kontaktowe i w każdej chwili wie, gdzie szukać pomocy. 9,00% osób zna dobrze i wie, gdzie szukać pomocy. Natomiast 16,00% osób nie zna danych kontaktowych do instytucji pomocowych i nie wie, gdzie szukać pomocy w razie problemów.

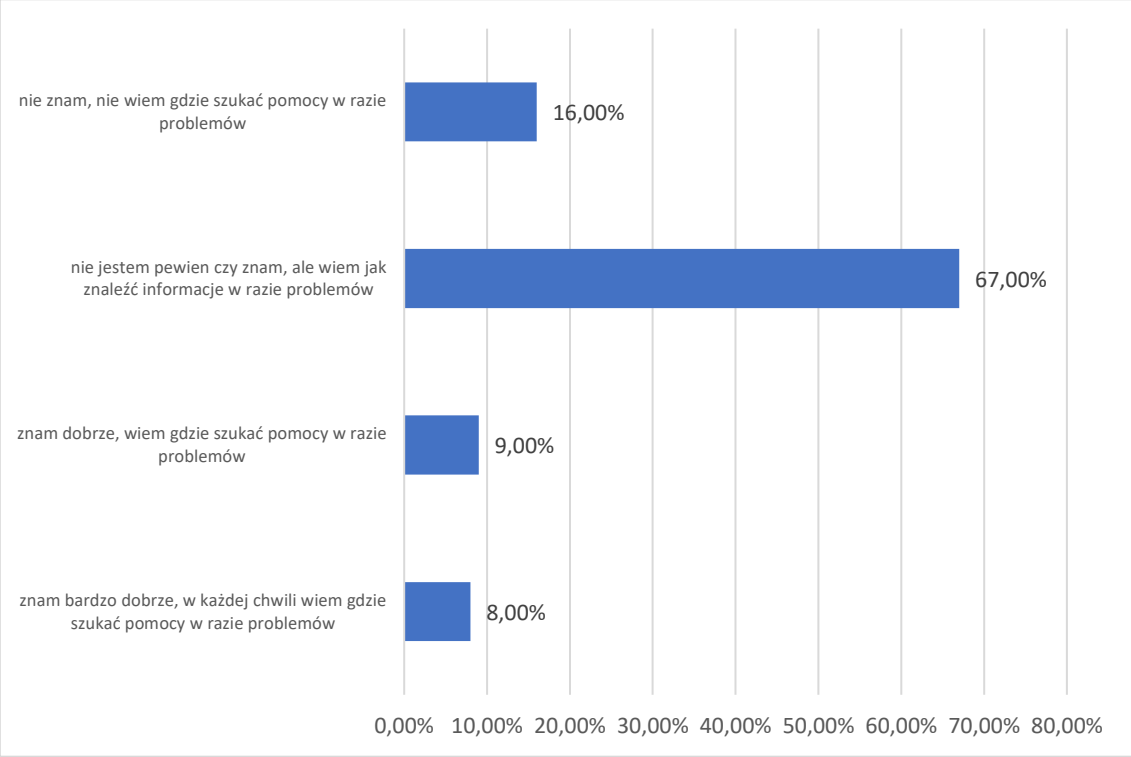

Wykres 56 Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Zdaniem respondentów najlepsze efekty profilaktyczne przynoszą następujące formy działań: warsztaty profilaktyczne dla dzieci (68,00%), festyny/imprezy i pikniki profilaktyczne (53,00%), wykłady/pogadanki (40,00%) oraz filmy w telewizji lub Internecie (43,00%).

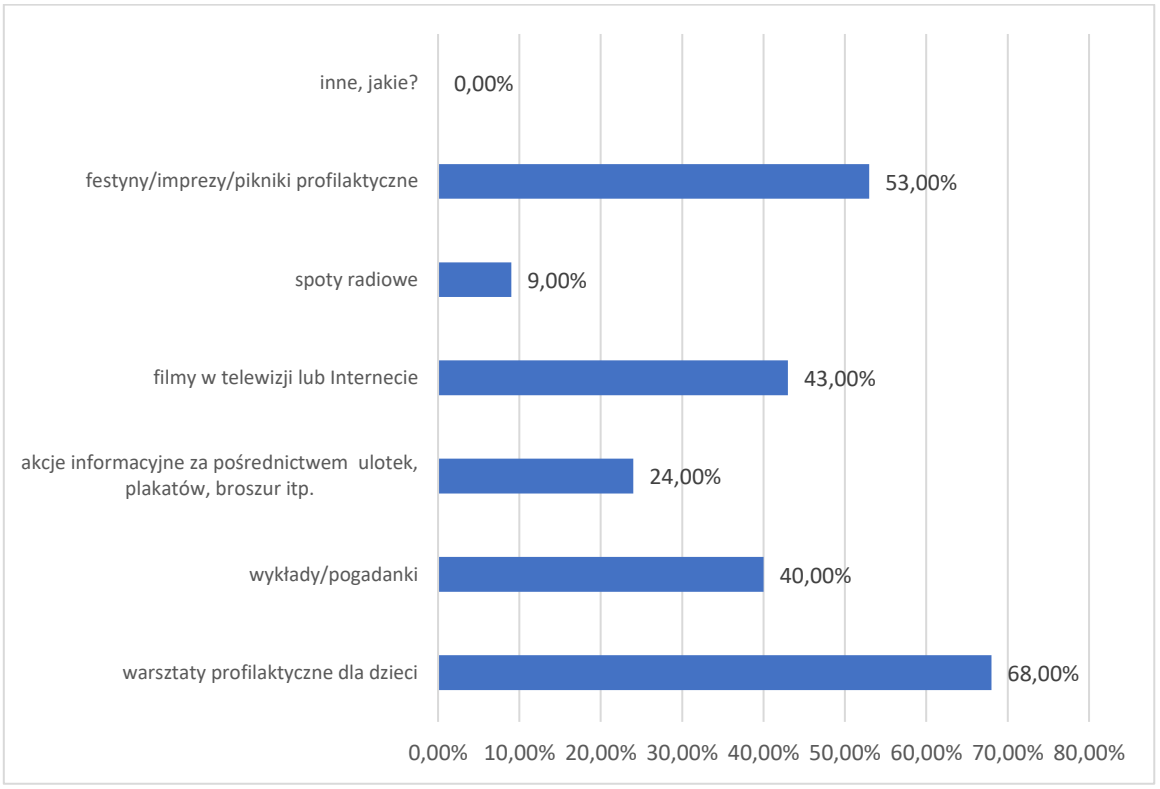

Wykres 57 Poniżej wymieniono różne formy działań, które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych? Możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi. Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

4. BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

Uczniowie zostali przebadani za pomocą metody ankietowej przy użyciu kwestionariusza online. Badanie zostało podzielone na bloki poświęcone następującym problemom:

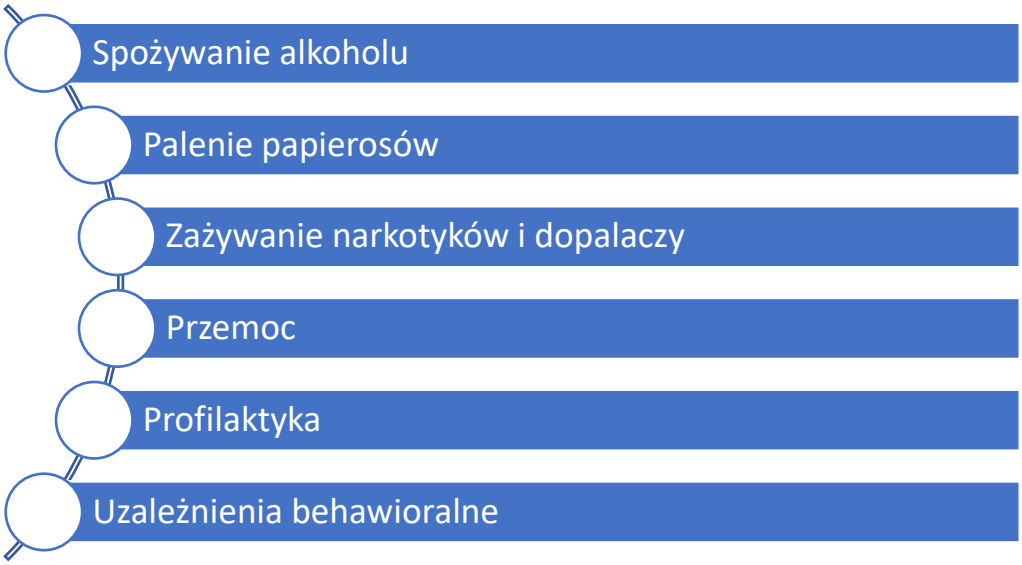

Rysunek 3 Obszar tematyczny zawarty w kwestionariuszu ankiety dla uczniów szkół.

4.1 Struktura badanej próby

W badaniu dotyczącym problemów społecznych w Gminie Błażowa wzięło udział 384 uczniów z ośmiu szkół podstawowych oraz jednego liceum ogólnokształcącego. Analizując badaną społeczność ze względu na płeć można dostrzec, iż w badaniu wzięło udział 51,56% chłopców i 48,44% dziewczynek.

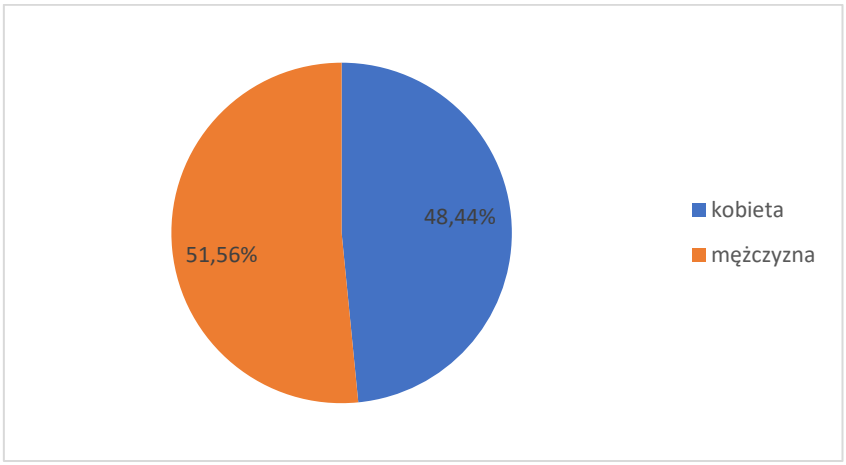

Wykres 58 Płeć.

Do klas IV uczęszcza 21,35% badanych uczniów, 21,09% próby to uczniowie klas VIII, kolejne 19,53% to uczniowie klas V, 12,76% to uczniowie klas VI, 11,20% to ankietowani klasy VII, a 11,20% to uczniowie klas ponadpodstawowych.

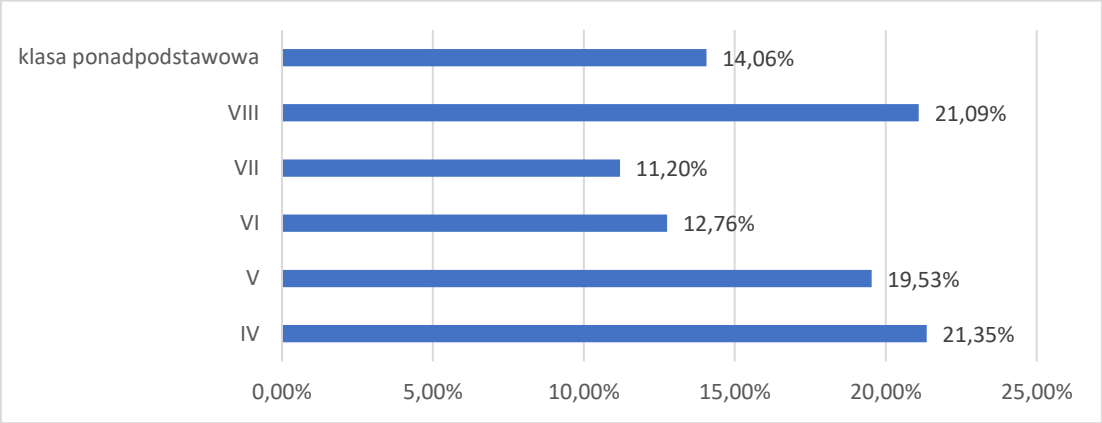

Wykres 59 Klasa.

Charakteryzując badaną próbę ze względu na wiek można zauważyć, iż najliczniejszą jej część stanowili uczniowie w wieku 11-12 lat (36,20%). 28,91% uczniów to osoby w wieku 13-14 lat, 17,71% to osoby w wieku od 8-10 lat, 9,90% to uczniowie w wieku 15-16 lat, a najmniej liczną część społeczności stanowili uczniowie w wieku 17 lat i więcej tj. 7,29%.

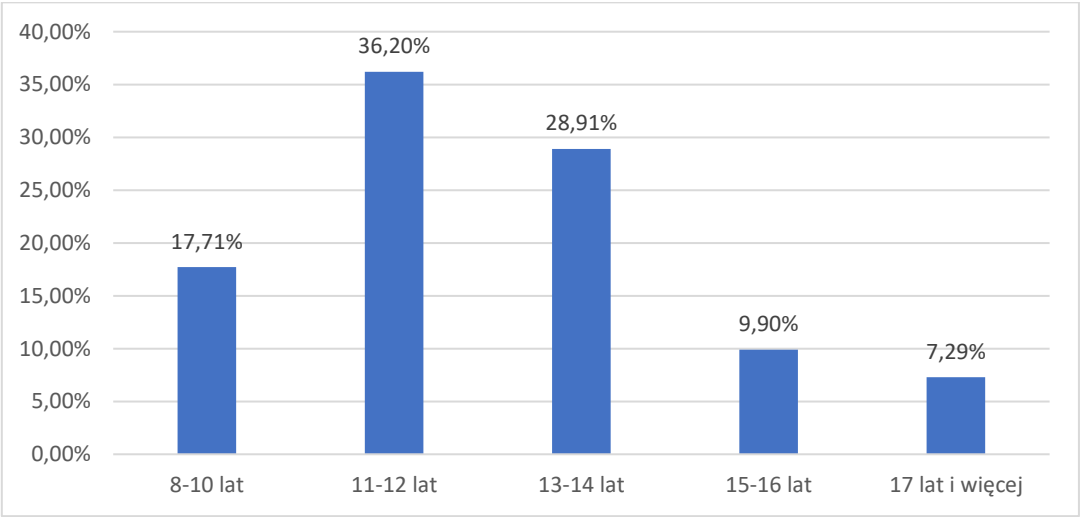

Wykres 60 Wiek.

4.2 Problem alkoholowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Pierwszy blok pytań skierowanych do uczniów Gminy Błażowa dotyczył problemu alkoholowego. Celem niniejszego działu było nie tylko oszacowanie skali problemu alkoholowego wśród najmłodszych mieszkańców, ale i sprawdzenie wiedzy ankietowanych związanej z tematyką uzależnień alkoholowych. Na początek respondentów zapytano, czy ich zdaniem, osoby w ich wieku spożywają alkohol. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło tutaj 22,92% badanych uczniów, następnie 48,18% ankietowanych uważa, że ich rówieśnicy nie piją alkoholu, zaś 28,91% młodych respondentów nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

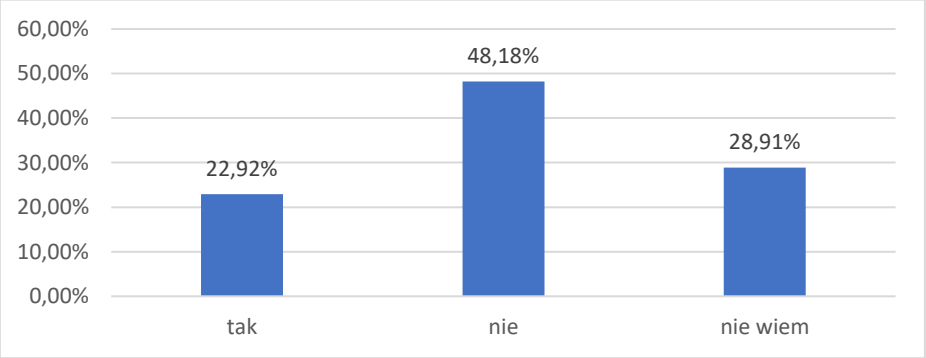

Wykres 61 Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?

Do spożywania kiedykolwiek w życiu alkoholu przyznało się 17,17% uczniów oraz 12,37% uczennic[8]. Natomiast 82,83% chłopców i 87,63% dziewczynek nigdy nie spożywało napojów alkoholowych.

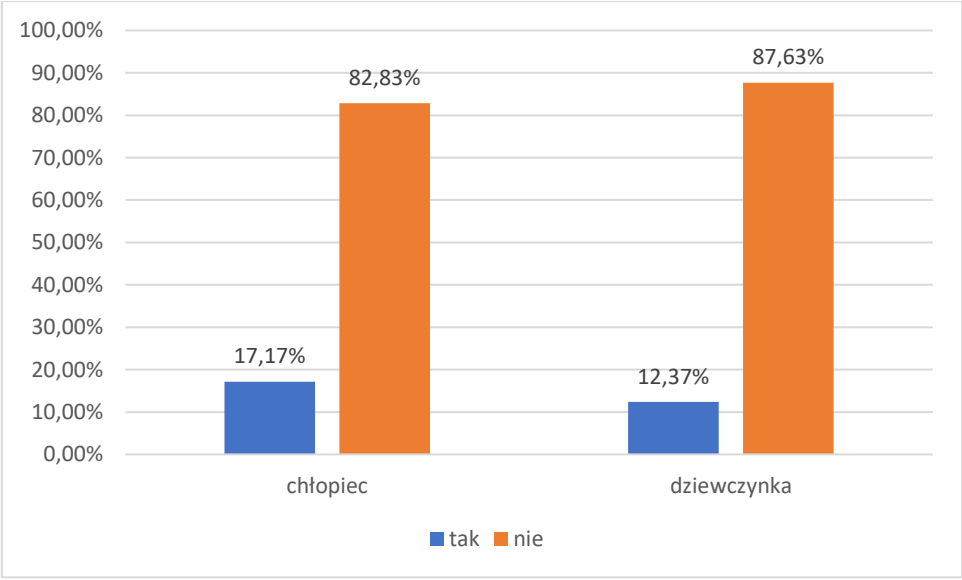

Wykres 62 Czy próbowałeś/aś pić alkohol? – podział na płeć.

[8] Łącznie 34 chłopców oraz 23 dziewczynek.

Na kolejne pytania dotyczące spożywania alkoholu odpowiedź mogły udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż piły alkohol.

Młodzi ankietowani najczęściej sięgali pierwszy raz po alkohol kolejno w wieku: 8-10 lat (50,00% chłopców, 21,74% dziewczynek), 13-14 lat (30,43% dziewczynek, 8,82% chłopców), 11-12 lat (26,09% dziewczynek, 23,53% chłopców), 17 lat i więcej (13,04% dziewczynek, 5,88% chłopców), a także 15-16 lat (11,76% chłopców, 8,70% dziewczynek).

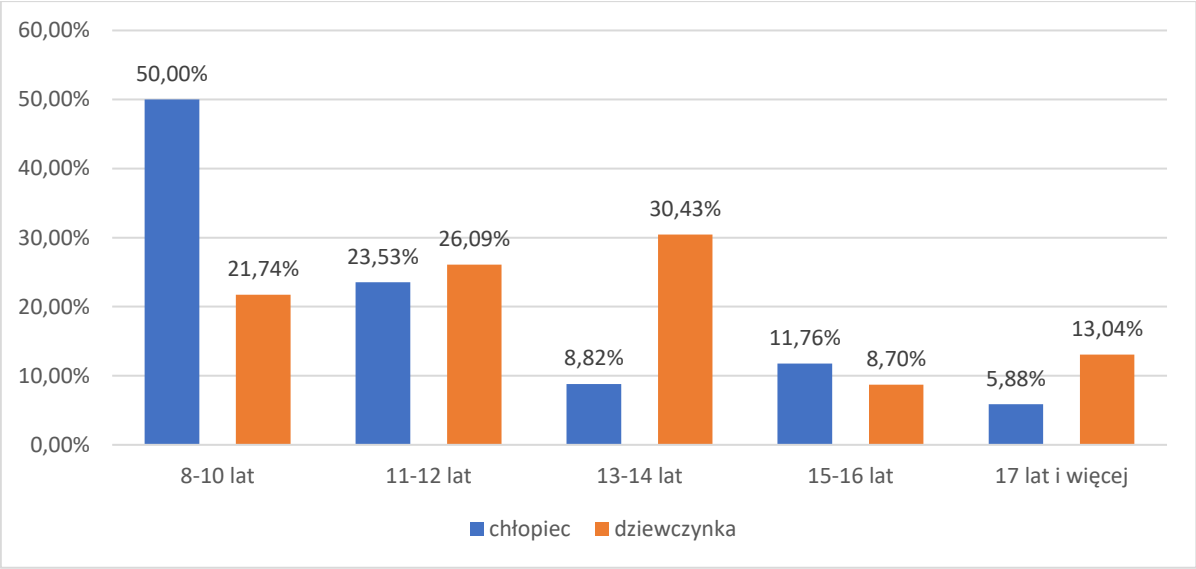

Wykres 63 W jakim wieku zacząłeś/zaczęłaś pić alkohol? – podział na płeć.

Następnie młodzież, która miała już kontakt z alkoholem, poproszono o wskazanie rodzaju napoju wyskokowego, który zdarzyło im się próbować. Respondenci najczęściej wskazywali na: piwo (57,89%), wódkę (40,35%), szampan (36,84%) oraz wino (22,81%). W odpowiedzi „inne, jakie?" (14,04%) wymieniono: „przez przypadek drinka" oraz „pianka z piwa od rodzica".

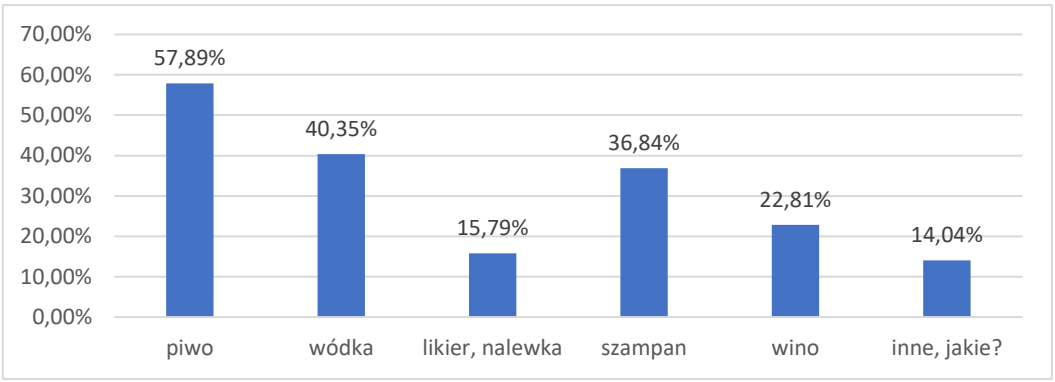

Wykres 64 Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Uczniowie przyznają, że po raz pierwszy sięgali po alkohol w czasie uroczystości rodzinnej (35,09%), ze znajomymi na podwórku (33,33%), pod nieobecność rodziców w domu (26,32%) bądź w czasie imprezy towarzyskiej (17,54%). Dodatkowo 29,82% uczniów wskazało inne okoliczności, takie jak: „na wakacjach", „na sylwestra", „na weselu", „u babci", „piankę od taty", "w domu", „dziadek mi dawał piwo", „w czasie kiedy rodzina pozwoliła mi napić się łyczka".

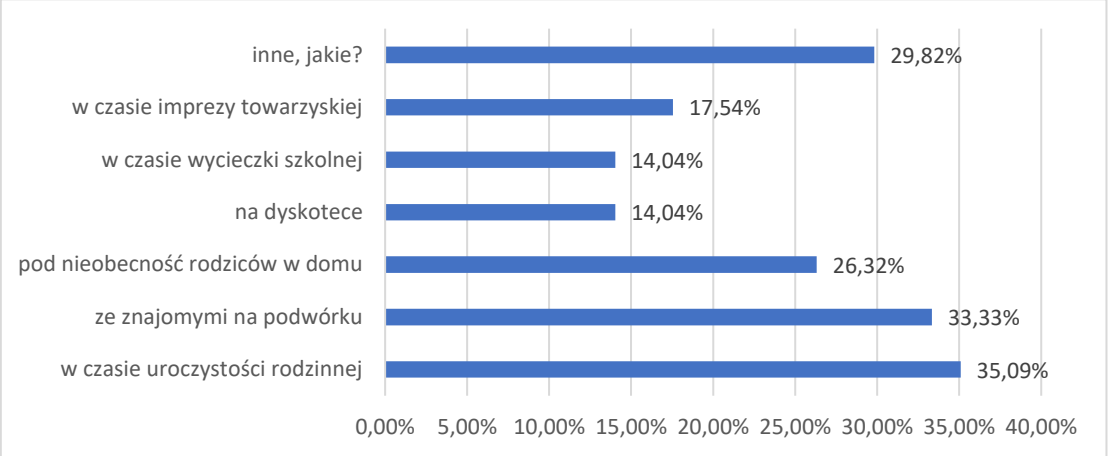

Wykres 65 W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

78,95% uczniów, którzy przyznali, że spożywali już alkohol nie doświadczyło nigdy negatywnych konsekwencji związanych ze spożywaniem napoju wyskokowego. 8,77% młodych mieszkańców wskazała na problemy w rodzinie, a po 5,26% uczniów wskazała na pogorszenie relacji rodzinnych bądź problemy finansowe. Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?" (7,02%) młodzi respondenci napisali: „zwymiotowałem jeden raz".

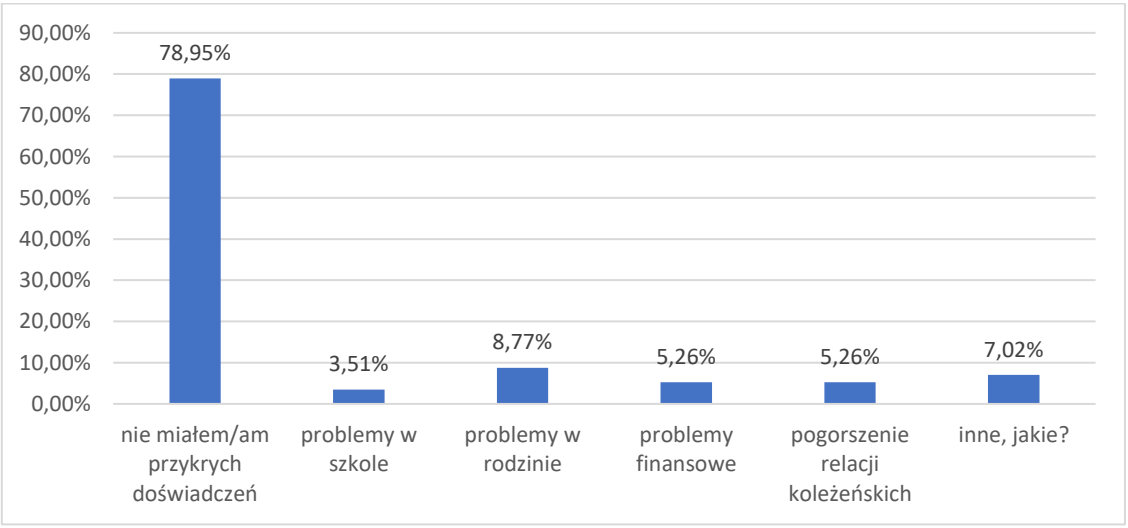

Wykres 66 Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Następnie poproszono ankietowanych uczniów o wskazanie jak otrzymali alkohol. Większość badanych przyznała, że została nim poczęstowana (38,60%), może to wskazywać, iż uczniowie spożywali w tym przypadku alkohol jednorazowo na spróbowanie. 28,07% badanych podkradło rodzicom, 17,54% dostała od starszych kolegów. Niepokojący jest fakt, że 22,81% młodych mieszkańców kupiło alkohol samodzielnie. 31,58% uczniów zdobyło alkohol w inny sposób: „tata mi dał trochę", „przez przypadek na weselu", „piwo - pić mi się chciało wino - praca przy winie szampan – spróbowałem", „spróbowałam troszeczkę od rodziców pod ich wiedzą", „dostałem od rodzica", „od siostry", „przez przypadek" oraz „rodzic dał mi spróbować pianki".

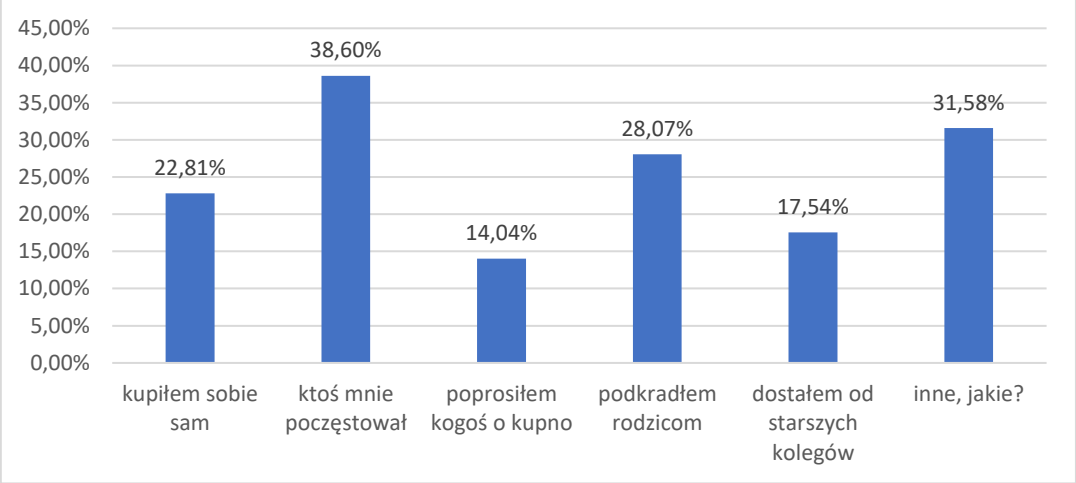

Wykres 67 Jak otrzymałeś/aś alkohol? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Co ciekawe, ponad połowa uczniów przyznała, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu – taką odpowiedź wskazało 56,14% badanych.

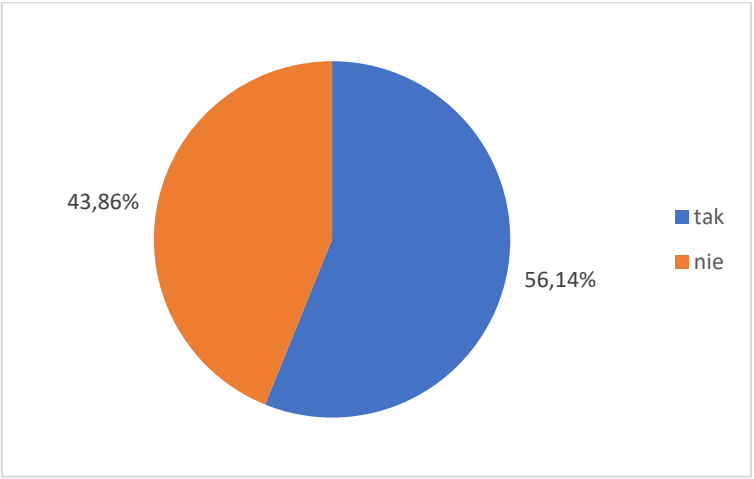

Wykres 68 Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś/aś pić alkohol?

Niepokój budzi fakt, iż 50,00% uczniów uważa, że ich rodzice nie zareagowali na informację o spożywaniu przez nich alkoholu. Natomiast 12,50% respondentów przyznało, że ich rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę. W odpowiedzi „inne, jakie?" (28,13%) uczniowie napisali: „mama się na tatę wkurzyła że dał mi spróbować", „nic nie powiedzieli bo to przez przypadek", „tata dał mi jedną kropelkę", „powiedzieli żebym tak nie robiła", „powiedzieli żebym nie pił bo jestem za młody" oraz „nic nie zrobili bo to tylko łyczek".

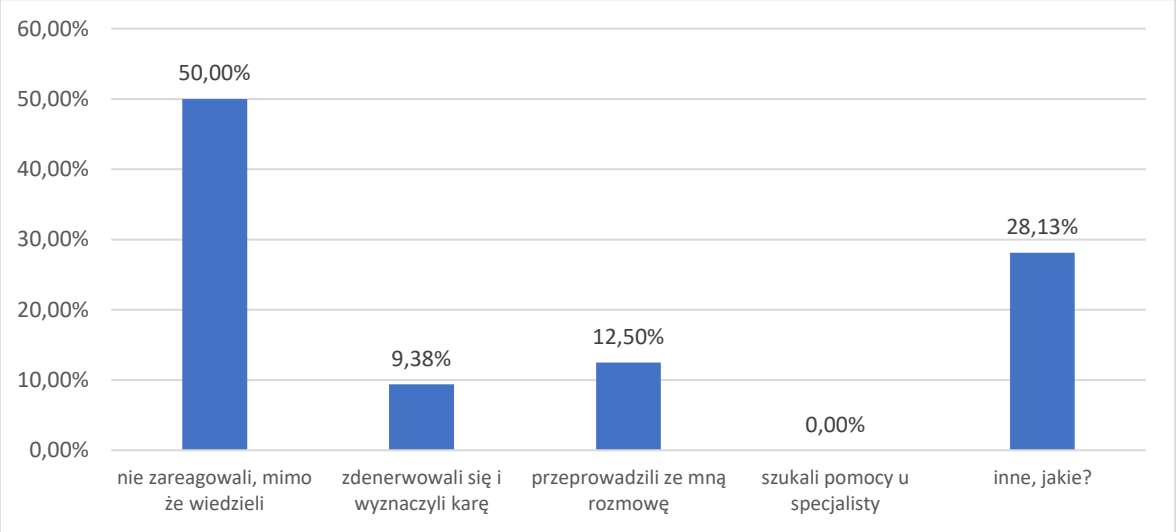

Wykres 69 Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na kolejne pytania dotyczące spożywania alkoholu odpowiedź mogli udzielić wszyscy respondenci – nie tylko te osoby, które zadeklarowały, iż piły alkohol.

Uczniów zapytano, czy ich zdaniem kupno alkoholu przez osoby w ich wieku jest czymś osiągalnym na terenie Gminy Błażowa. Prawie połowa osób nie potrafiła udzielić odpowiedzi na to pytanie (52,34%). 23,70% uczniów wskazało, że zdobycie alkoholu jest łatwe, a kolejne 23,96% osób uważa, że pozyskanie alkoholu w ich gminie jest trudne.

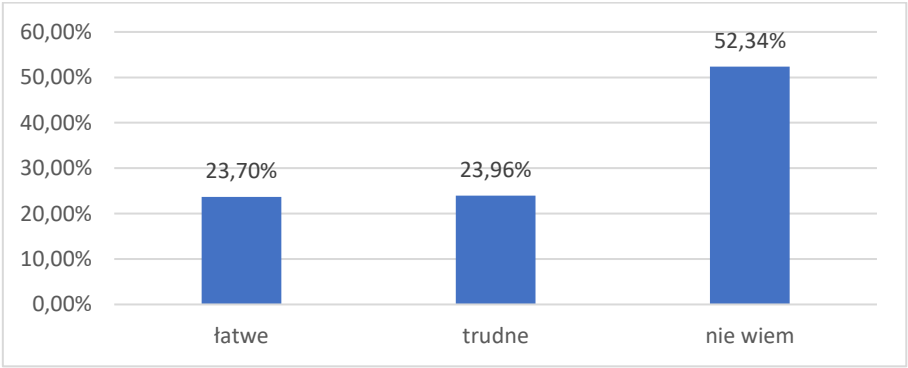

Wykres 70 Gdybyś chciał/a zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to:

Znaczna część uczniów z Gminy Błażowa uważa, że młodzież z ich okolicy zdobywa alkohol dzięki starszym kolegom (28,65%), podkradają rodzicom w domu (16,67%) lub proszą obcych ludzi pod sklepem o zakup alkoholu (15,63%). Natomiast 63,28% uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. W odpowiedzi „inne, jakie?" (4,17%) młodzi mieszkańcy napisali: „jakiś menel chciał mi dać za darmo", „można znaleźć", „jak ma powyżej18 lat" oraz „mówią że kupują dla rodziców".

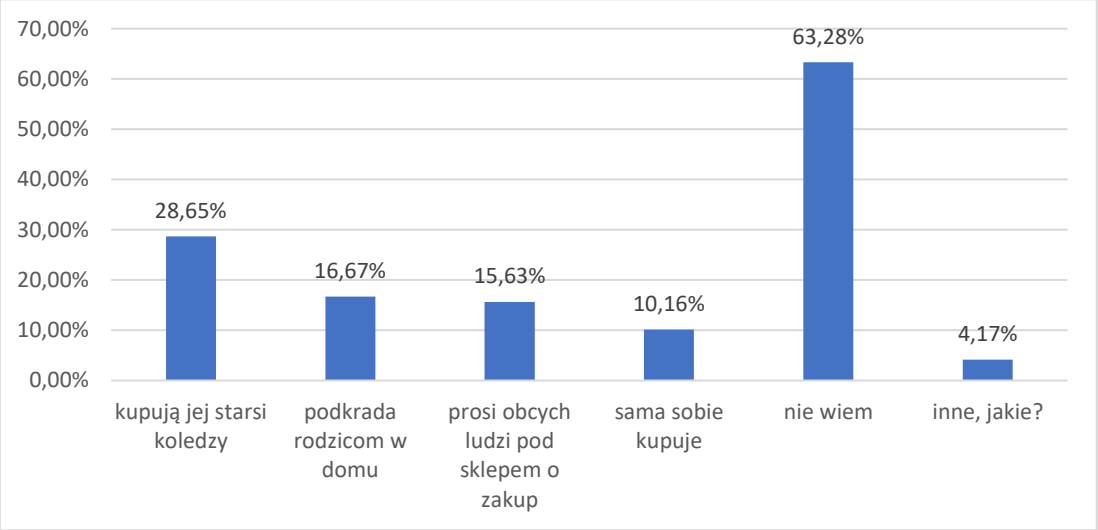

Wykres 71 Jak młodzież w Twojej okolicy może zdobyć alkohol? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

4.3 Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Kolejny rozdział niniejszej diagnozy dotyczył problemu narkotykowego. Jego celem było oszacowanie skali problemu wśród uczniów oraz sprawdzenie wiedzy młodych mieszkańców dotyczącej środków psychoaktywnych.

Analizując kontakt uczniów z substancjami psychoaktywnymi można zauważyć, iż jedynie 3,39% badanych próbowało kiedykolwiek narkotyków lub dopalaczy[9].

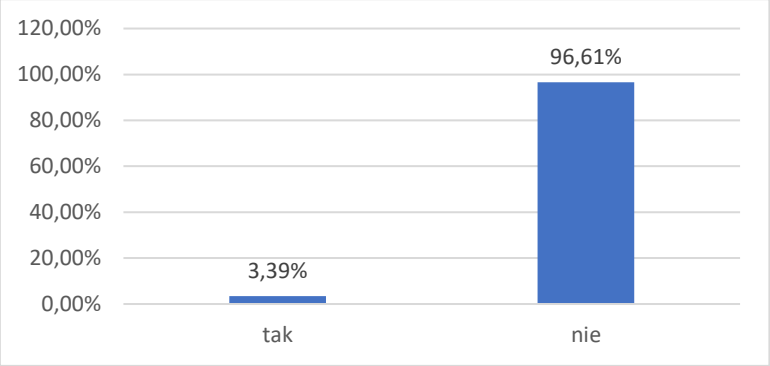

Wykres 72 Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze?

Na kolejne pytania dotyczące zażywanie substancji psychoaktywnych odpowiedź mogły udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż zażywały te substancje.

Uczniowie sięgający po substancje psychoaktywne zażywali je po raz pierwszy w wieku 8-10 lat (69,23%), w wieku 13-14 lat (15,38%), a także w wieku 11-12 lat (15,38%).

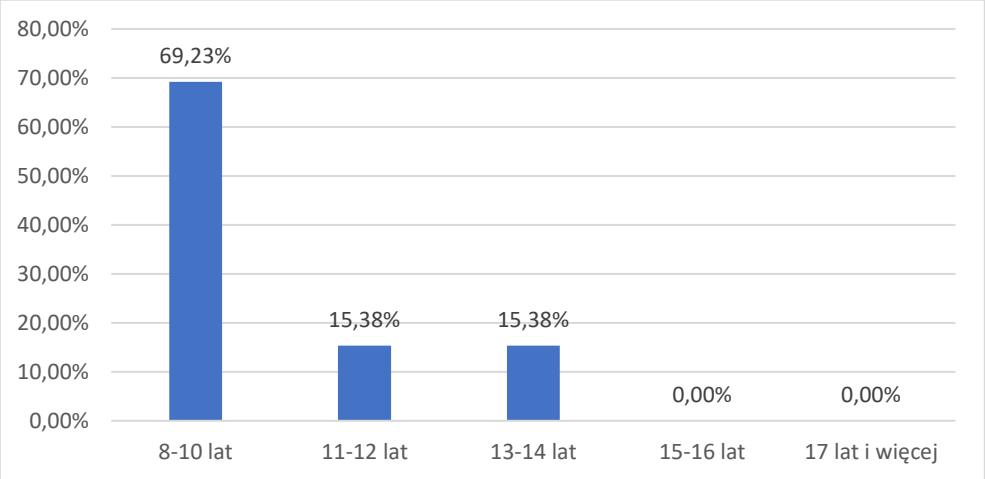

Wykres 73 Jeśli tak, to ile miałeś/aś wtedy lat?

[9] 13 osób.

Następnie uczniowie zostali poproszeni o wskazanie substancji psychoaktywnych, które zdarzyło im się spróbować. Młodzi mieszkańcy wymieniali najczęściej: marihuanę lub haszysz (76,92%), a także grzyby halucynogenne (53,85%) oraz kokaina i inne formy konopi (po 46,15%). W odpowiedzi „inne, jakie?" (7,69%) nie wymieniono konkretnych przykładów.

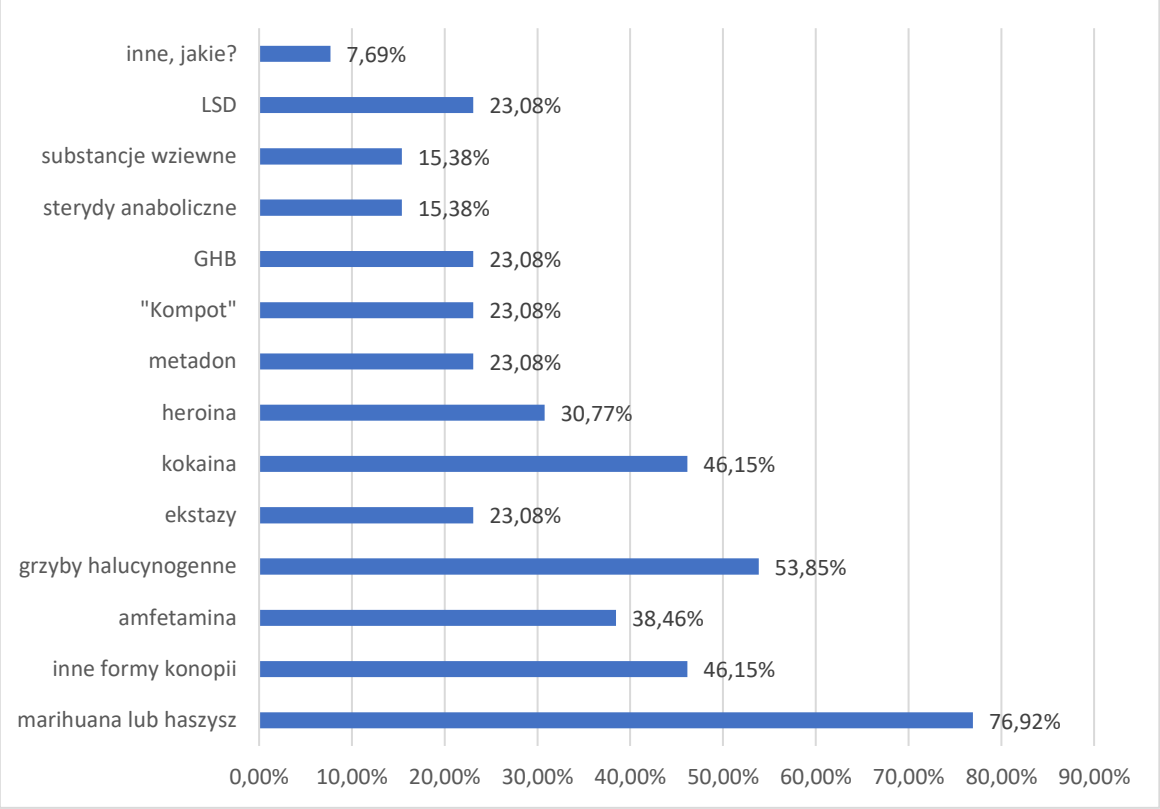

Wykres 74 Jakie były to substancje? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Ponadto uczniowie przyznali, że po raz pierwszy sięgali po substancje psychoaktywne najczęściej ze znajomymi na podwórku (61,54%), w czasie imprezy towarzyskiej (38,46%) oraz po 30,77%: w czasie uroczystości rodzinnej, w czasie wycieczki szkolnej, na dyskotece oraz pod nieobecność rodziców w domu. Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?" (7,69%) młodzi mieszkańcy napisali: „po stosunku".

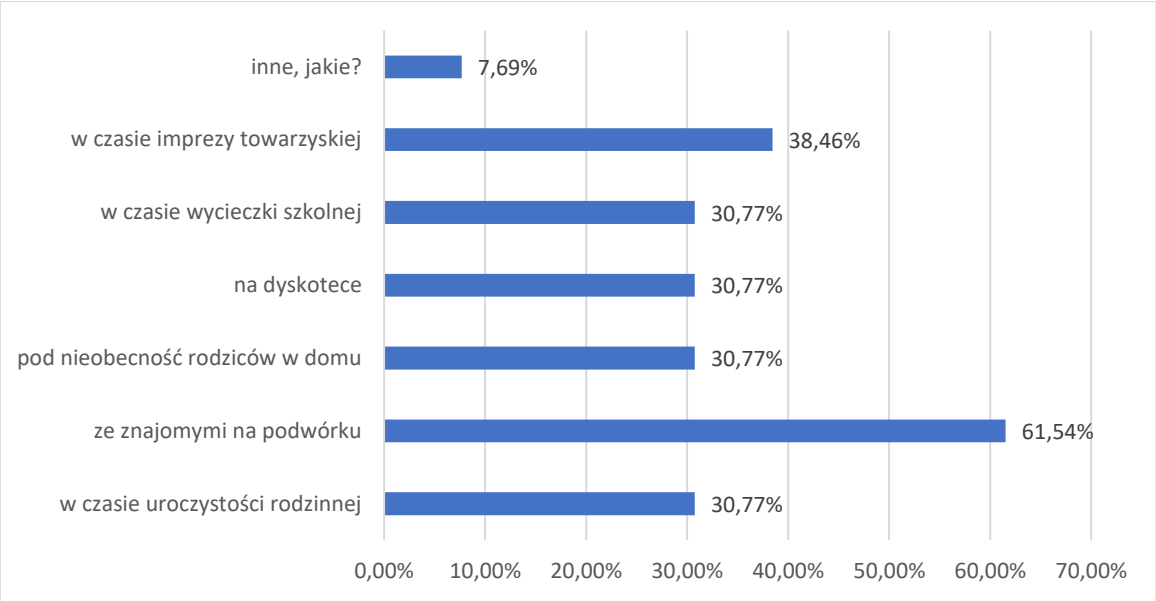

Wykres 75 W jakich okolicznościach zażyłeś/aś narkotyki/dopalacze po raz pierwszy? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Niezwykle ciekawe wydaje się to skąd młodzi mieszkańcy biorą tego typu substancje, skoro są one prawnie zabronione. Jak wynika z odpowiedzi, zdobycie substancji psychoaktywnych nie jest niemożliwe. Badani uczniowie wskazują, iż najczęściej narkotyki lub dopalacze dostają od koleżanek/kolegów (53,85%), biorą je wspólnie w grupie przyjaciół (38,46%) oraz (po 30,77%): kupili od kolegi, dostali od obcej osoby, dostali od kogoś kogo znali ze słyszenia ale nie osobiście bądź wzięli z domu bez pozwolenia rodziców. W odpowiedzi „inne, jakie?" (7,69%) młodzi ankietowani nie napisali konkretnych przykładów.

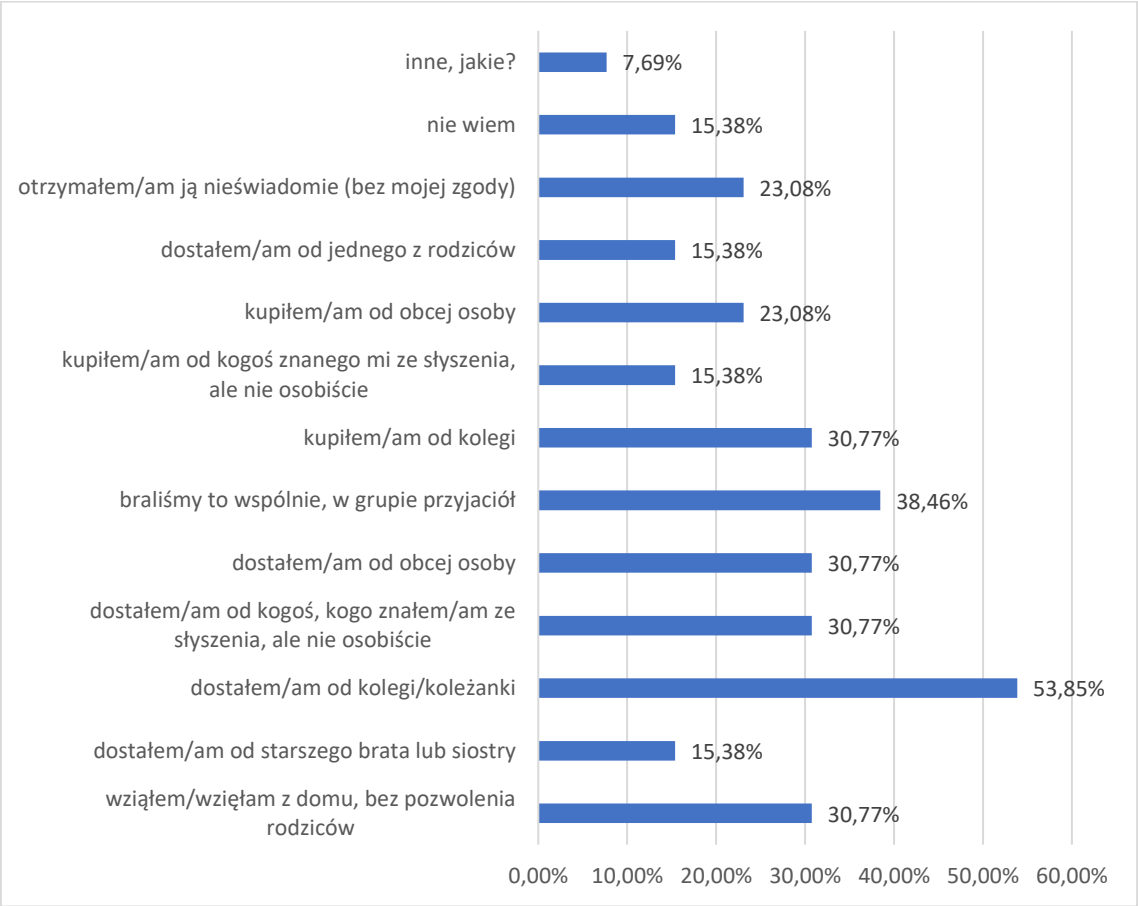

Wykres 76 Skąd wziąłeś/wzięłaś tę substancję? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Interesujące wydają się także to, dlaczego młodzi ludzie sięgają po narkotyki lub dopalacze. Najpopularniejszym powodem wskazywanym przez uczniów jest przyjemność/relaksacja bądź chęć lepszej zabawy (po 53,85%), a także ciekawość (30,77%). W odpowiedzi „inne, jakie?" (15,38%) młodzi ankietowani nie wymienili konkretnych przykładów.

Wykres 77 Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków/dopalaczy? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Jak przyznają uczniowie środki psychoaktywne zażywają głównie w domu (76,92%), u koleżanki/kolegi bądź na podwórku (po 38,46%), a także: podczas szkolnych wycieczek lub w barze, klubie (po 23,08%). Dodatkowo w odpowiedzi „w innym miejscu, jakim?" (7,69%) jeden młody mieszkaniec napisał: „w wc".

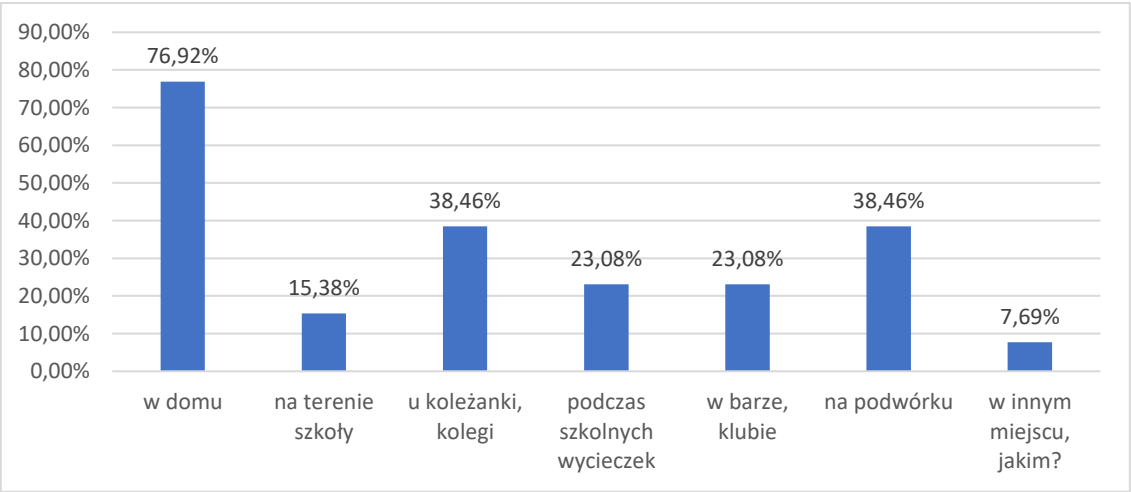

Wykres 78 Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki/dopalacze? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Uczniowie przyznają, że mieli przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy takie jak: problemy w szkole bądź problemy w rodzinie (po 38,46%). Natomiast niektórzy młodzi mieszkańcy wskazują na odpowiedź „inne, jakie?" (15,38%), jednak młodzi ankietowani nie napisali konkretnych odpowiedzi.

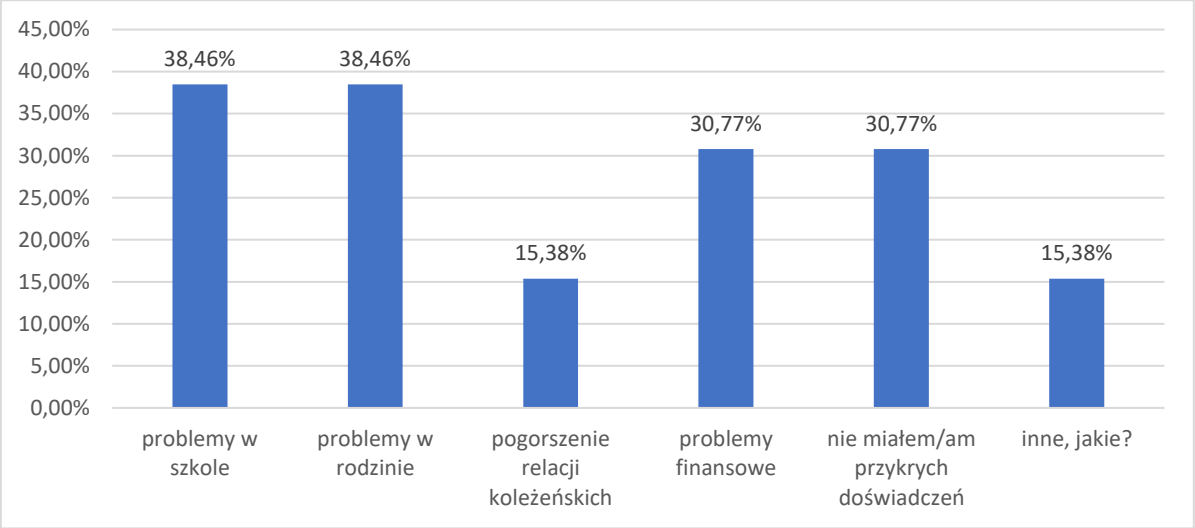

Wykres 79 Czy miałeś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy? Odpowiedź wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Dodatkowo 53,85% uczniów, którzy przyznali, że zażywali kiedykolwiek substancje psychoaktywne deklarują, iż ich rodzice nie wiedzą o sięganiu przez nich po narkotyki lub dopalacze. Pozostała połowa uczniów twierdzi, że rodzice są świadomi tego faktu (46,15%).

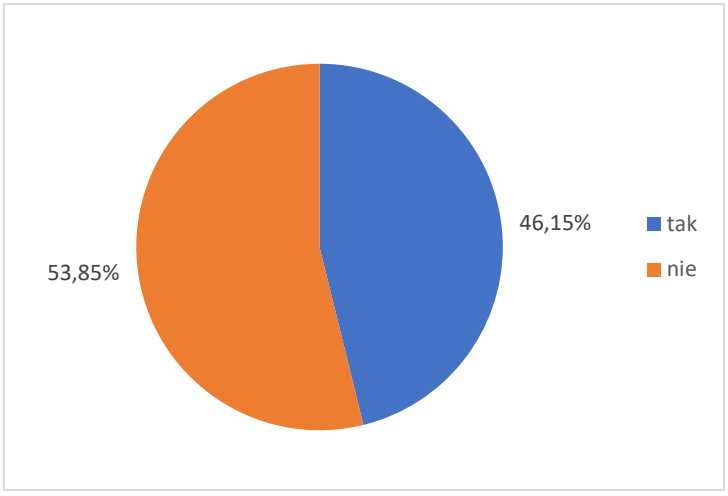

Wykres 80 Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?

Uczniowie, którzy przyznali, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu narkotyków/dopalaczy przyznali, iż opiekunowie przeprowadzili z nimi rozmowę (33,33%), a także: nie zareagowali, mimo że wiedzieli, zdenerwowali się i wyznaczyli karę oraz szukali pomocy u specjalisty (po 16,67%). Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?" (16,67%) młodzi mieszkańcy nie napisali konkretnych odpowiedzi.

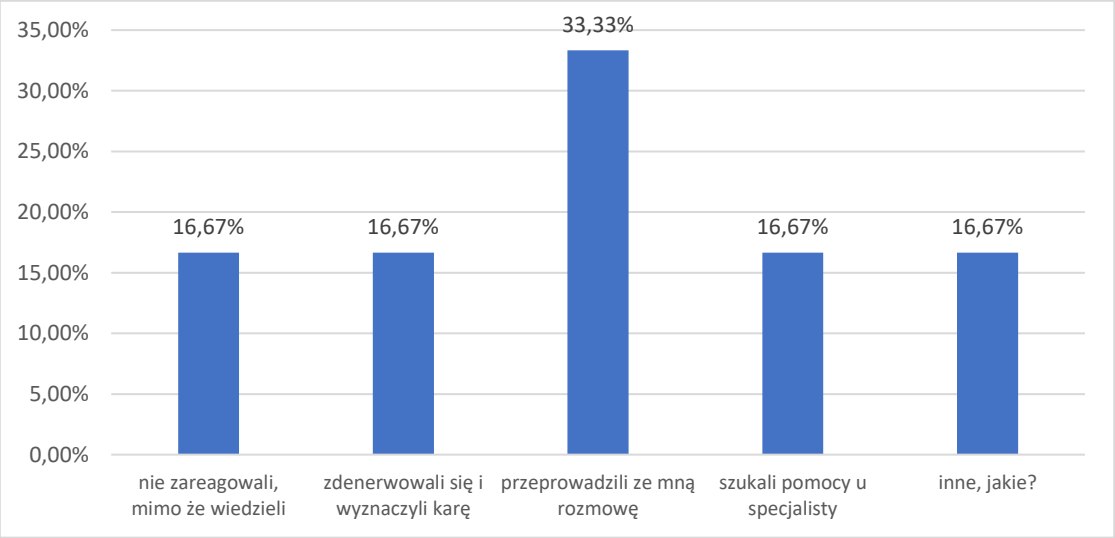

Wykres 81 Jak Twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie narkotyków/dopalaczy?

Na kolejne pytania odpowiedzi udzielali wszyscy ankietowani biorący udział w badaniu. Większość uczniów nie wie, czy zdobycie narkotyków w ich gminie jest możliwe – taką odpowiedź wskazuje 54,17% uczniów. 37,76% uważa, że jest to trudne, zaś 8,07% uważa, że jest to łatwe.

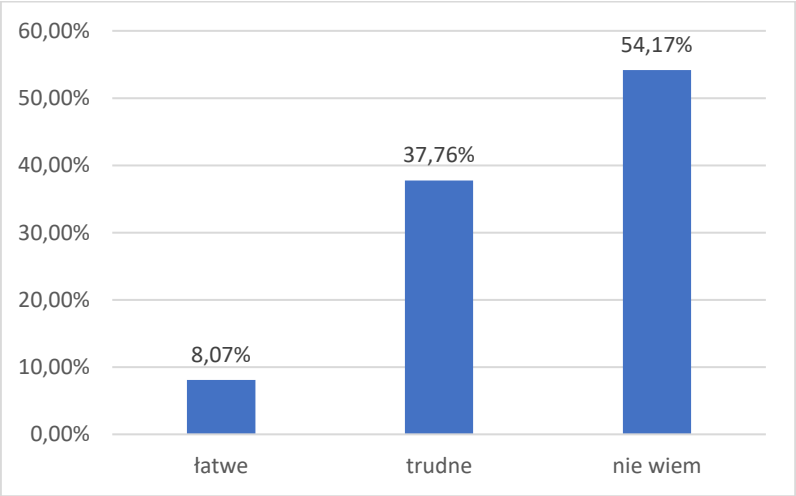

Wykres 82 Gdybyś chciał zdobyć narkotyki w swojej miejscowości byłoby to?

Podobnie wygląda opinia uczniów na temat dostępności dopalaczy w ich gminie. 55,99% badanych nie ma wiedzy, 36,20% uczniów twierdzi, że jest to trudne, a 7,81% uważa, że jest to łatwe.

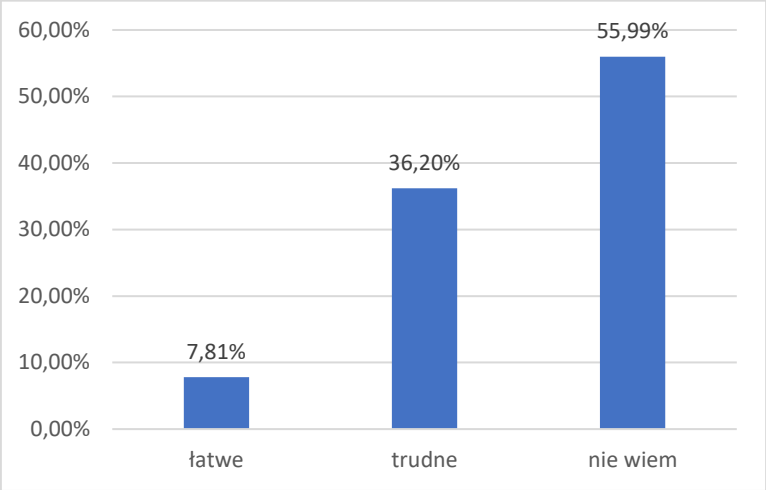

Wykres 83 Gdybyś chciał zdobyć dopalacze w swojej miejscowości byłoby to:

Zdecydowana większość badanych uczniów również nie zna miejsc, w których można kupić narkotyki lub dopalacze na terenie Gminy Błażowa (84,90%). Dodatkowo w odpowiedzi „inne miejsca, wymień jakie?" (10,42%), młodzi ankietowani napisali: „wc na parterze na hali tzw. „handlarnia"", „nie ma takich miejsc", „las" oraz „nie wiem i się nie dowiem".

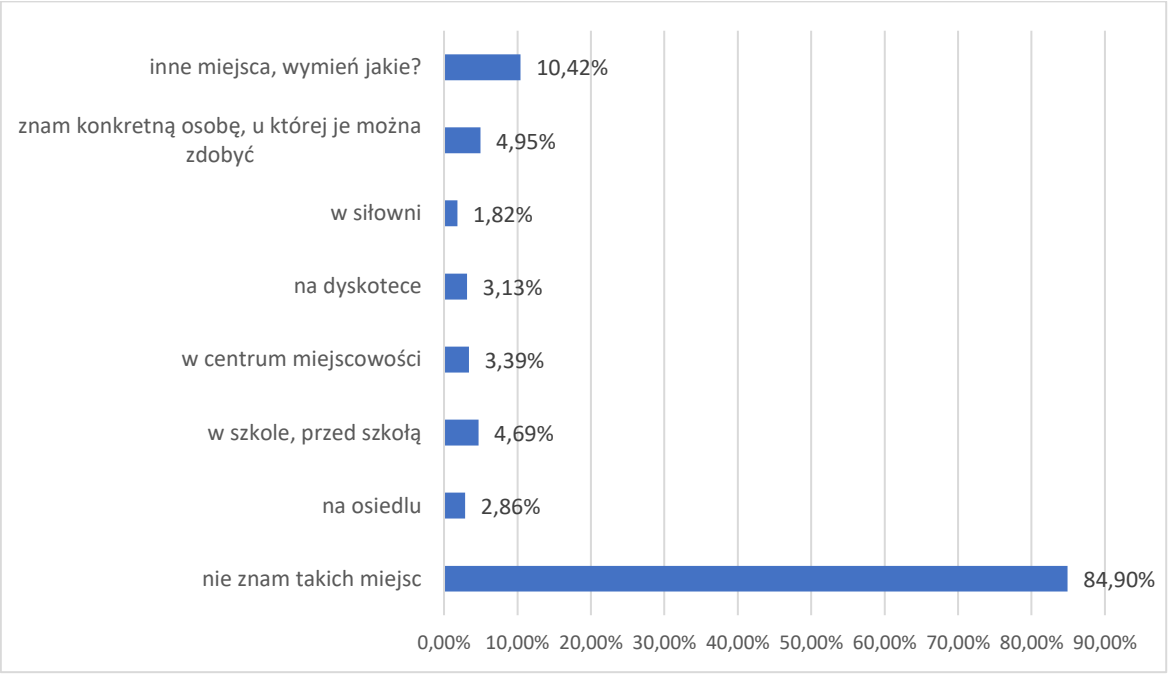

Wykres 84 Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

71,09% uczniów sądzi, że zażywanie narkotyków jest zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia, zaś 15,36% osób uważa, że jest to raczej szkodliwe. Z tą opinią nie zgadza się 7,30% uczniów, gdzie 3,91% sądzi, iż substancje te są raczej nieszkodliwe oraz kolejne 3,39% osób uważa, że są one zdecydowanie nieszkodliwe. 6,25% ankietowanych wskazuje odpowiedź „trudno powiedzieć".

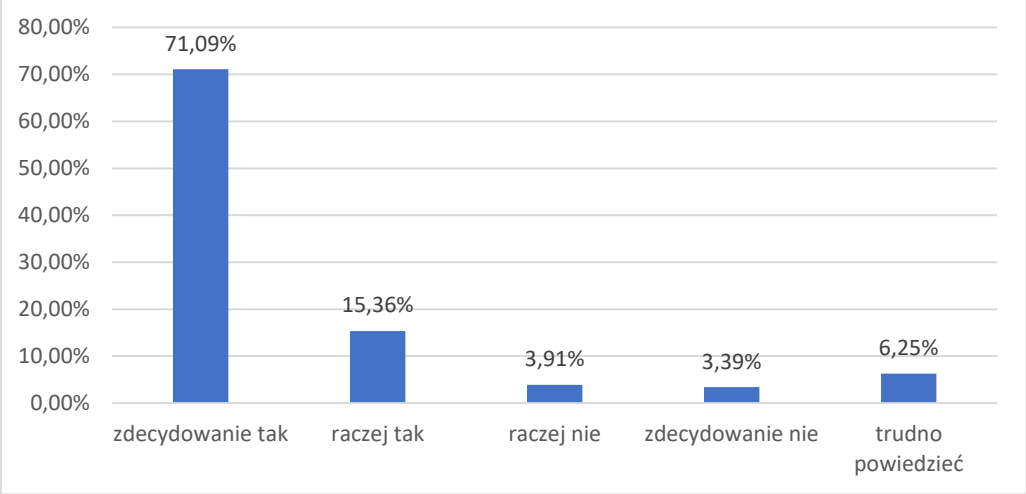

Wykres 85 Czy uważasz, że zażywanie narkotyków jest szkodliwe dla zdrowia?

Dodatkowo 70,83% młodych ankietowanych uważa, że zażywanie dopalaczy jest zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia, zaś 15,89% uczniów twierdzi, że jest to raczej szkodliwe. Z tą opinią nie zgadza się łącznie 6,77% respondentów wybierając odpowiedź „zdecydowanie nie" (2,34%) oraz „raczej nie" (4,43%). Kolejne 6,51% ankietowanych wskazuje odpowiedź „trudno powiedzieć".

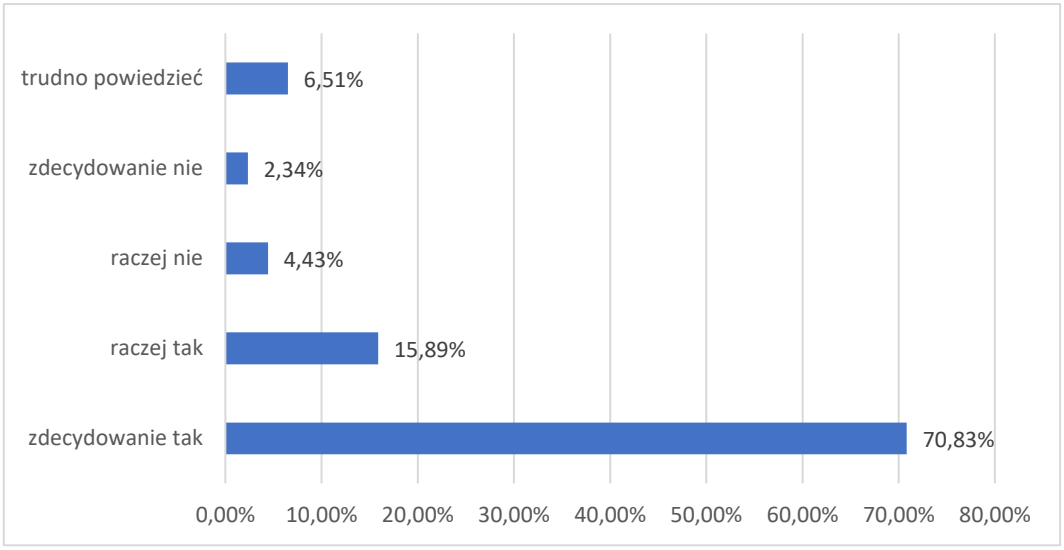

Wykres 86 Czy uważasz, że zażywanie dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

4.4 Problem nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Wraz z piciem alkoholu wiąże się również problem nikotynowy. Pomimo tego, że są to wyroby dozwolone od lat 18, młodzież bezproblemowo może sięgnąć po papierosy. Papierosy szkodzą przede wszystkim osobie palącej, ale również innym osobom w towarzystwie. 36,72% uczniów przyznaje, że ich rówieśnicy palą papierosy, a 63,28% badanych twierdzi odwrotnie.

Wykres 87 Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

Następnie uczniów zapytano ile razy w życiu palili papierosy. W podziale na płeć, wyniki wyglądają następująco: 86,87% chłopców oraz 89,78% dziewczynek odpowiedziało, że nigdy nie paliło papierosów. Pozostali młodzi mieszkańcy palili: raz (7,07% chłopców, 3,23% dziewczynek), kilka razy (2,53% chłopców, 4,84% dziewczynek), palą często (1,52% chłopców, 0,54% dziewczynek), a także palą regularnie (2,02% chłopców, 1,61% dziewczynek)[10].

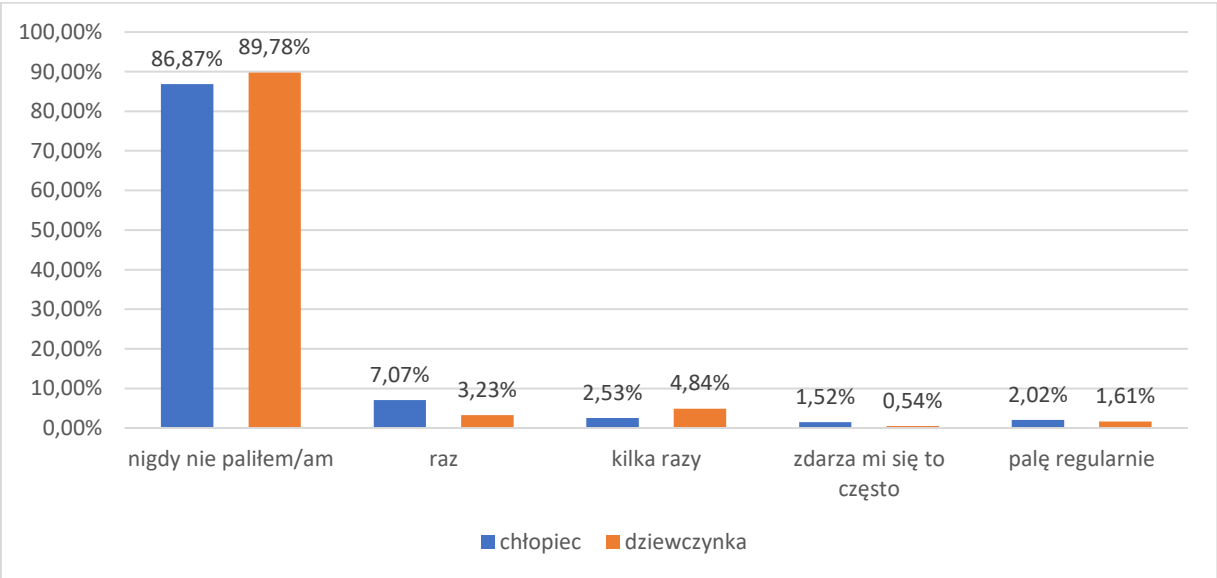

Wykres 88 Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy? - podział na płeć.

[10] Łącznie papierosy paliło 26 chłopców oraz 19 dziewczynek.

Uczniowie, którzy przyznali, że palą papierosy poproszeni zostali o określenie wieku w jakim zaczęli to robić. Młodzi ankietowani po raz pierwszy, zapalili papierosa kolejno w wieku: 8-10 lat (28,89%), 13-14 lat lub 11-12 lat (po 26,67%) oraz 15-16 lat (17,78%).

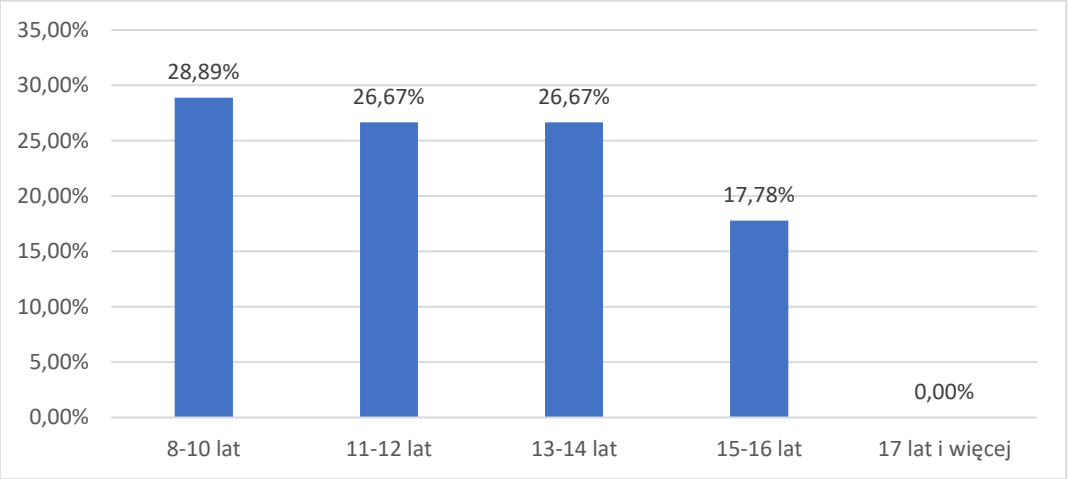

Wykres 89 W jakim wieku paliłeś/aś papierosy po raz pierwszy?

15,56% uczniów, którzy wskazali, że palą papierosy przyznało, że ich rodzice o tym wiedzą. Kolejne 57,78% respondentów twierdzi, że rodzice nie wiedzą o tym fakcie. Pozostałe 26,67% ankietowanych nie ma wiedzy, czy ich rodzice są świadomi, że ich dziecko pali papierosy.

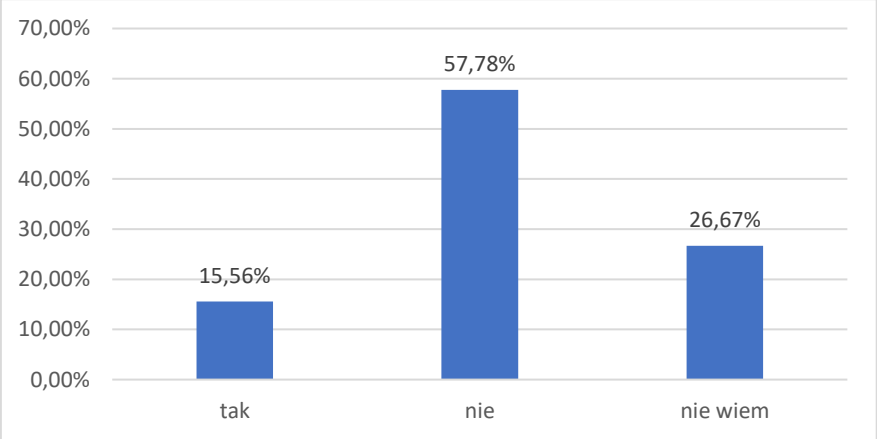

Wykres 90 Czy rodzice wiedzą, że palisz papierosy?

Pocieszający jest fakt, że większość ankietowanych (53,33%), którzy zdeklarowali się, że palą, robią to rzadko, bowiem głównie palą mniej niż jednego papierosa na tydzień. Pozostali wskazali, że palą: mniej niż jednego papierosa dziennie (20,00%), więcej niż 20 papierosów dziennie (11,11%), a także 1-5 papierosów dziennie (6,67%).

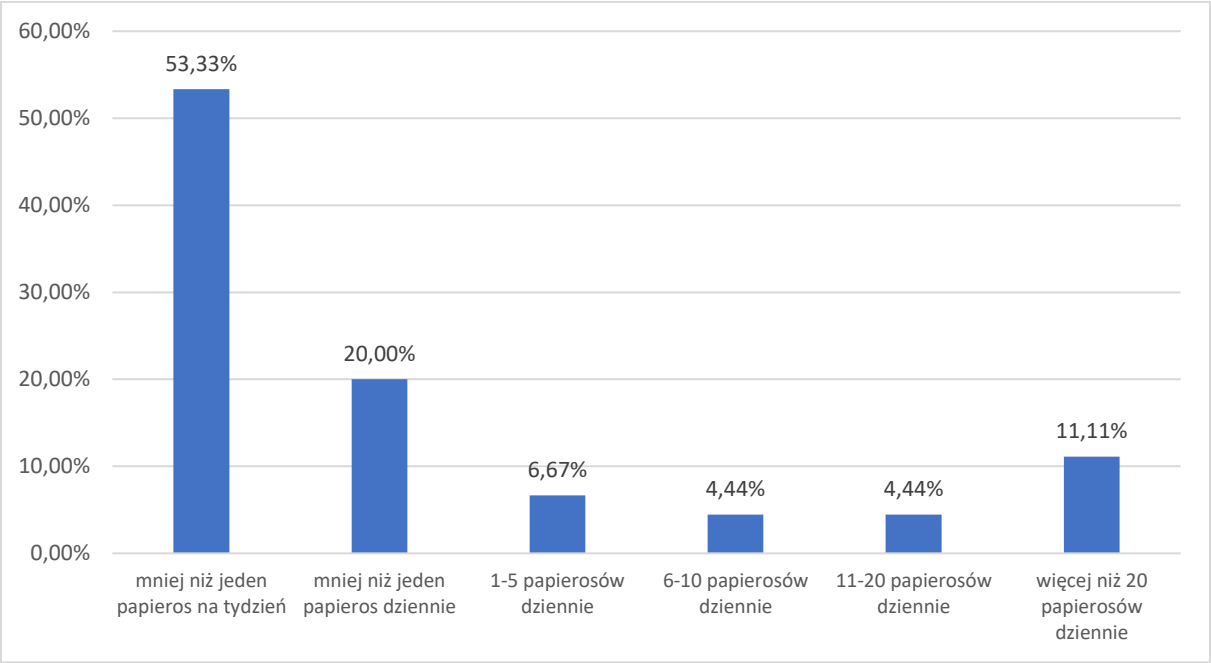

Wykres 91 Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI (zaznacz jedną odpowiedź).

4.5 Profilaktyka z perspektywy dzieci i młodzieży

Niniejszy podrozdział miał na celu sprawdzenie wiedzy uczniów na temat substancji uzależniających. Zdaniem uczniów ciekawość (57,03%) oraz chęć zaimponowania innym (48,44%), a także: chęć lepszej zabawy (30,73%), poszukiwanie wrażeń (26,30%) oraz presja grupy (22,14%) to główne powody, które skłaniają ich rówieśników do sięgania po narkotyki, czy dopalacze. W odpowiedzi „inne, jakie?" (23,44%) młodzi mieszkańcy napisali: „nie mają ambicji", „lepsze wyniki w szkole (środki do lepszej koncentracji)", „przez różne problemy, np. w szkole, w domu (chęć do popełnienia samobójstwa)", „problemy spowodowane przez rodziców rówieśników i inne", „nie radzenie sobie z emocjami", „brak poczucia własnej wartości i zazdrość i niesprawiedliwość", „ze stresu", „bo chcą być fajni" oraz „depresja".

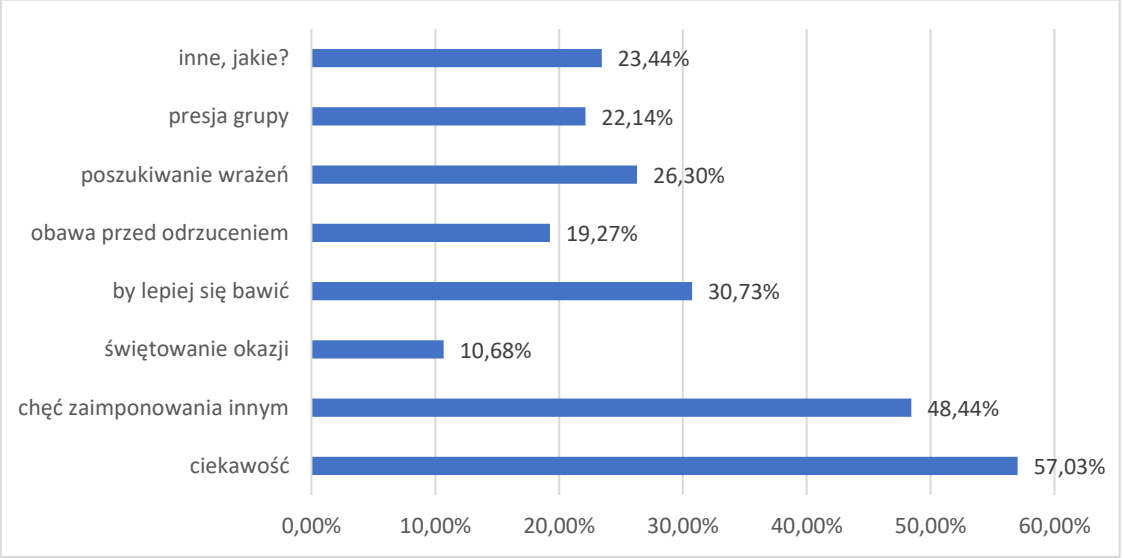

Wykres 92 Z jakich powodów osoby w Twoim wieku sięgają po narkotyki lub dopalacze? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Jeśli chodzi o konsekwencje zażywania substancji, takich jak: alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze, tytoń to zdaniem uczniów wpływają one przede wszystkim na: zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (64,06%), pogorszenie relacji rodzinnych (50,26%), czy też obniżenie efektywności nauki (44,01%). 30,99% badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, a 8,07% uczniów uważa, że uzależnienia nie niosą ze sobą negatywnych konsekwencji. W odpowiedzi „inne, jakie?" (5,99%) napisano: „problemy ze zdrowiem, a nawet śmierć", „nowotwory", „zanik wiedzy, brak jej pogorszenie się nauki" oraz „nie za bardzo wiem".

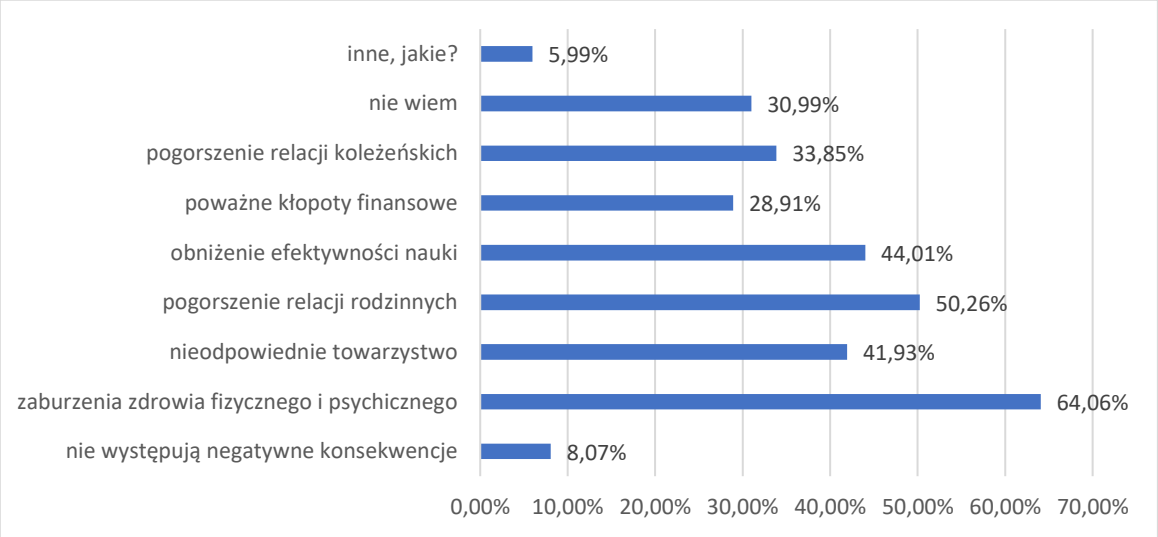

Wykres 93 Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy, tytoniu? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

45,05% uczniów przyznało, że pozyskują wiedzę na temat szkodliwości środków takich jak alkohol, tytoń, narkotyki i dopalacze z Internetu i telewizji. Młodzi respondenci pozyskują wiedzę również od: nauczycieli i od rodziny (po 26,56%), a także od znajomych (21,35%). W odpowiedzi „inne, jakie?" (11,46%) młodzi mieszkańcy wymieniali: „z kościoła, z kazania", „tiktok", „nie interesuje ,mnie to więc nie wiem!", „na zajęciach tematycznych", „po prostu wiem jak to działa na zdrowie fizyczne jak i psychiczne", „z książek", „podręczników" oraz „ze szkoły". Pozostałe 34,38% uczniów uważa, że nie czerpie wiedzy na ten temat.

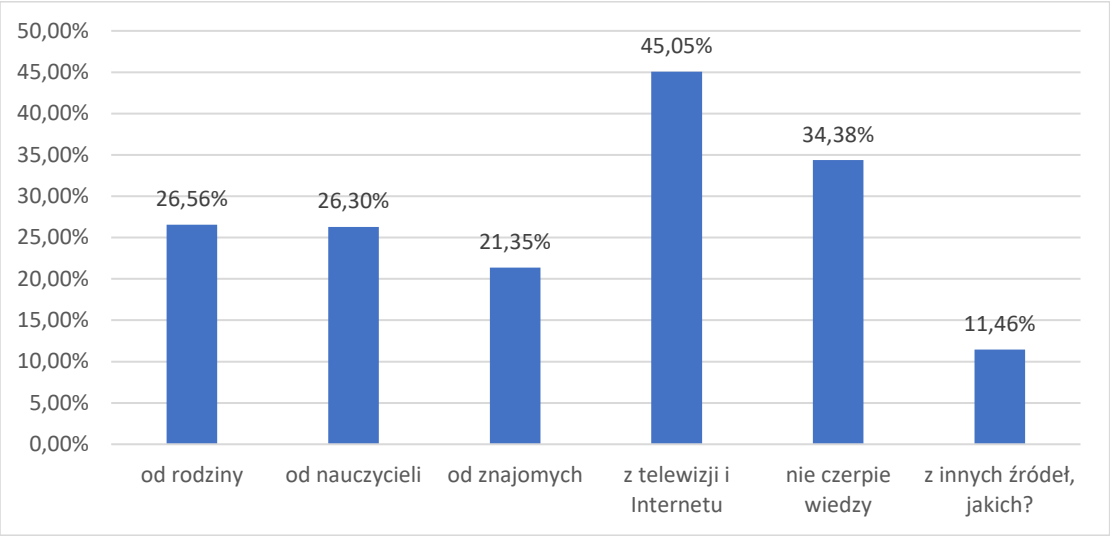

Wykres 94 Skąd czerpiesz wiedzę na temat szkodliwości środków takich jak alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Uczniowie przyznają, że na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych, alkoholu, czy papierosów najczęściej rozmawiają z nimi rodzice (43,49%) oraz nauczyciele (40,89%). Rzadziej są to pedagodzy lub psycholodzy szkolni (18,75%) oraz koleżanki i koledzy (11,20%). Niepokojący jest fakt, że 26,82% młodych respondentów nie rozmawiało z nikim na temat zagrożeń jakie niosą ze sobą szkodliwe substancje, a 22,92% pozyskuje wiedzę samodzielnie. W odpowiedzi „inne osoby, jakie?" (8,59%) młodzi mieszkańcy napisali: „ksiądz na kazaniu", „Internet" oraz „policja bo przyjechała do szkoły na takie zajęcia"

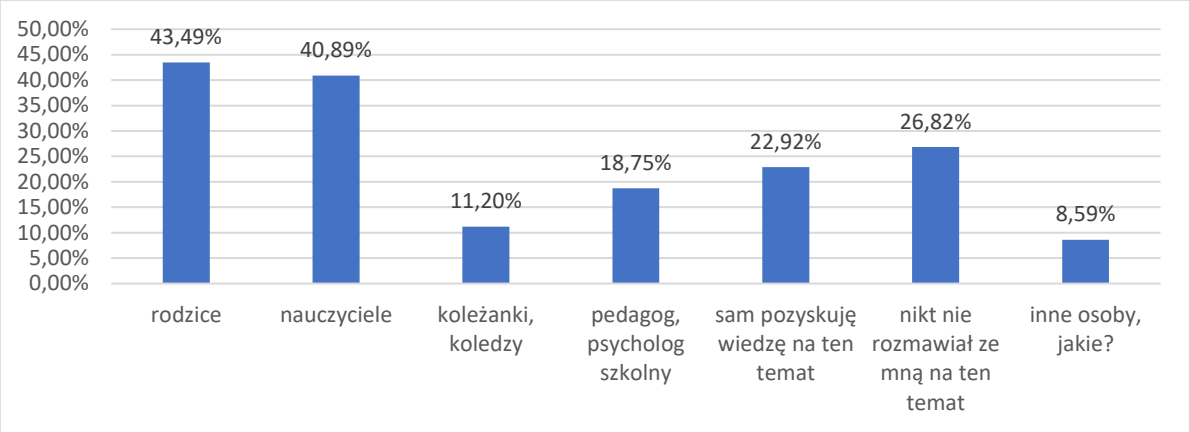

Wykres 95 Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków, takich jak alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze, papierosy? Można wybrać kilka odpowiedzi.

Uczniowie w sytuacjach problemowych najchętniej zwróciliby się z prośbą o pomoc do nauczycieli – taką opinię wyraża 18,49% osób. W dalszej kolejności uczniowie wskazują na: Telefon Zaufania oraz kolegów i koleżanki (po 15,63%). 27,86% uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, a 9,38% w odpowiedzi „inne osoby/miejsca, jakie?" wskazuje: „do nikogo", „do księdza", „Boga", „nie zwróciłabym się ale gdyby jednak to do przyjaciółki", „rodzeństwa", „najbliższych, lekarzy" oraz „nikomu".

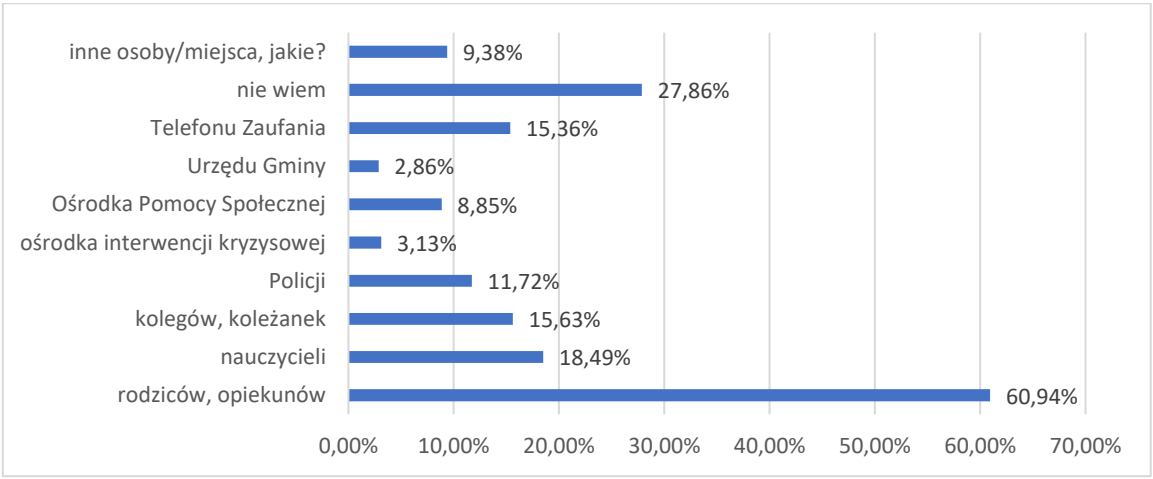

Wykres 96 Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, tytoniem, narkotykami lub dopalaczami? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Zdaniem uczniów, formami zajęć profilaktycznych najkorzystniejszymi dla nich są: pogadanki z wychowawcą (45,83%), zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (26,82%), spektakle lub musicale profilaktyczne (22,40%), zajęcia z przedstawicielami Policji (20,83%), a także inne formy zajęć (24,74%), takie jak: „nie wiem", „kazanie w kościele", „rozmowa z motywatorem (trener p. Faraś)", „żadne, nie lubię, nudne", „tiktok", „rozmawianie o komputerach", „granie na lekcji np. w kahoot (z nauczycielem)", „żadna z podanych", „dzień wolny", „plastyka", „malowanie rysowanie", „z rodzicami", „rozmowa z bratem", „spotkania ze znajomymi", „sport piłka nożna" oraz „granie w gry online".

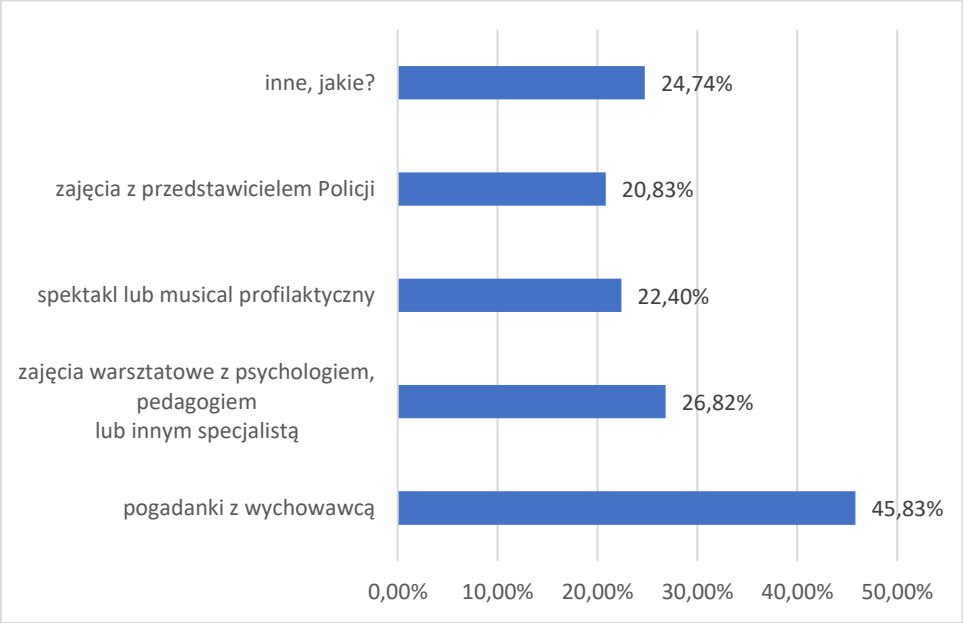

Wykres 97 Jaka forma zajęć profilaktycznych jest według Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Ankietowanych poproszono również o wskazanie zajęć, których ich zdaniem w ich szkole brakuje. Uczniowie zaznaczali następujące odpowiedzi: spektakl lub musical profilaktyczny (31,77%), zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych (30,47%), zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (30,73%), zajęcia z przedstawicielem Policji (25,26%) oraz inne formy zajęć (23,44%) wymieniając: „żadne", „nie wiem", „WF", „tiktok", „joga", „brakuje czasu wolnego", „jakieś fajne ciekawe nie tylko nauka", „gry i zabawy", „kółek z kilku przedmiotów", „rozmowy o pasjach", „plastyka", „plastyka, dodatkowa matematyka i biologia", „budowanie z klocków", „piłka nożna", „zajęcia WDŻ", „zajęcia z psami" oraz „wdż".

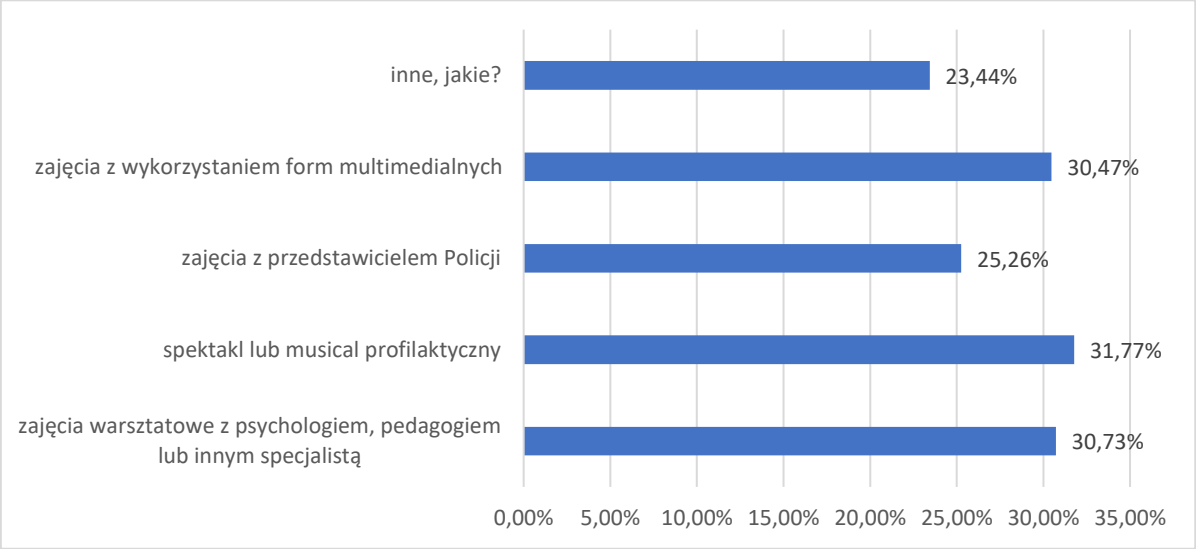

Wykres 98 Jakiego rodzaju zajęć profilaktycznych brakuje w Twojej szkole? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

4.6 Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży

W kolejnym rozdziale omówiony został problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży. Jego celem, było sprawdzenie wiedzy uczniów na temat zjawiska przemocy. W związku z tym, poproszono ich o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem można nazwać aktem przemocy.

Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, uczniowie najczęściej wskazują na następujące zachowania: bicie (71,09%), grożenie, straszenie (67,71%), zmuszanie do oddawania pieniędzy (50,52%), czy też wysyłanie obraźliwych wiadomości (45,31%). Natomiast 22,66% uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, a w odpowiedzi „inne, jakie?" (6,25%) napisano: „zmuszanie", „gwałcenie", „wysyłanie nagości", „dokuczanie", „bicie, zakradanie się do domu i zabieranie osób do wejścia do samochodu", „atak", „krzyk", „obraza" oraz „prawie wszystko".

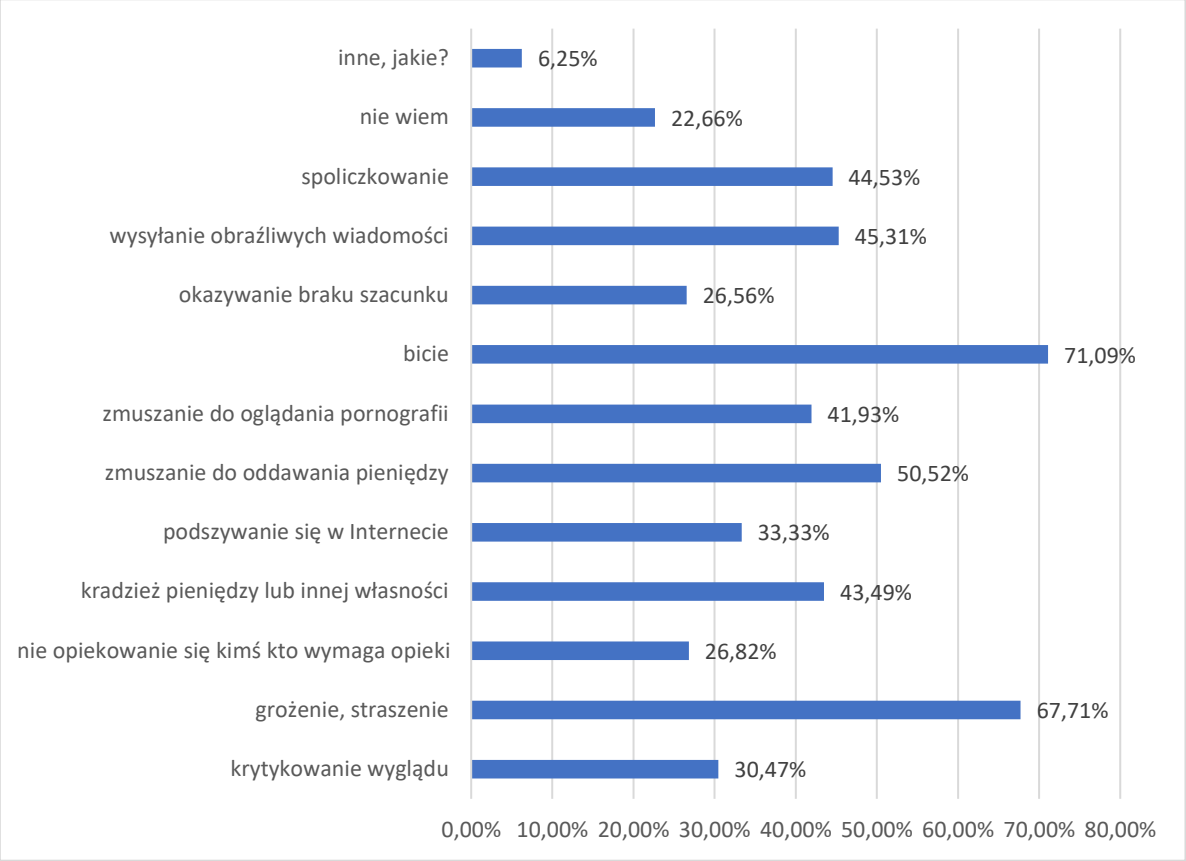

Wykres 99 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Następnie uczniów poproszono o wskazanie powodów, które ich zdaniem przyczyniają się do przemocy. Uczniowie uważają, że przemoc wynika głównie z nadużywania alkoholu (61,20%) i narkotyków (56,77%), a także z: chorób psychicznych (57,55%), zazdrości/zaborczości (44,01%) oraz wpływu środowiska (32,03%). Dodatkowo 24,48% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. W odpowiedzi „inne, jakie?" (4,43%) napisano: „dziwne zjawiska w szkole", „telefony" oraz „palenie trawki".

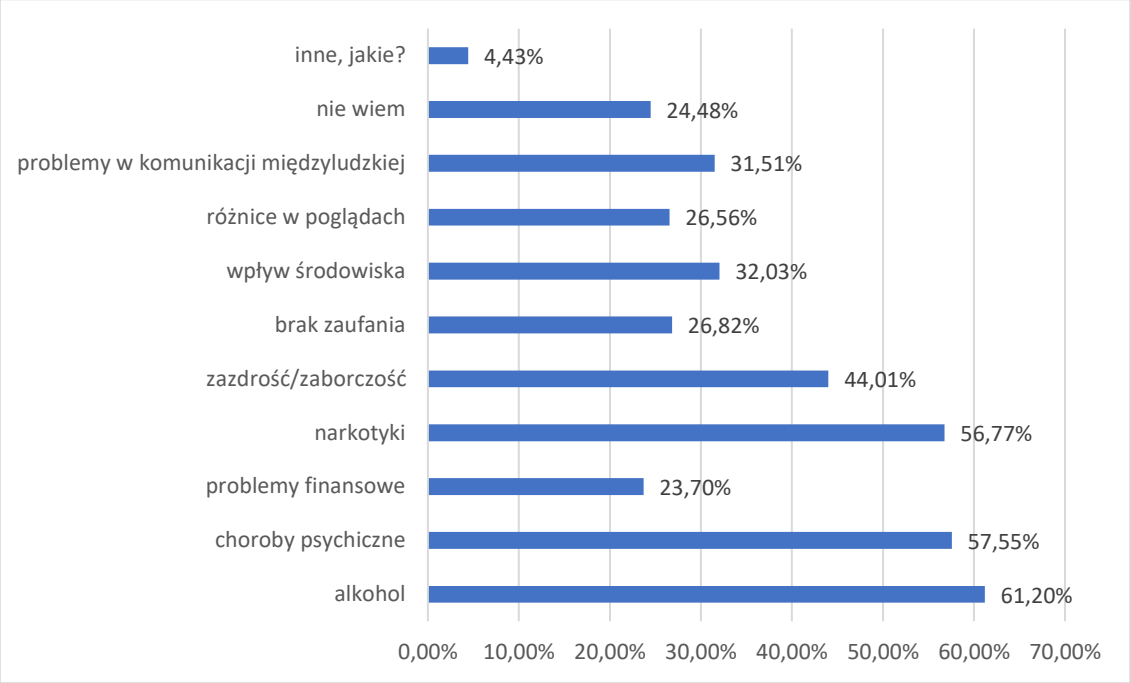

Wykres 100 Które z wymienionych poniżej sytuacji Twoim zdaniem prowokują agresję/przemoc wśród młodzieży? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Kolejne pytania będą dotyczyły doświadczania oraz stosowania przemocy przez uczniów. Na początek uczniów zapytano, czy kiedykolwiek doświadczyli przemocy. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło tutaj 32,81% ankietowanych, a 67,19% osób nigdy nie doświadczyło przemocy.

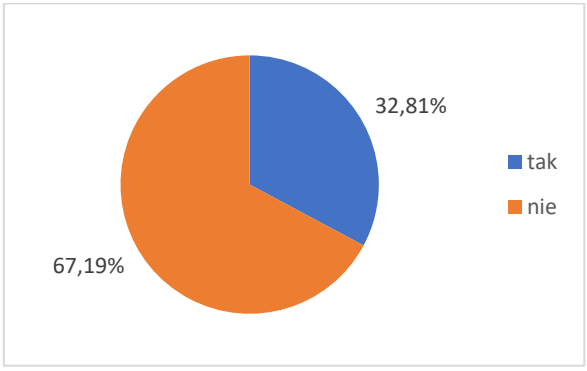

Wykres 101 Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Analizując zmienną płeć z pytaniem o doświadczanie przemocy można dostrzec, iż to częściej chłopcy (36,87%) niż dziewczynki (28,49%) doświadczali przemocy[11].

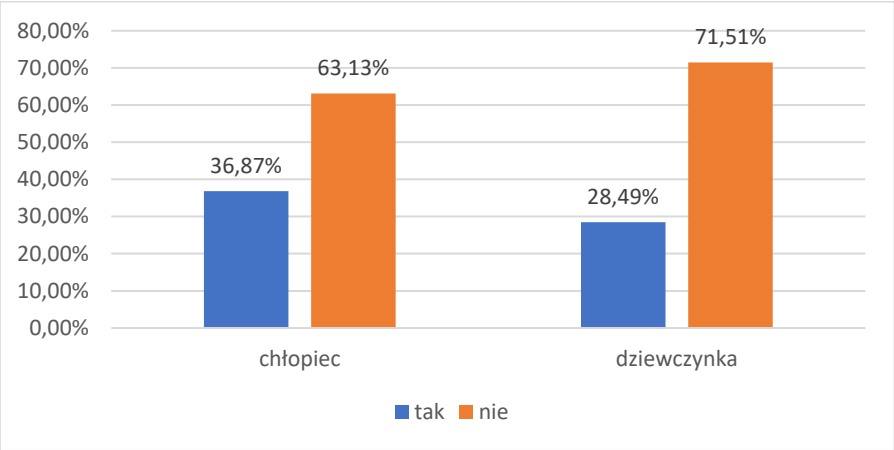

Wykres 102 Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? – w podziale na płeć.

Osobami stosującymi przemoc wobec uczniów byli głównie koledzy ze szkoły – taką odpowiedź wskazuje 52,38% uczniów, którzy doznali przemocy. Rzadziej wskazywano natomiast na: znajomych (23,02%), brata (22,22%), czy też tatę (17,46%) lub mamę (16,67%). W odpowiedzi „inne, jakie?" (32,54%) młodzi mieszkańcy wymienili: „pewna osoba ze szkoły dała mi w łeb", „ksiądz", „kuzyn", „hejterzy z Youtube", „nikt do mnie ja do kogoś", „starszy chłopak z innej szkoły", „daleka kuzynka", „inni znajomi", „tata pod przemocą psychiczną" oraz „dziadek".

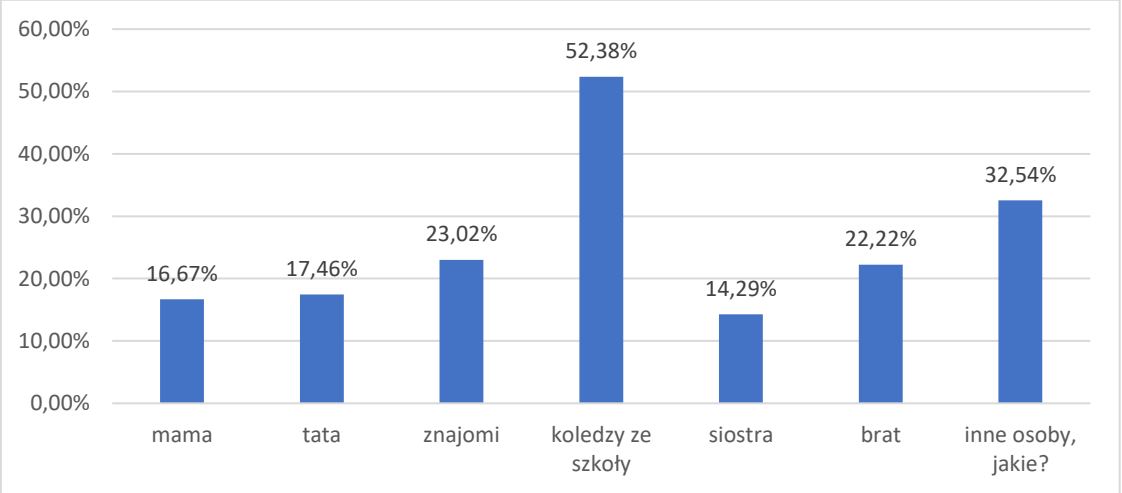

Wykres 103 Kto stosował wobec Ciebie przemoc? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

[11] Łącznie 75 chłopców oraz 53 dziewczynek.

Większość uczniów, którzy doświadczyli przemocy uważa, że osoby, które stosowały wobec nich ową przemoc nie były pod wpływem żadnych substancji (52,38%). Następnie uczniowie wskazują na alkohol (10,32%), a 29,37% młodych mieszkańców nie ma wiedzy na ten temat. Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?" (14,29%) ankietowani napisali: „sterydy", „po prostu mi dokuczali", „nie powiem" oraz „złości".

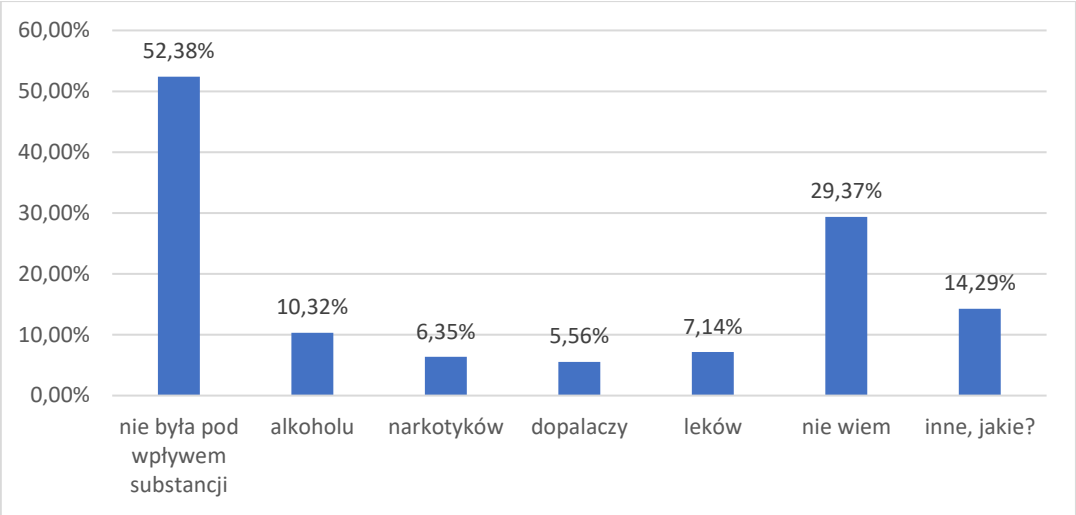

Wykres 104 Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

29,69% uczniów przyznaje, że w ich szkole występuje przemoc między uczniami. Natomiast 30,73% uczniów twierdzi, że w ich szkole nie ma zjawiska przemocy, a 39,58% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

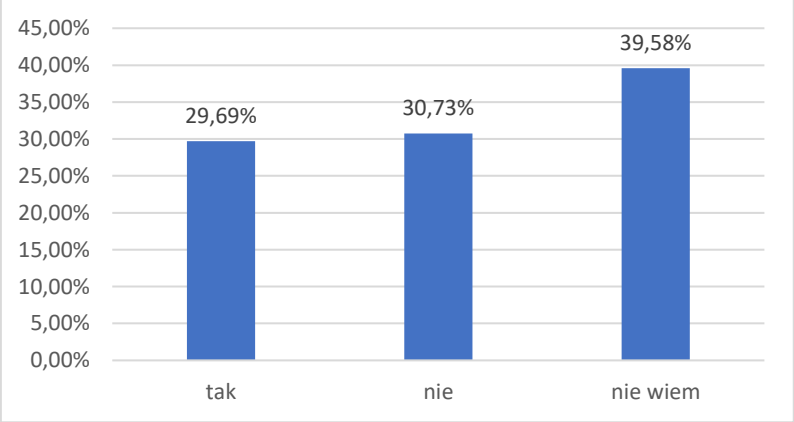

Wykres 105 Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

Do stosowania przemocy wobec innych osób przyznaje się 20,31% ankietowanych uczniów, a 79,69% nigdy nie stosowało przemocy wobec innych.

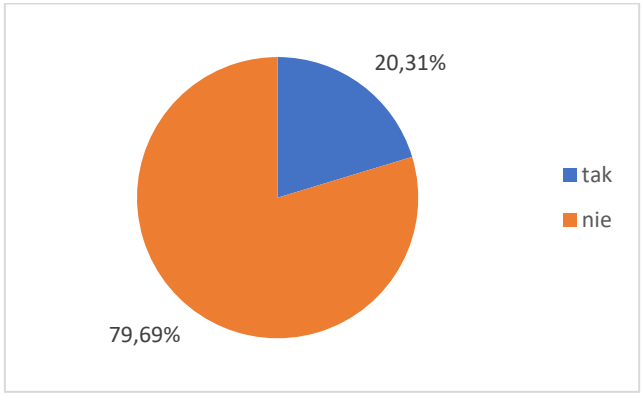

Wykres 106 Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?

Ponadto do stosowania przemocy wobec innych osób przyznało się 28,28% chłopców oraz 11,83% dziewczynek[12]. Natomiast 71,72% uczniów oraz 88,17% uczennic nigdy nie stosowało przemocy wobec innych.

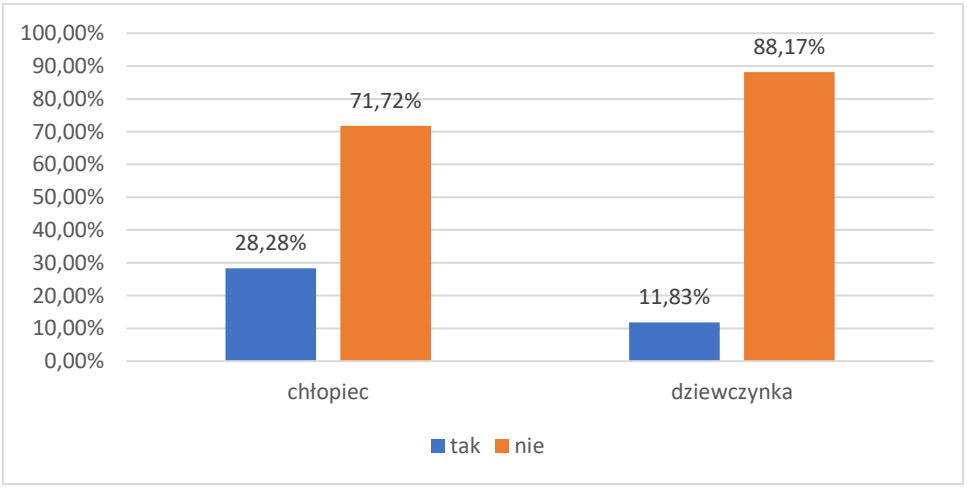

Wykres 107 Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych? – w podziale na płeć.

[12] Łącznie 56 chłopców oraz 22 dziewczynek.

Uczniowie stosowali przemoc głównie wobec rówieśników (69,23%) i rodzeństwa (37,18%), ale także wobec rodziców (10,26%) oraz innych osób (25,64%), takich jak: „kuzynki i koleżanki”, „kolegów i wrogów i przyjaciół i przedmiotów i wszystkiego”, „kuzynów”, „jak stosuje przemoc to jeżeli ktoś mi najpierw dokucza”, „brata” oraz „siebie”.

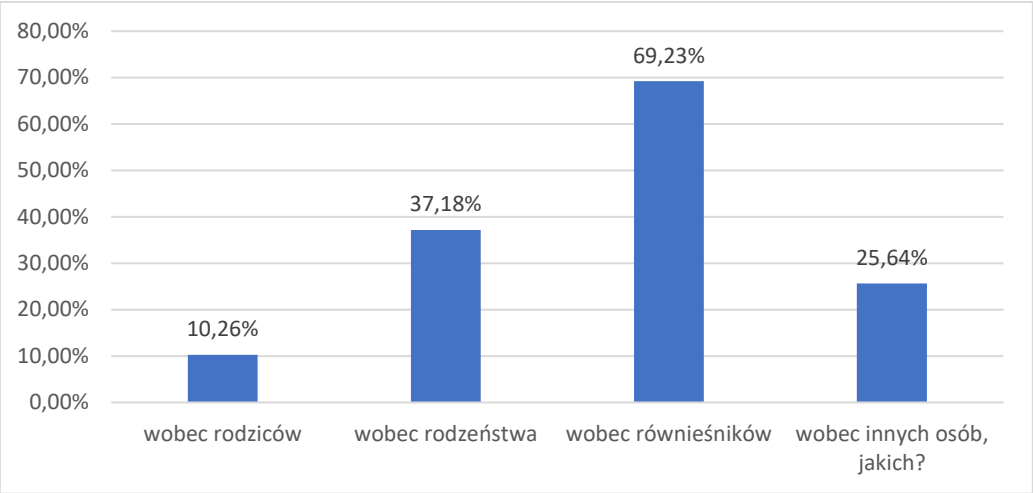

Wykres 108 Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

W sytuacji doświadczania przemocy, ankietowani najchętniej zwróciliby się o pomoc do rodziny (38,28%), do pedagoga szkolnego (30,21%), na Policję (29,69%), czy też do zaufanego nauczyciela (22,40%). Niepokojący jest stosunkowo wysoki odsetek odpowiedzi uczniów, którzy uważają, iż radziliby sobie sami w takiej sytuacji – taką odpowiedź wskazało 18,23% osób oraz fakt, iż 6,51% badanych szukałoby pomocy w Internecie. Pokazuje to, iż uczniowie nie wiedzą do kogo mogliby się zwrócić w sytuacji kryzysowej lub też nie mają zaufanej osoby, do której mogliby zwrócić się z takim problemem. To stwierdzenie może potwierdzić również odpowiedź „nie wiem", która uzyskała 24,74% punktów procentowych. W odpowiedzi „inne, jakie?" (5,47%) młodzi mieszkańcy pisali: „do księdza", „do nikogo to jest moja sprawa", „nie zgłosiłbym (to według mnie powinno być normalne)", „nie mam nikogo bliskiego", „po 1 nie ćpam po 2 nie żyje w patologicznej rodzinie", „radze sobie sama lub do mamy" oraz „mamy".

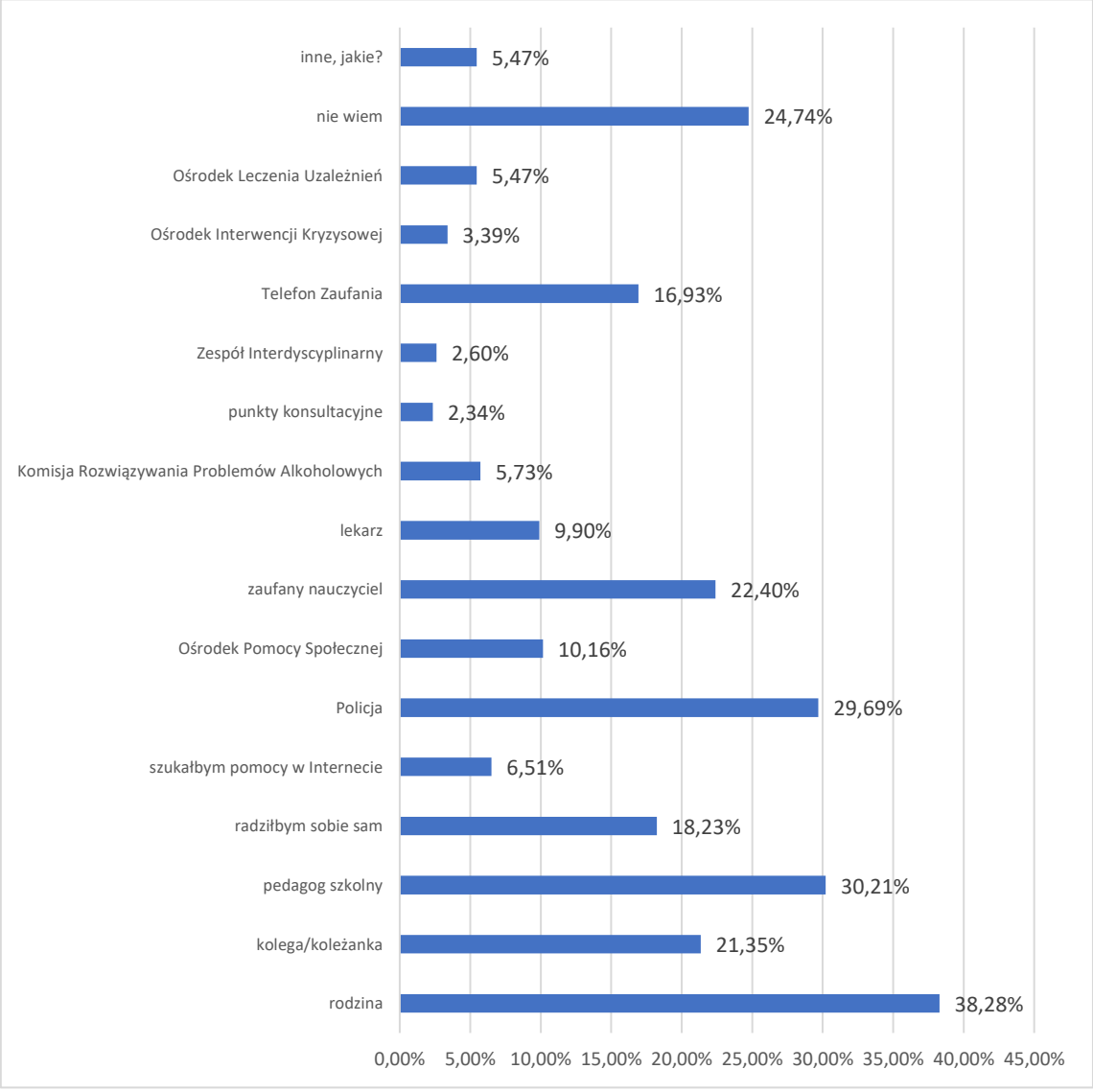

Wykres 109 Do kogo zwrócił/a byś się o pomoc w razie problemu przemocy w rodzinie? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Dodatkowo 10,68% uczniów zna osoby doświadczające przemocy domowej. 62,76% ankietowanych nie zna takich osób, a 26,56% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

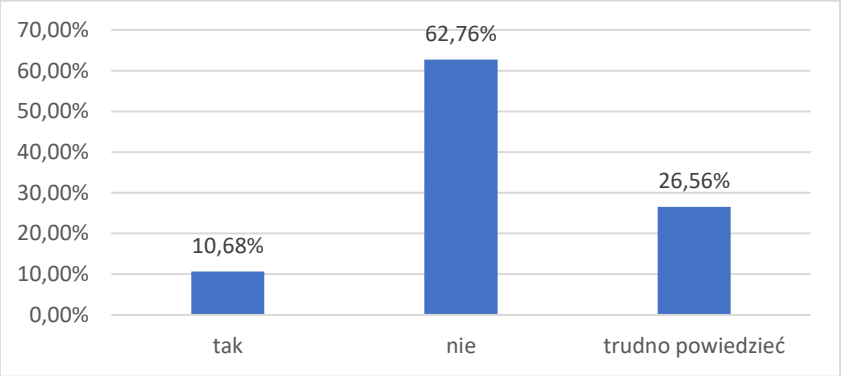

Wykres 110 Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

4.7 Problem uzależnień behawioralnych z perspektywy dzieci i młodzieży

Oprócz uzależnień od substancji psychoaktywnych w ostatnich latach coraz większym problemem stają się uzależnienia behawioralne - uzależnienia od zachowań, uzależnienia od czynności, zachowania nałogowe czy uzależnienia niechemiczne, np. patologiczny hazard, czy narastające w ostatnich latach lawinowo uzależnienie od komputera bądź od Internetu (siecioholizm).

W ostatnim bloku tematycznym została poruszona kwestia problemu uzależnień behawioralnych. Na początek ankietowanych uczniów zapytano, czy wiedzą czym są uzależnienia behawioralne. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 18,75% osób. Większość uczniów (81,25%) nie wie, czym jest to zjawisko.

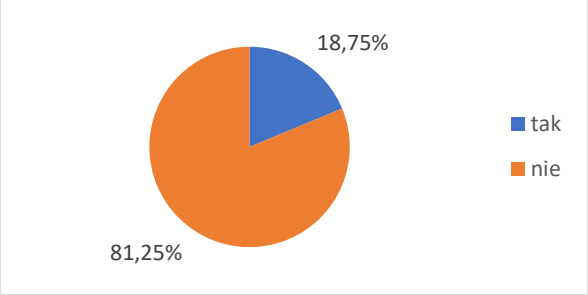

Wykres 111 Czy wiesz czym są uzależnienia behawioralne?

Następnie ankietowanych zapytano ile czasu poświęcają każdego dnia na granie w gry komputerowe. Ze zgromadzonego materiału badawczego wynika, iż uczniowie poświęcają dziennie: od 1 do 3 godzin (32,81%), do 1 godziny (23,96%), od 3 do 6 godzin (9,38%), powyżej 6 godzin (10,42%). Natomiast 23,44% uczniów nie gra w gry komputerowe.

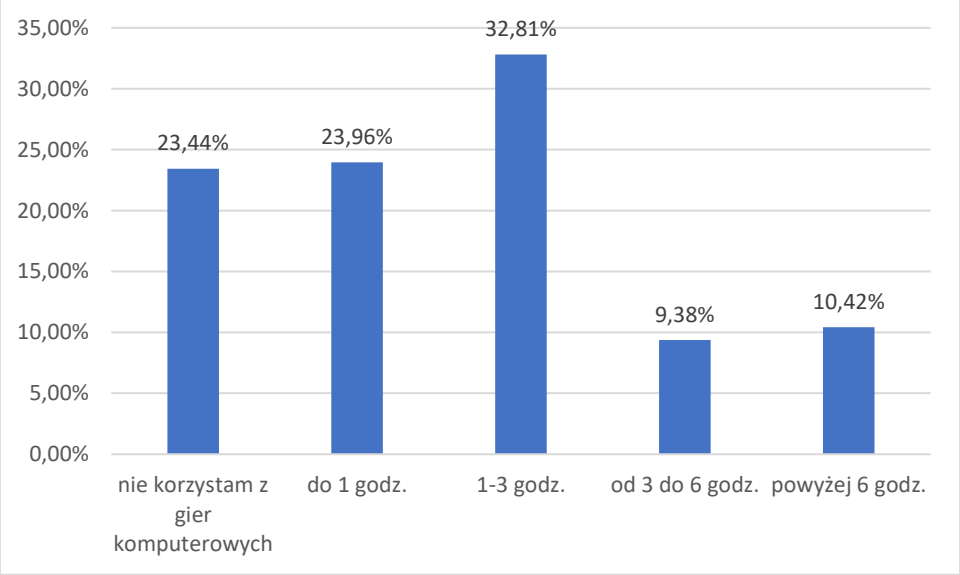

Wykres 112 Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?

Na korzystanie z komputera/Internetu uczniowie poświęcają każdego dnia: od 1 do 3 godzin (43,75%), do 1 godziny (19,79%), od 3 do 6 godzin (17,97%), powyżej 6 godzin (11,46%), a także powyżej 6 godzin (11,46%). 7,03% ankietowanych uczniów nie korzysta z nowych mediów.

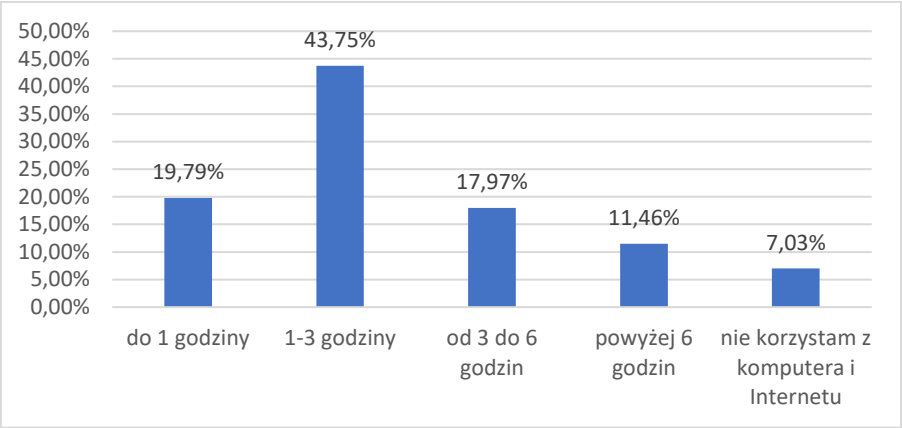

Wykres 113 Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera i Internetu (poza nauką)?

Na kolejne pytania dotyczące korzystania z urządzeń mobilnych odpowiadały wyłącznie te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż korzystają z nich.

Większość uczniów, którzy przyznali, iż korzystają z komputera i Internetu najczęściej używa go w domu (93,00%). W szkole z tego medium korzysta 2,52% młodych ankietowanych, a 1,40% uczniów wskazało odpowiedź „u znajomych". W odpowiedzi „inne, jakie?" (3,08%) młodzi mieszkańcy pisali: „nie wiem gdzie jeszcze u rodziny czasem", „nie wiem", „wszędzie" oraz „w sklepie".

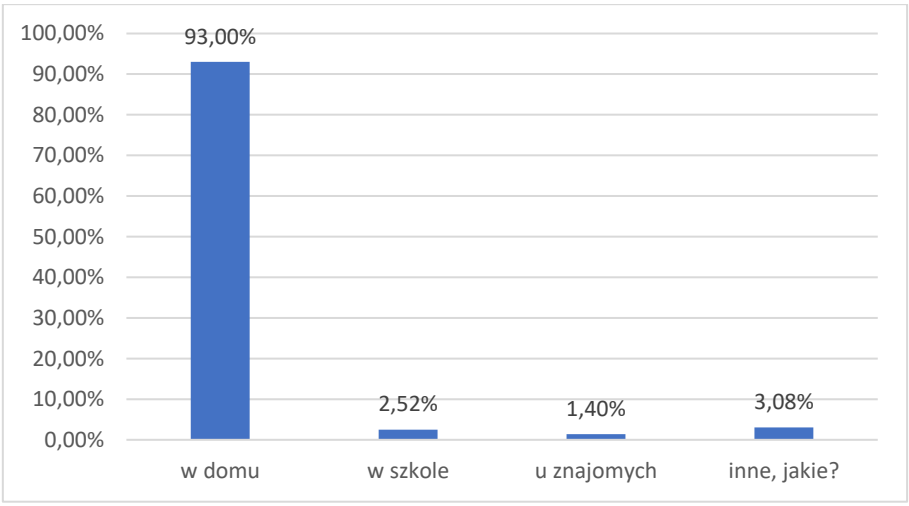

Wykres 114 Gdzie najczęściej korzystasz z komputera i Internetu? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

W kolejnym pytaniu, uczniów poproszono o wskazanie, po co korzystają z komputera i Internetu. Uczniowie wskazywali na następujące powody: oglądanie filmów (67,51%), granie kontakt ze znajomymi (63,31%), słuchanie muzyki (61,62%) oraz granie w gry online (54,34%). Dodatkowo 6,16% ankietowanych w odpowiedzi „inne, jakie?" napisało: „Wikipedia", „oglądanie porno", „tik tok", „rozmawianie z rodziną", „bo lubię", „granie w gry komputerowe" oraz „gry itd.".

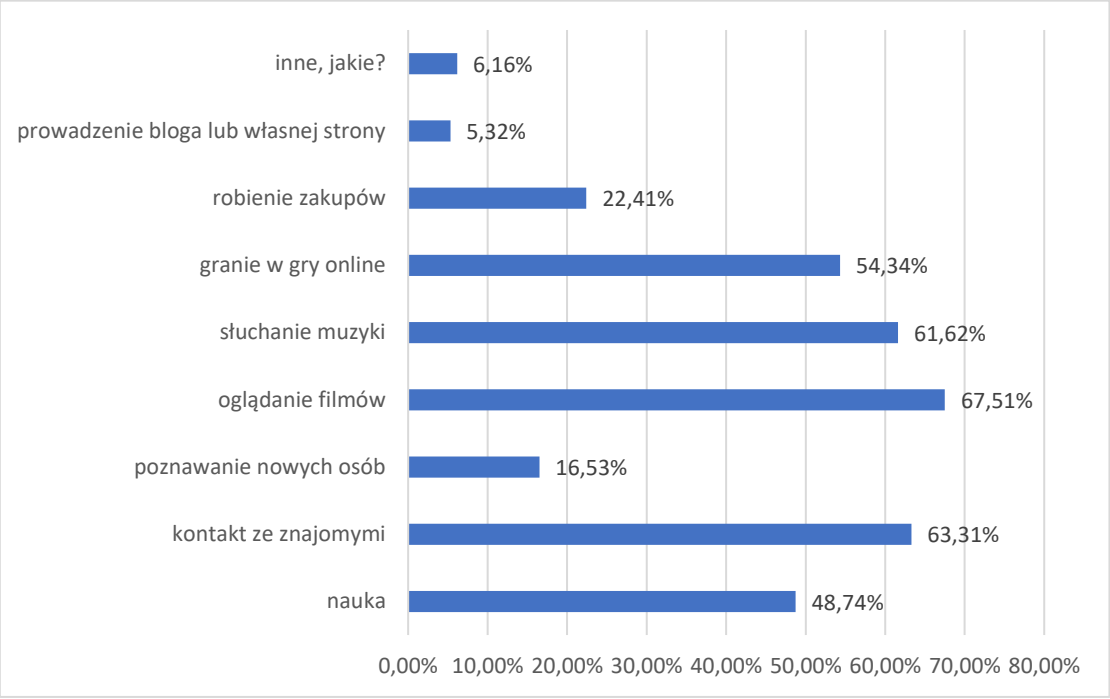

Wykres 115 Z jakich powodów najczęściej korzystasz z komputera i Internetu? Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Następnie uczniów zapytano, czy czuli kiedykolwiek dyskryminację z powodu braku dostępu do komputera lub Internetu. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 19,61% ankietowanych uczniów.

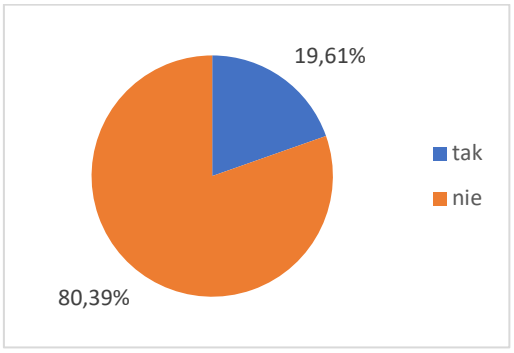

Wykres 116 Czy czułeś się kiedykolwiek dyskryminowany ze względu na brak dostępu do komputera i Internetu?

Na kolejne pytania odpowiedzi udzielali wszyscy ankietowani uczniowie. Jak przyznają respondenci, blokadę rodzicielską posiada 12,89% z nich. Natomiast 68,91% osób nie posiada takiego zabezpieczania na swoim komputerze, a 18,21% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

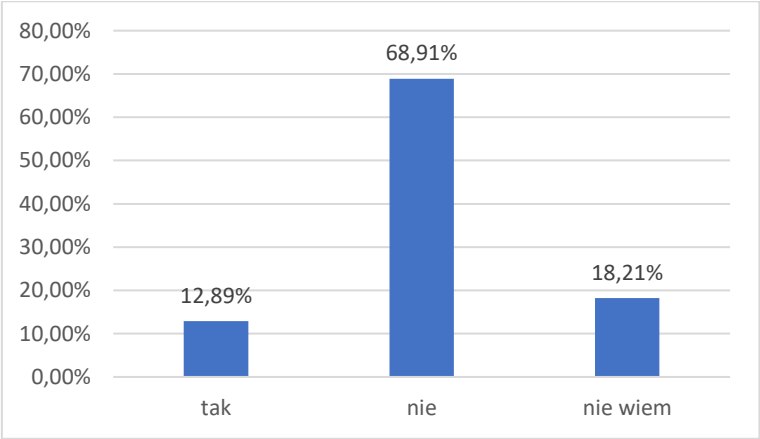

Wykres 117 Czy na komputerze z którego korzystasz jest zainstalowana tzw. „blokada rodzicielska”?

Dodatkowo 33,33% uczniów przyznało, iż zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera lub Internetu.

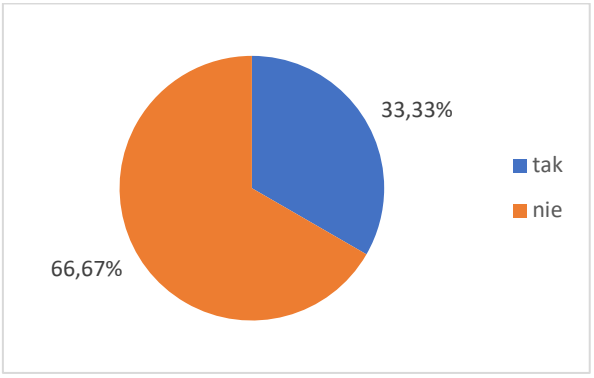

Wykres 118 Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera lub Internetu np. przed rodzicami?

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż 9,90% uczniów podałoby swoje dane osobie poznanej w Internecie. Świadczyć to może o tym, iż Ci uczniowie nie znają konsekwencji wynikających z takiego zachowania.

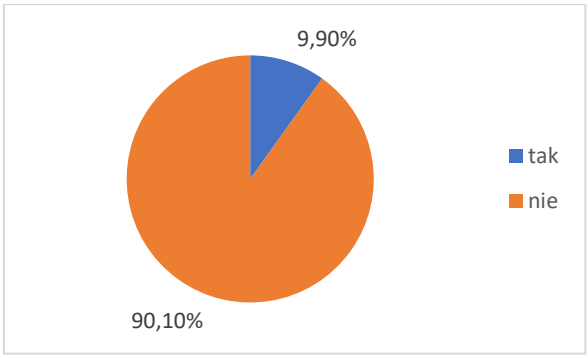

Wykres 119 Czy podałbyś swoje dane osobowe osobie poznanej w Internecie?

5. BADANIE SPRZEDAWCÓW

Badania ankietowe wśród przedstawicieli sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Błażowa obejmują przede wszystkim ich obserwacje dotyczące zjawiska uzależnień w otoczeniu lokalnym.

Kwestionariusz skierowanej do nich ankiety zawierał pytania dotyczące zarówno samego handlu trunkami i możliwych związanych z tym negatywnych konsekwencji, jak również innych problemów społecznych. Najbardziej rozbudowany został blok poświęcony kwestiom dotyczącym alkoholu, a kwestionariusz kończył się metryczką z pytaniami o wiek, płeć oraz staż pracy w charakterze sprzedawcy napojów alkoholowych.

Ze względu na niewielką liczebność próby, wyniki zostały przedstawione w formie liczb.

5.1 Struktura badanej próby

Kwestionariusze ankiet wypełniło dziewiętnastu sprzedawców. Zdecydowaną większość próby badawczej stanowiły kobiety – siedemnaście osób. W badaniu brało udział również dwóch mężczyzn.

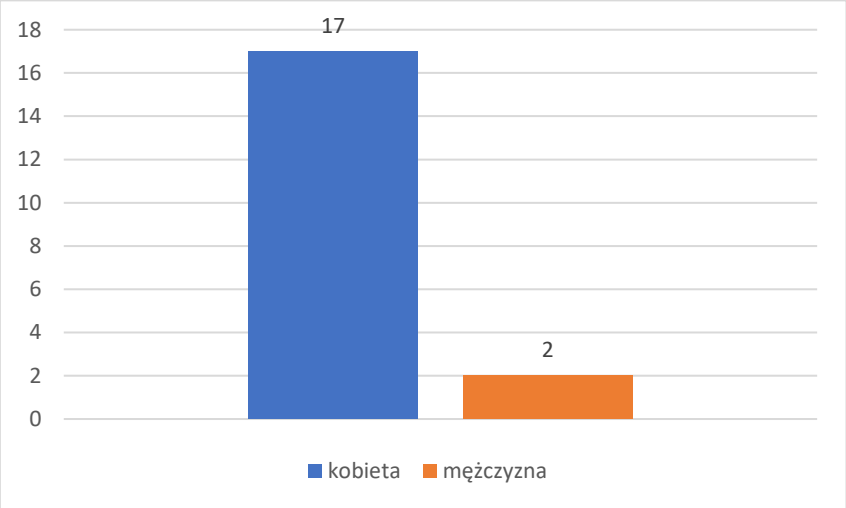

Wykres 120 Płeć.

Analizując strukturę wiekową badanej grupy możemy zauważyć, że największy udział w badaniu mają respondenci między 41, a 60 rokiem życia (jedenaście osób). Siedmiu ankietowanych ma od 26 do 40 lat, a jedna osoba jest w wieku do 25 lat.

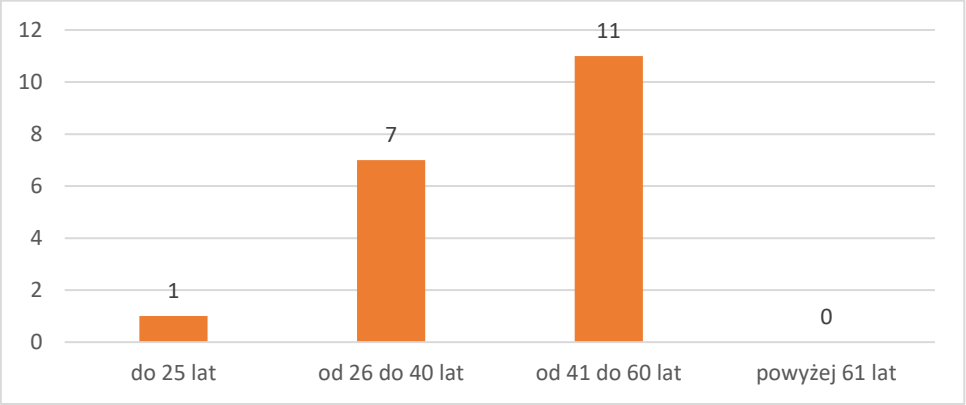

Wykres 121 Wiek.

Siedem osób pracuje od 1 do 5 lat w branży, po cztery osoby ankietowane, zadeklarowały zatrudnienie w sklepie kolejno: od 11 do 20 lat oraz powyżej 21 lat. Dodatkowo trzy osoby pracują w przedziale od 6 do 10 lat, a jedna osoba poniżej roku.

Wykres 122 Staż pracy.

5.2 Problemy społeczne z perspektywy sprzedawców

Pytania skierowane do osób pracujących w sklepach na terenie Gminy Błażowa, miały na celu sprawdzenie ich opinii względem skali spożywania napojów alkoholowych przez mieszkańców, ich dostępności dla osób nieletnich oraz znajomości ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Respondentów poproszono zatem, o ocenę poziomu spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat. Jeden respondent zauważył zmniejszanie się poziomu spożycia alkoholu, a kolejnych piętnastu ankietowanych stwierdziło, że jest ono stałe. Warto zwrócić uwagę na to, że trzech badanych wskazało na jego wzrost.

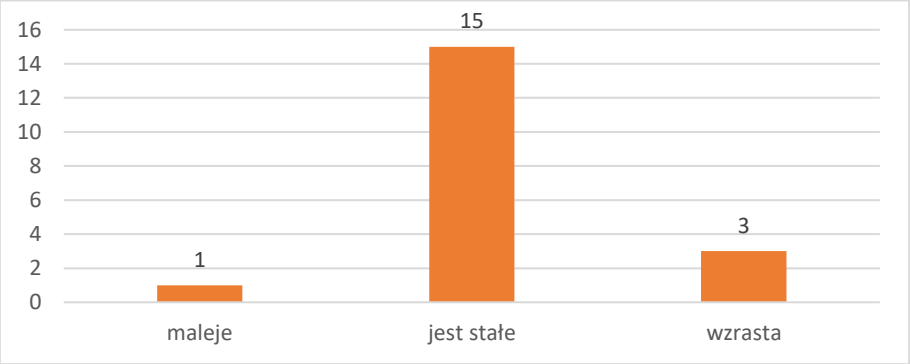

Wykres 123 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i gminie:

W dalszej kolejności sprzedawców poproszono o ocenę częstotliwości sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim w ich gminie. Piętnastu badanych stwierdziła, że do takich sytuacji nigdy nie dochodzi. Trzy osoby twierdzą, że takie sytuacje zdarzają się rzadko, a jedna osoba wskazuje na odpowiedź „czasami".

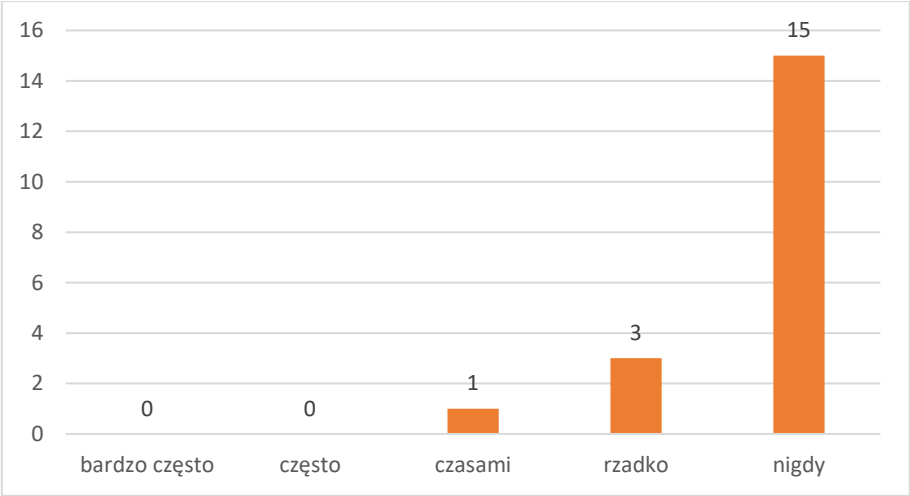

Wykres 124 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Pana/i gminie?

Kolejne zagadnienie dotyczyło sytuacji, jak często zdarzało się, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez badanych punkcie. Analizując odpowiedzi na to pytanie można zauważyć, że według dziesięciu osób miało to miejsce raz lub kilka razy, zdaniem sześciu respondentów – nigdy, a trzech badanych przyznaje, że przytrafiło im się to wiele razy. Dane pokazują, iż w Gminie Błażowa zdarzają się sytuację, gdy osoba nieletnia chce kupić napoje alkoholowe.

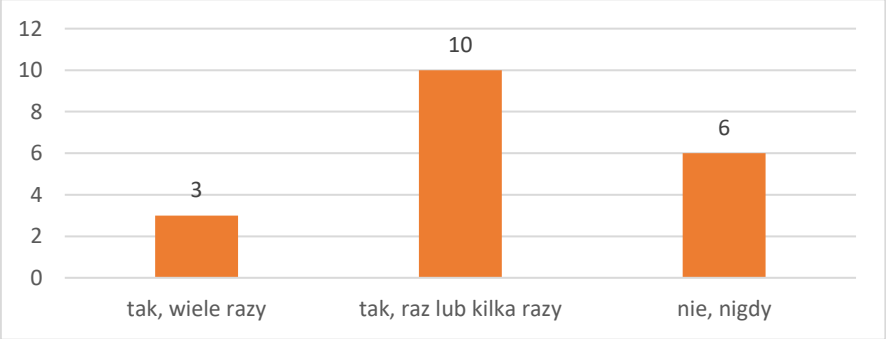

Wykres 125 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

Przeprowadzone badania wskazują na to, że żaden z respondentów nigdy nie sprzedał alkoholu osobie nieletniej. Warto zwrócić uwagę, iż są to odpowiedzi deklaratywne, ankietowani często świadomie nie przyznają się do tego typu zachowań.

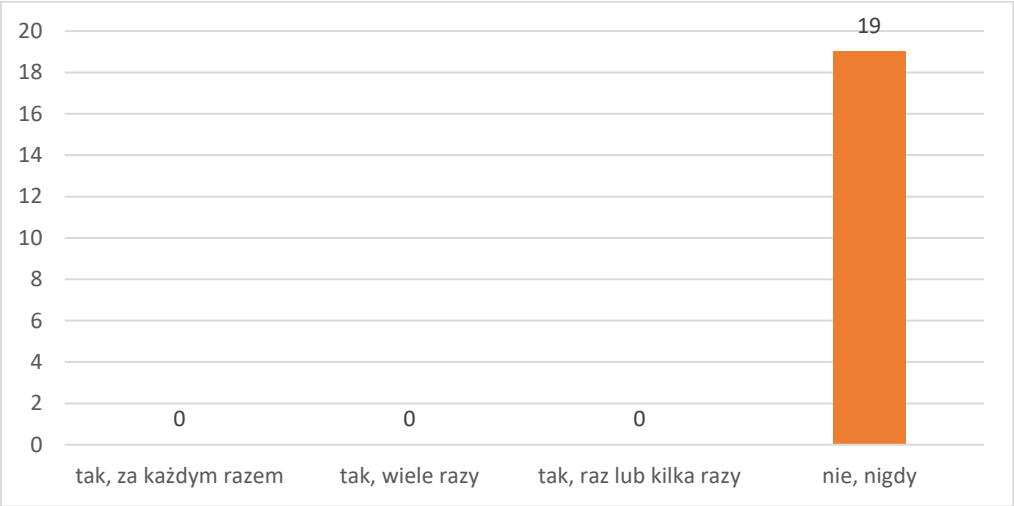

Wykres 126 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej?

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, sprzedawcy napojów alkoholowych mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów, w celu weryfikacji ich pełnoletniości. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że nie wszyscy sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie, weryfikują wiek osoby wyglądającej na nieletnią **za każdym razem**. Siedmiu respondentów wskazało odpowiedź „tak, wiele razy", a kolejne dwie osoby przyznały, że nigdy nie pytają o dowód osobisty w takiej sytuacji. W przypadku braku pewności, czy klient jest osobą pełnoletnią, po pięciu ankietowanych sprawdza dowód za każdym razem, gdy ma tę wątpliwość bądź raz lub kilka razy.

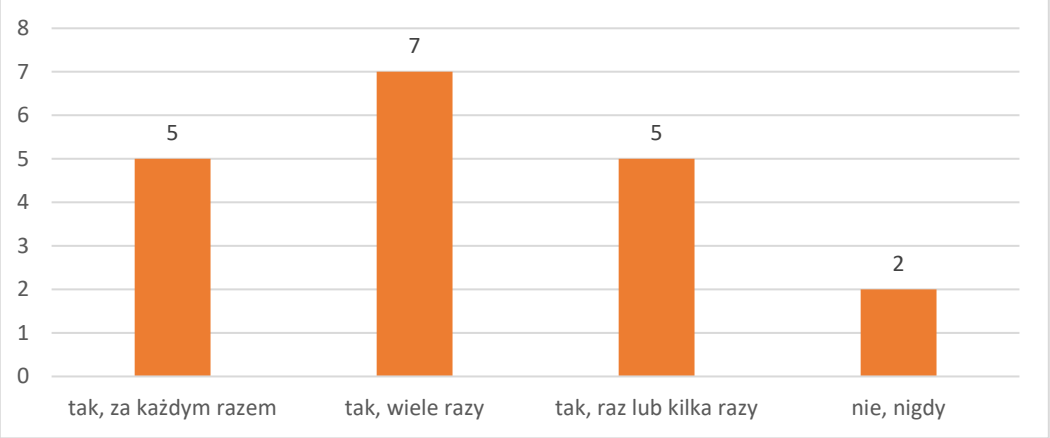

Wykres 127 Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?

Respondentów zapytano również o to, jak często w ich opinii ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w ich gminie. Ośmiu sprzedawców stwierdziło, że taka sytuacja nigdy nie ma miejsca. Sześciu ankietowanych sądzi, iż dzieje się to rzadko, a pięć osób twierdzi, że czasami.

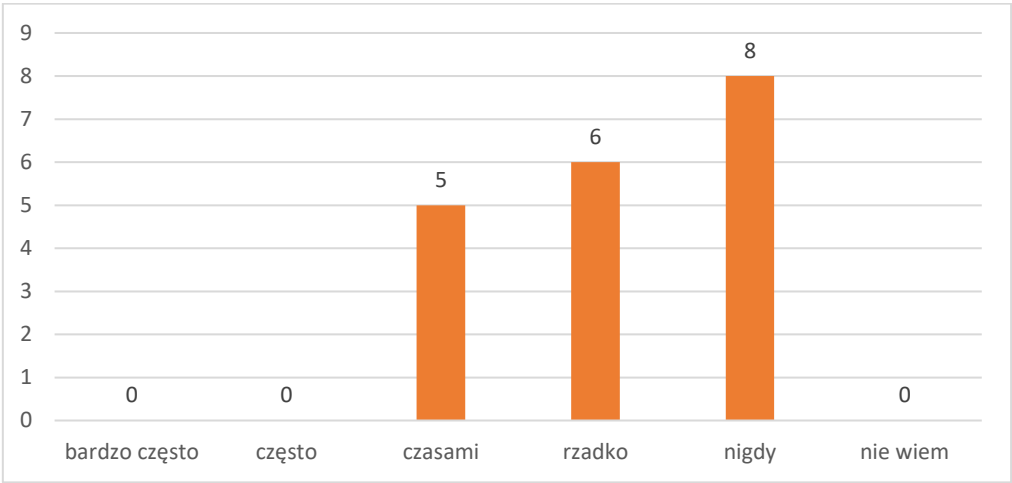

Wykres 128 Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i gminie?

Ponadto na pytanie dotyczące częstotliwości sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, trzech sprzedawców stwierdziło, że takie sytuacje na terenie ich gminy mają miejsce czasami, a zdaniem dziewięciu osób, alkohol jest on sprzedawany rzadko. Siedmiu ankietowanych stwierdziło, ze alkohol nigdy nie jest sprzedawany osobom nietrzeźwym.

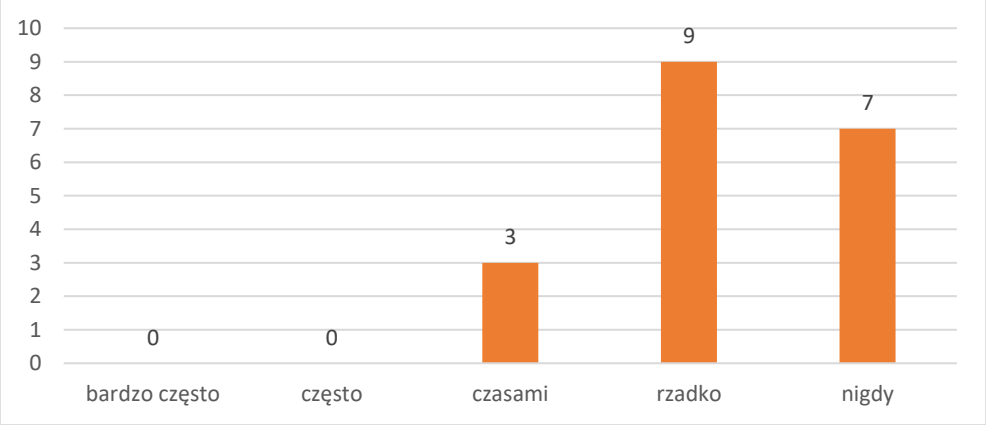

Wykres 129 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Pana/i gminie?

Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że według sześciu sprzedawców wiele razy i zdaniem dwunastu sprzedawców raz lub kilka razy, zdarzyło się, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. Jednemu sprzedawcy nigdy nie przytrafiła się taka sytuacja.

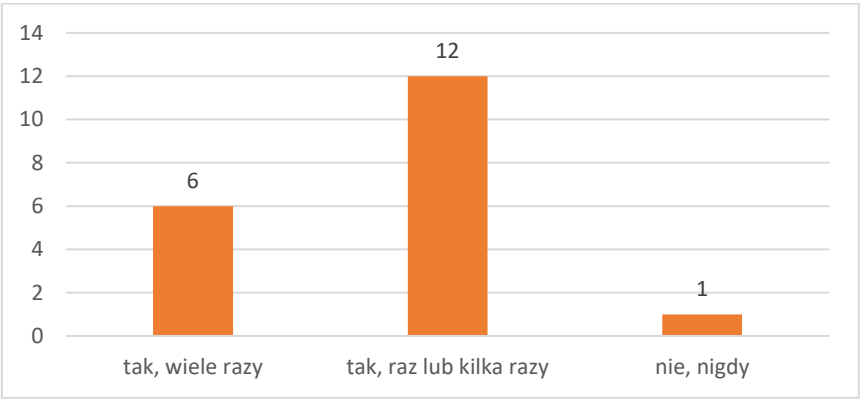

Wykres 130 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

Poprzednie pytanie wymaga uzupełnienia, ponieważ fakt, że osoba nietrzeźwa chciała alkohol zakupić nie znaczy od razu, że ten trunek zdobyła. Dlatego w następnym pytaniu sprzedawcy zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi czy dokonali takiej sprzedaży. Badania wykazały, że piętnastu respondentów nie sprzedało alkoholu osobie nietrzeźwej. Natomiast cztery osoby przyznały, że sprzedały alkohol osobie nietrzeźwej raz lub kilka razy.

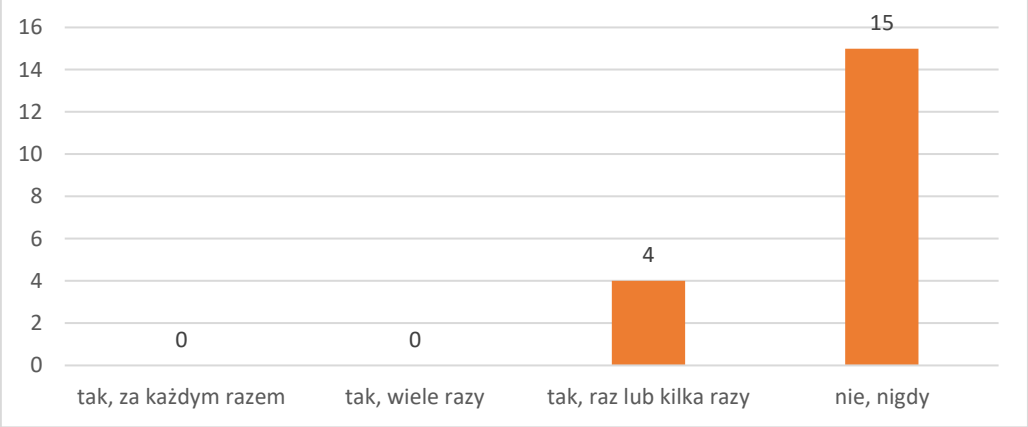

Wykres 131 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej?

Ponadto dziewięciu ankietowanych stwierdziło, że klienci sklepów nigdy nie spożywają alkoholu na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży w ich gminie. W opinii sześciu osób ma to miejsce rzadko, trzy osoby twierdzą, że czasami, a jedna osoba twierdzi, iż dzieje się tak często.

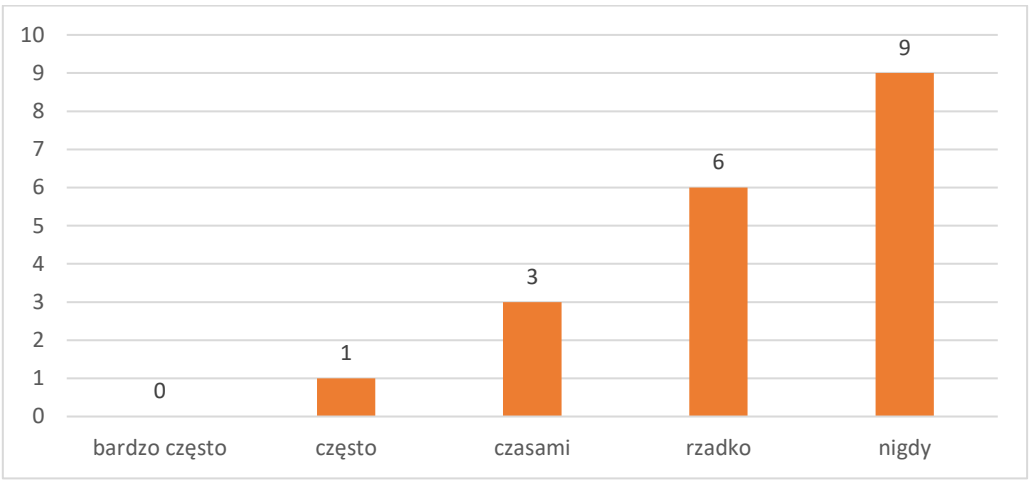

Wykres 132 Proszę ocenić jak często zdarza się sytuacja, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu w Pana/i gminie?

Dodatkowo na pytanie, jak często sprzedawcom zdarza się wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę pod wpływem napojów wysokoprocentowych, na terenie punktów sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy, pięciu sprzedawców stwierdziło, iż takie sytuacje mają miejsce rzadko, jedna osoba twierdzi, iż czasami, a pozostałe osoby, tj. trzynastu respondentów nie miało potrzeby wzywania policji.

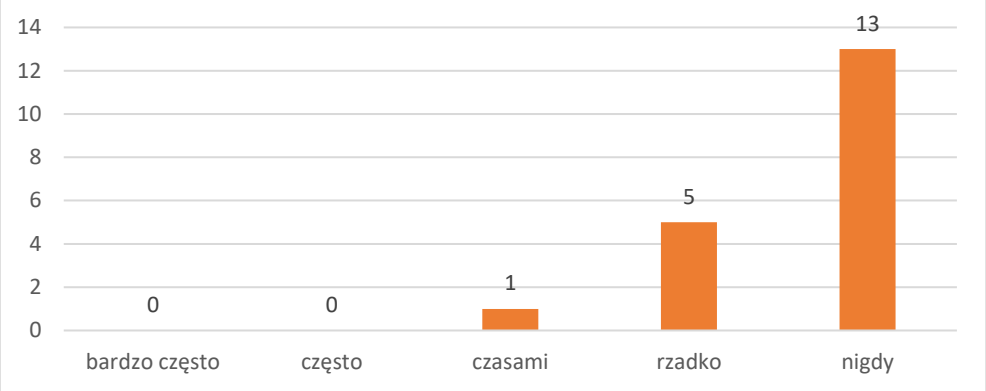

Wykres 133 Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

Wyroby nikotynowe, podobnie jak alkohol, nie mogą być sprzedawane osobom nieletnim. Szesnastu ankietowanych zadeklarowało, iż w ich opinii, w gminie nie sprzedaje się wyrobów nikotynowych osobom niepełnoletnim, a trzy osoby twierdzą, iż dzieje się to rzadko.

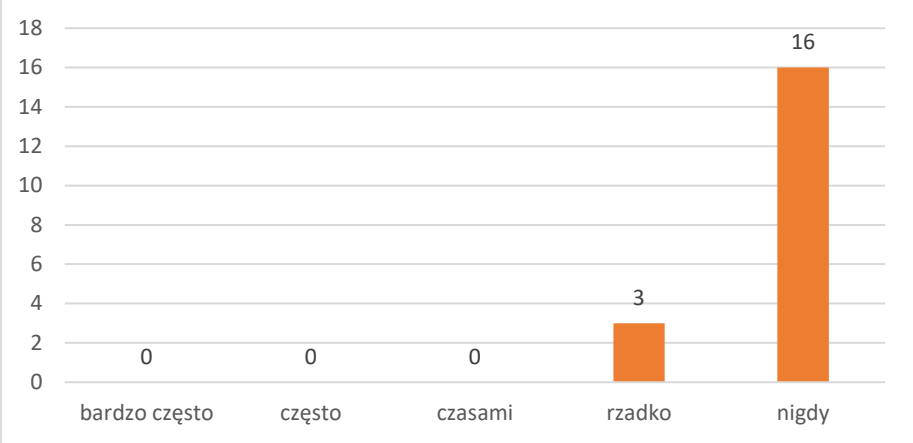

Wykres 134 Proszę ocenić jak często zdarza się, że osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy w Pana/i miejscowości?

Wszyscy ankietowani sprzedawcy zadeklarowali, iż nigdy nie sprzedali wyrobów tytoniowych osobom nieletnim.

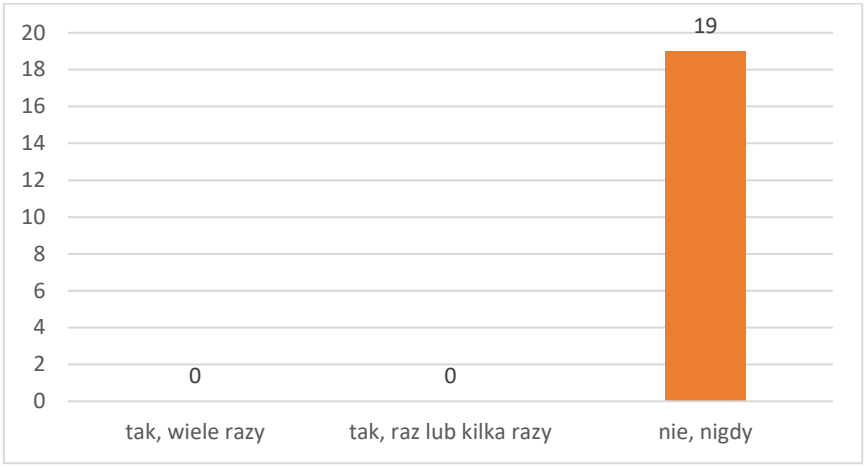

Wykres 135 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej?

Analizując odpowiedzi na pytanie dotyczące znajomości ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącej się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu możemy zauważyć, że czterech respondentów zna bardzo dobrze ustawę, trzy osoby nie są pewne czy ją znają, a dziesięć osób zna poszczególne jej zapisy.

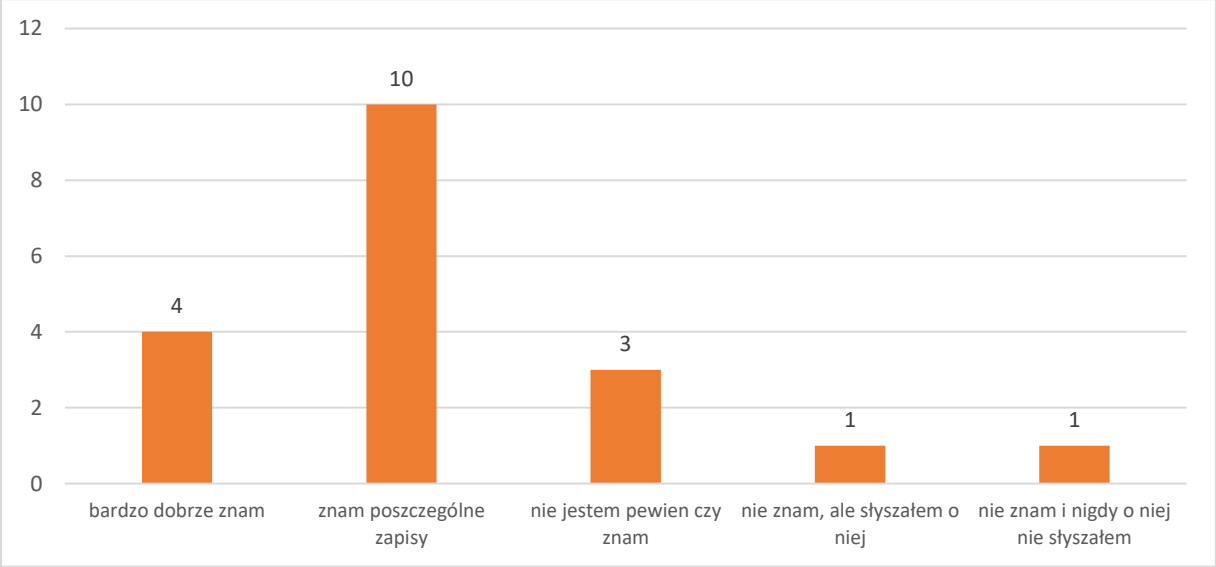

Wykres 136 Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o Wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Właściciele punktów sprzedających napoje alkoholowe, mają obowiązek umieścić w widocznym miejscu w swoim sklepie, informację o szkodliwości alkoholu (piętnaście osób). Badanie ankietowe pokazało, że nie we wszystkich sklepach widnieje taki komunikat. Umieszczenie informacji o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia zadeklarowało dziewiętnaście osób, a informację o zakazie sprzedaży osobom nietrzeźwym – szesnaście osób. Trzy osoby przyznały, że w ich punkcie sprzedaży widnieje zakaz sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw.

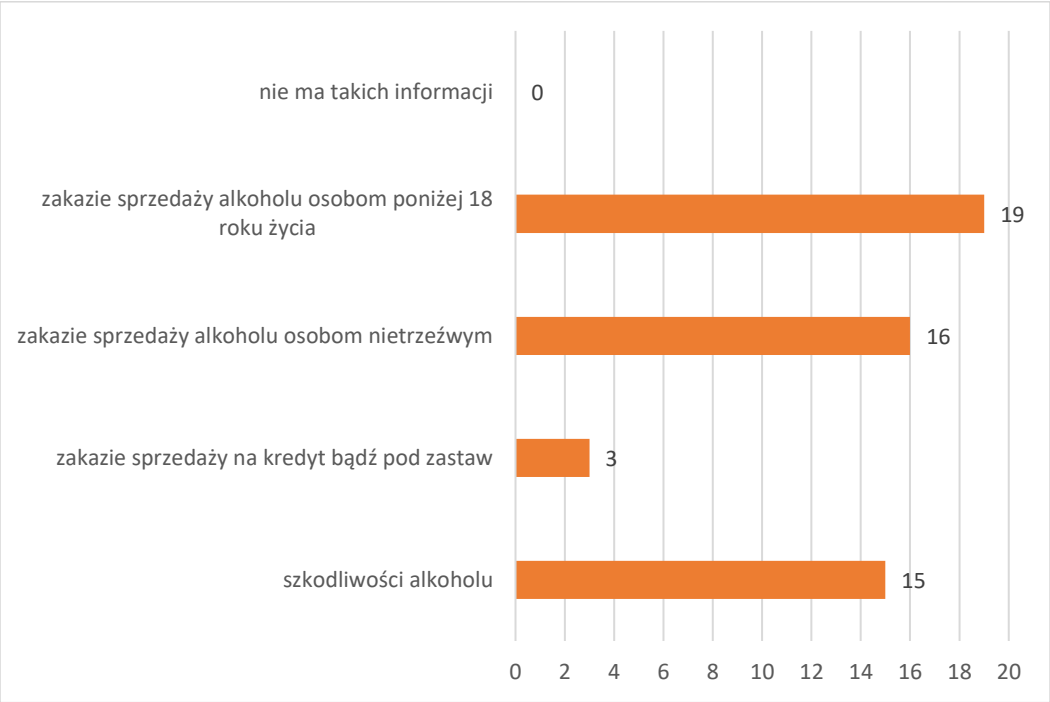

Wykres 137 Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat:

Warto zwrócić uwagę na to, że siedmiu na dziewiętnastu respondentów brało udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Natomiast cztery osoby nie zostały przeszkolone, a ośmiu sprzedawców nie pamięta, czy brali udział w szkoleniu.

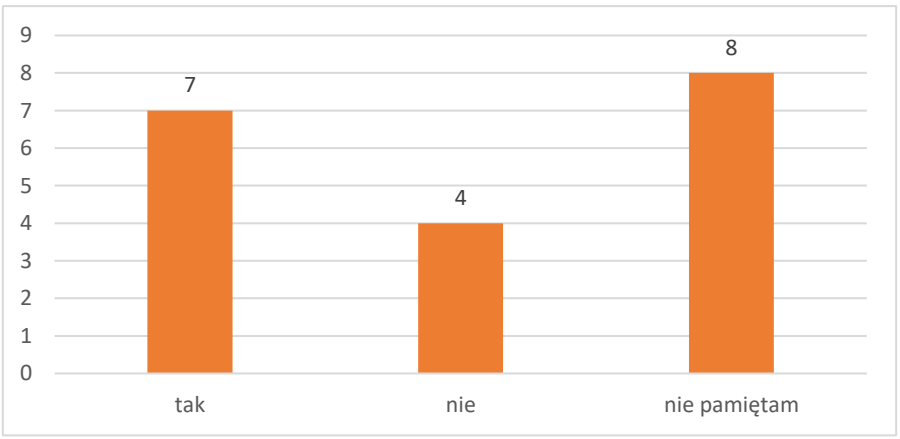

Wykres 138 Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Ostatnie pytanie skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych miało na celu zbadanie ich wiedzy na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że prawidłową wiedzę na ten temat wskazało szesnastu sprzedawców, gdyż stwierdzili oni, że zabrania się sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw. Łącznie trzech respondentów zaznaczyło błędną odpowiedź, tj. „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim i kobietom w ciąży".

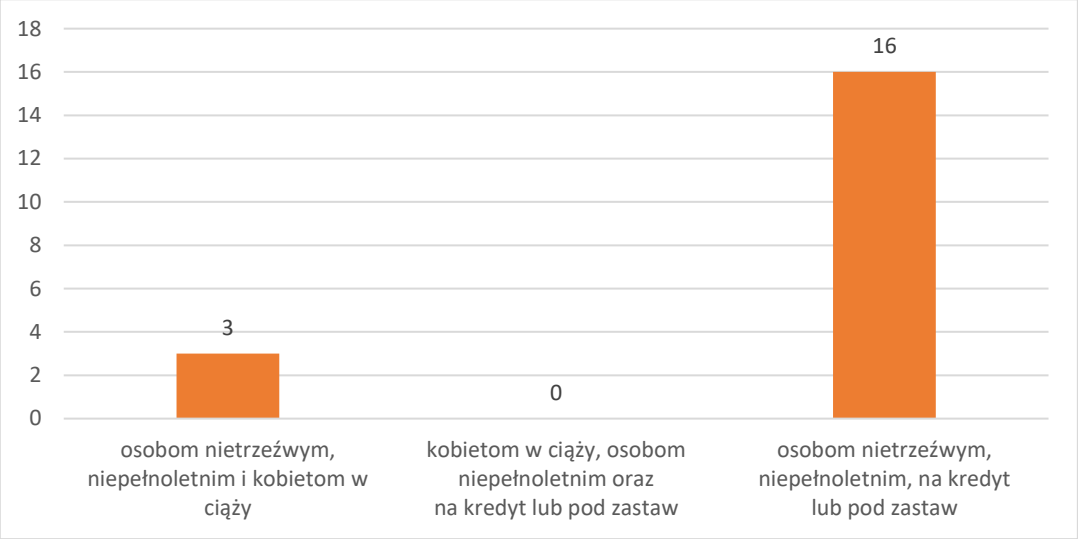

Wykres 139 Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi? Proszę wybrać jedną odpowiedź.

6. WNIOSKI

Badania ilościowe realizowane wśród dorosłych mieszkańców Gminy Błażowa, uczniów szkół, a także sprzedawców podających i sprzedających napoje alkoholowe oraz wyroby tytoniowe, pozwoliły na wyciągnięcie następujących wniosków:

6.1 Problemy społeczne wśród dorosłych mieszkańców

Problem alkoholowy

Problem alkoholowy wśród mieszkańców nie przybiera dużych rozmiarów – 69,00% ankietowanych spożywa alkohol, natomiast jedynie 1,00% z nich robi to codziennie. Ankietowani mieszkańcy najczęściej spożywają piwo (55,07%) oraz wino (33,33%). Co istotne, wypijają w większości bezpieczne porcje alkoholu (97,10%). Jedynie 2,90% respondentów jednorazowo wypija 11-13 i więcej porcji wyrobów alkoholowych. Głównym powodem sięgania przez dorosłych mieszkańców po alkohol jest towarzystwo (55,07%).

Dobrą informacją jest fakt, iż **skala problemu wykonywania obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu nie przybiera dużych rozmiarów** – 8,70% respondentów przyznało się do takiego zachowania. W Gminie Błażowa również **nie obserwuje się problemu pijanych kierowców**. Jedynie 5,80% ankietowanych prowadziło raz pojazd będąc pod wpływem alkoholu. Dodatkowo należy zauważyć, iż mieszkańcy posiadają wiedzę dotyczącą konsekwencji spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, jednak 23,00% ankietowanych widziało na terenie swojej miejscowości kobiety w ciąży pijące alkohol.

Problem nikotynowy

Analizując problem nikotynizmu wśród ankietowanych, można dostrzec, iż **33,00% pali papierosy, przy czym 25,00% sięga po nie codziennie**. Jeśli chodzi o ilość wypalanych papierosów, to 30,30% respondentów deklaruje, iż sięga po papierosa między 6, a 15 razy w ciągu dnia bądź pali poniżej 5 sztuk (21,21%). Po 15,15% mieszkańców pali między 16, a 25 sztuk, bądź nie liczą wypalanych papierosów. Respondenci sięgają po papierosy głównie w

stresie (63,64%), a dodatkowo większość wiele razy próbowało rzucić palenia, ale bezskutecznie (42,42%).

Problem narkotykowy

Również **problem narkotykowy wśród dorosłych mieszkańców w Gminie Błażowa nie przybiera dużych rozmiarów** – 11,00% badanych zadeklarowało spożywanie środków psychoaktywnych, w tym 6,00% osób zażywało te substancje jednokrotnie, po 2,00% osób sięga po nie kilka razy w roku bądź kilka razy w miesiącu, a 1,00% - kilka razy w miesiącu. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż największa część respondentów sięgała po **marihuanę** (72,73%). Mieszkańcy sięgali po narkotyki lub dopalacze głównie z ciekawości (63,64%). Warto zwrócić uwagę na to, że zdaniem 19,00% mieszkańców narkotyki **w obszarze miejsca ich zamieszkania są łatwo dostępne.**

Problem przemocowy

Mieszkańcy posiadają wiedzę dotyczącą klasyfikacji zachowań przemocowych. Wiedzą również do kogo należy zwrócić się w sytuacji doświadczania przemocy. Dane pokazują, iż **24,00% ankietowanych doświadczało kiedykolwiek przemocy**. Większość osób doznała przemocy psychicznej (79,17%), a przemocy fizycznej doświadczyło 50,00% mieszkańców. Osobami stosującymi przemoc wobec ankietowanych, był głównie partner/partnerka (41,67%) oraz ojciec (20,83%). Jeśli chodzi o **stosowanie przemocy to robiło to 9,00% ankietowanych**. Stosowali oni głównie przemoc psychiczną (33,33%), rzadziej przemoc fizyczną (88,89%). Respondenci stosowali przemoc **głównie wobec partnera/partnerki (55,56%), dziecka/dzieci oraz rodzeństwa (po 33,33%)**. Dodatkowo 2,00% badanych uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą.

Problem uzależnień behawioralnych

Większość dorosłych ankietowanych przegląda Internet oraz **używa komputera w ciągu dnia do 1 godziny** (38,00%), zaś 3,00% osób robi to dłużej niż 6-10 godzin dziennie. Dodatkowo 37,00% ankietowanych przyznało, iż można uznać ich za osoby uzależnione od telefonu komórkowego. W Gminie Błażowa **nie obserwuje się wysokiego odsetka osób, które mogą być uzależnione od hazardu**. Jedynie 2,00% wiele razy grało na automatach lub w salonach gier. Większość osób nigdy nie korzystało z takich miejsc oraz nie obstawiało zakładów bukmacherskich. Mieszkańcy sądzą, iż najlepszym działaniem profilaktycznym zapobiegającym uzależnieniom behawioralnym jest **nauczanie w szkole-edukacja w zakresie uzależnień** (65,00%) oraz **wprowadzenie zajęć z pedagogiem/psychologiem szkolnym na temat uzależnień** (58,00%).

6.2 Problemy społeczne wśród uczniów

Problem alkoholowy

Zdaniem 21,70% uczniów, ich rówieśnicy spożywają alkohol. Natomiast **do spożywania kiedykolwiek alkoholu przyznało się 17,17% uczniów oraz 12,37% uczennic**. Niepokojący jest fakt, iż **uczniowie swój pierwszy kontakt z alkoholem mają w bardzo wczesnym wieku**. Młodzież deklaruje, iż po raz pierwszy pili alkohol w przedziale wiekowym 8-10 lat. **Badani uczniowie, którzy sięgają po alkohol, przeważnie wybierają piwo (58,89%), a także wódkę (40,35%),** zaś alkohol spożywają głównie w czasie uroczystości rodzinnej (35,09%). Dodatkowo, uczniowie w większości przyznają, iż **nie kupują alkoholu, ponieważ inni ich nim częstują (38,60%).**

Co istotne, zdaniem większości młodzieży, **rodzice mają wiedzą o tym, iż ich dzieci spożywają alkohol (56,14%), jednak często nie podejmują działań (50,00%).** Są to bardzo alarmujące dane, pokazujące, iż rodzice nie mają wystarczającej wiedzy na temat konsekwencji zażywania przez dzieci i młodzież środków uzależniających lub też nie potrafią rozmawiać z dziećmi. Ciekawym wydaje się również fakt, iż **zdaniem młodzieży, alkohol w gminie jest łatwo dostępny – taką odpowiedź wskazało 23,70% osób.** Co więcej, **uczniowie przyznają także, iż ich rówieśnicy** zdobywają alkohol dzięki starszym kolegom (28,65%), podkradają rodzicom w domu (16,67%) lub proszą obcych ludzi pod sklepem o zakup alkoholu (15,63%).

Problem narkotykowy

Przyglądając się skali **problemu narkotykowego** wśród młodzieży z Gminy Błażowa, można zauważyć, iż **skala tego zjawiska nie jest powszechna**. Jedynie 3,39% (13 osób) ankietowanych uczniów zażywa narkotyków lub dopalaczy. Młodzi mieszkańcy, którzy przyznali, że używali kiedykolwiek narkotyków najczęściej sięgali po marihuanę lub haszysz (76,92%), a także grzyby halucynogenne (53,85%). Ponadto uczniowie przyznali, że po raz pierwszy **zażywali substancje psychoaktywne najczęściej ze znajomymi na podwórku (61,54%), w czasie imprezy towarzyskiej (38,46%)**. Większość ankietowanej młodzieży nie ma wiedzy na temat dostępności narkotyków i dopalaczy w Gminie Błażowa. Dodatkowo większość (71,09%) uczniów sądzi, że zażywanie narkotyków jest zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia.

Problem nikotynowy

Młodzi mieszkańcy w większości nie palą papierosów (86,87% chłopców oraz 89,78% dziewczynek). Osoby, które przyznały się do palenia papierosów w zdecydowanej większości robią to rzadko – palą mniej niż jednego papierosa na tydzień (53,33%).

Problem przemocowy

Jak wynika ze zgromadzonego materiału badawczego, uczniowie potrafią prawidłowo wskazać zachowania przemocowe oraz rozróżniają poszczególne typy przemocy. **36,87% chłopców i 29,49% dziewczynek przyznaje, iż doświadczyło zachowań przemocowych**. Dodatkowo, jak przyznają ankietowani przemoc tą stosowali głównie koledzy ze szkoły (52,38%). Kolejno **29,69% uczniów, iż w ich szkole występuje problem przemocy między uczniami**. Większość uczniów deklaruje, iż samemu nie stosowało przemocy (79,69%). Natomiast osoby, które przyznają się do tego typu zachowań (28,28% chłopców, 11,83% dziewczynek), zachowania przemocowe stosują głownie wobec rówieśników (69,23%) i rodzeństwa (37,18%). 10,68% uczniów zna osoby doświadczające przemocy domowej.

Problem uzależnień behawioralnych

Badania pokazują, iż uczniowie nie wiedzą, czym są uzależnienia behawioralne (81,25%), a 11,46% ankietowanych korzysta z komputera i Internetu poza nauką powyżej 6 godzin dziennie. Dodatkowo 33,33% uczniów przyznaje, że zdarza m się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z Internetu lub komputera np. przed rodzicami. **Zdecydowana większość uczniów twierdzi, że na ich komputerze nie ma zainstalowanej tzw. „blokady rodzicielskiej"** (68,91%).

6.3 Problemy społeczne według sprzedawców alkoholu

Analizując odpowiedzi sprzedawców alkoholu można zaobserwować, że spożycie alkoholu na przestrzeni kilka lat w Gminie Błażowa jest stałe (piętnaście osób). Dodatkowo **wszyscy badani sprzedawcy przyznali, że nigdy nie sprzedali alkoholu ani papierosów osobie niepełnoletniej.** W przypadku braku pewności, czy klient jest osobą pełnoletnią, pięciu ankietowanych sprawdza dowód **za każdym razem**, gdy ma tę wątpliwość**.** Siedmiu na dziewiętnastu sprzedawców uczestniczyło w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

7. REKOMEDNACJE

Celem niniejszej diagnozy było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotykających Gminę Błażowa w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego oraz przeprowadzonej analizy porównawczej, będącej podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie Gminy Błażowa, w tym jakości życia jej mieszkańców. Poniżej przedstawiono najważniejsze rekomendacje wypływające z przeprowadzonych badań.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Dzięki realizowanym programom profilaktycznym wiedza uczniów jest na wysokim poziomie, a skala uzależnień nie przybiera dużych rozmiarów. Pozytywne wyniki, mogą być konsekwencją inicjatyw edukacyjnych ze strony środowiska szkolnego, dlatego należy kontynuować tę działalność.
- W kwestii spożywania alkoholu oraz substancji psychoaktywnych wśród nieletnich, należałoby prowadzić monitoring tego problemu oraz organizować spotkania edukacyjne zarówno z uczniami, jak i rodzicami na temat zagrożeń wynikających z tego typu uzależnień. W związku z tym zalecana jest dalsza realizacja kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, papierosów, narkotyków oraz dopalaczy, a także uzależnień behawioralnych.
- W opinii młodzieży podejmowane działania profilaktyczne są dla nich ciekawe i chętnie w nich uczestniczą oraz jak widać spełniają zamierzony cel, dlatego warto dalej organizować warsztaty profilaktyczne z udziałem specjalistów oraz pogadanki z wychowawcami w szkole. W związku z tym ważne jest także edukowanie pedagogów, wychowawców oraz nauczycieli, aby wyposażyć ich w umiejętności potrzebne do prowadzenia świadomej profilaktyki szeroko pojętych uzależnień.
- Warto zwrócić się do instytucji zewnętrznych, których specjaliści mogą prowadzić szkolenia dla nauczycieli z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, nauki asertywności, aktualizacji systemu prawnego oraz sposobów na skuteczne przekazywanie odpowiedniej wiedzy dostosowanej do etapu rozwojowego uczniów. Ze względu na panującą sytuację epidemiologiczną szkolenia takie powinny odbywać się również online.
- Aby zwiększyć skuteczność prowadzonych działań profilaktycznych zaleca się kontynuowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień, kontynuowanie organizacji szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych.

Profilaktyka uzależnień chemicznych powinna być prowadzona na kilku poziomach, aby spełniała swoją rolę.

- **Profilaktyka uniwersalna** – są to działania profilaktyczne adresowane do całych grup, bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych. Ich celem jest zmniejszanie lub eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji i wzmacnianie czynników wspierających prawidłowy rozwój. Tutaj zaleca się:
    - Kontynuację prowadzonych programów profilaktycznych ze względu na fakt, iż są one skuteczne i przynoszą zamierzone skutki.
    - Wdrażanie działań ukierunkowanych na wzmacnianie systemu wartości dzieci i młodzieży, w szczególności wartości zdrowia, a także kształtowanie przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych.
    - Wspieranie prospołecznych działań młodzieży przez mentorów/tutorów, programów liderskich i działań rówieśniczych z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia Utrzymywanie dobrych relacji z innymi niż rodzice kompetentnymi i troskliwymi osobami dorosłymi (np. dziadkami, nauczycielami, mentorami) jest jednym z ważnych czynników chroniących i wspierających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży.
    - Wykorzystywanie zainteresowań młodzieży i ich aktywności fizycznej do budowania alternatywnych, w stosunku do picia alkoholu i zażywania narkotyków, sposobów spędzania wolnego czasu i realizacji własnych zainteresowań - rekomenduje się, aby działania te miały formę warsztatów i spotkań z ekspertami, ponieważ jest to najbardziej lubiana i skuteczna forma profilaktyki dla tej grupy.
    - Organizację kursów radzenia sobie ze stresem, usprawniania komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie z negatywnymi emocjami. Wzmacnianie asertywnych zachowań, pewności siebie i samoakceptacji poprzez zajęcia z terapeutami zajęciowymi.
    - Zorganizowanie kampanii informacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej w celu uświadomienia jak alkohol oraz narkotyki wpływają na organizm człowieka oraz funkcjonowanie społeczności, poprzez kampanie w social mediach.

- Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży na temat przemocy, agresji i konfliktów między uczniami, a także zmotywowanie ich do nauki szkolnej.
- Rekomenduje się edukację rodziny pod względem problemów uzależnień i zasięgania pomocy w wypadku występowania przemocy. Edukacja może mieć formę kampanii społecznej oraz warsztatów i spotkań z ekspertami (w formie stacjonarnej lub online).
- Prowadzenie lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych, mających na celu podniesienie wiedzy społeczeństwa na temat szkodliwości i skutków przyjmowania substancji uzależniających.
- Dalsze rozpowszechnianie informacji z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych poprzez tworzenie sieci punktów informacyjnych z danymi o dostępnej ofercie pomocy na terenie Gminy Błażowa. W tym celu można wykorzystać tablice informacyjne w: Ośrodku Pomocy Społecznej, parafiach, siedzibach organizacji pozarządowych, Punkcie Konsultacyjnym, szkołach, urzędach itp.

- **Profilaktyka selektywna –** ukierunkowana na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka. Są to działania profilaktyczne adresowane do jednostek lub grup, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są narażone na większe od przeciętnego ryzyko wystąpienia problemów wynikających ze stosowania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych lub innych zaburzeń zdrowia psychicznego. Profilaktyka selektywna jest więc przede wszystkim działaniem uprzedzającym, a nie naprawczym. Rekomenduje się:
  - Zapewnienie łatwego dostępu do źródeł informacji, przeznaczonych dla osób szukających wsparcia, dotkniętych problemem uzależnień i/lub przemocy.
  - Specjalistycznym wsparciem powinni zostać objęci mieszkańcy oraz rodziny borykające się z problemem alkoholowym. Tym rodzinom powinny zostać zaproponowane warsztaty lub spotkania, podczas których mogliby uzyskać wsparcie i wzmacniać swój autorytet wychowawczy pod okiem psychologów.
  - Na terenie Gminy Błażowa powinna zostać przeprowadzona lokalna kampania uwrażliwiająca na szkodliwość alkoholu oraz zachęcająca do ograniczenia jego nadmiernego spożywania.
  - Przeprowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym w gminie.

- Opracowanie lokalnej kampanii na rzecz zwiększenia świadomości oraz odpowiedzialności sprzedawców alkoholu i uwrażliwienia ich na szkodliwość sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim.

- **Profilaktyka wskazująca –** ukierunkowana na jednostki (lub grupy) wysokiego ryzyka, demonstrujące wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych bądź problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, ale jeszcze niespełniających kryteriów diagnostycznych uzależnienia, a także wskazujące na symptomy innych zaburzeń zachowania lub problemów psychicznych. Zaleca się:
  - Zwiększenie dostępności do placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu, wspieranie działań rehabilitacyjnych i grup wsparcia - stworzenie możliwości resocjalizacji osób uzależnionych.
  - Zalecane jest, aby poza uczestnictwem w psychoterapii osoby uzależnione korzystały również z oferty ruchów samopomocowych.
  - Zwiększanie oferty działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od alkoholu lub zwiększanie dostępu do istniejących form wsparcia.
  - Wspieranie działalności środowisk abstynenckich.
  - Zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla członków rodzin z problemem alkoholowym.
  - Zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym.
  - Wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią. Wyrównywanie szans może zostać przeprowadzone w różnorodny sposób, m.in. opracowanie programów profilaktycznych przeciwdziałających problemom społecznym w rodzinach, wspieranie i rozwój poradnictwa rodzinnego lub wspieranie rodzin i form zastępczych w opiece nad dzieckiem. Działanie to znajduje uzasadnienie w fakcie, iż to rodzina jest podstawową komórką społeczną i to od jej kondycji zależy rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

- Wprowadzanie ograniczonej dostępności alkoholu i papierosów na terenie Gminy Błażowa dla młodzieży, poprzez edukację i kontrolę sprzedawców.

- **W związku z problemem przemocy rekomenduje się:**
  - Prowadzenie lokalnych działań informacyjno-edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, w tym przemocy wobec dzieci (czym jest przemoc, jakie są jej mechanizmy, jakie niesie konsekwencje itp.), a także możliwości uzyskania pomocy (przede wszystkim bezpłatnej) i miejsc, które taką pomoc świadczą.
  - Włączanie się w ogólnopolskie akcje promujące życie rodzinne bez przemocy.
  - Prowadzenie i finansowanie programów profilaktyki przemocy w rodzinie i programów rozwijających umiejętności wychowawcze i pozytywne relacje rodzinne.
  - Dalsze prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy w rodzinie i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
  - Ciągłą realizację zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); "burza mózgów" (stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
  - Podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
  - Warto tworzyć, wspierać i finansować miejsca pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.

- Zwiększenie świadomości rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania agresji w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.
- Organizowanie i finansowanie szkoleń i konferencji dotyczących obowiązujących procedur (w tym procedury „Niebieskiej Karty"), zasad podejmowania interwencji oraz współpracy służb działających na rzecz zatrzymania przemocy w rodzinie.
- Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat psychologicznych i prawnych aspektów przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży.
- Zapewnienie osobom pracującym z członkami rodzin z problemem przemocy dostępu do stałej superwizji, która pozwala na analizę osobistych postaw wobec ofiar i sprawców przemocy i przekonań na temat zjawiska przemocy w rodzinie, a tym samym przekłada się na bardziej profesjonalną i skuteczną pracę z klientem.
- Wspieranie działalności grup samopomocowych (w tym grup wsparcia) dla osób doznających przemocy w rodzinie.

- **W ramach profilaktyki uzależnień behawioralnych**:
  - Biorąc pod uwagę rozwój mediów elektronicznych i związanych z tym zagrożeń, zasadne jest zwiększanie aktywności w działalności szkół w zakresie przeciwdziałania tym zagrożeniom, np. poprzez zajęcia profilaktyczne omawiające problem cyberprzemocy.
  - Działaniami z zakresu edukacji powinni być objęci rodzice uczniów: na temat racjonalnych sposobów użytkowania mediów cyfrowych oraz konsekwencji zachowań problemowych i zagrożeń uzależnieniami czynnościowymi.
  - Popularyzowanie wiedzy nt. uzależnień poprzez organizowanie kampanii społecznych – zwłaszcza adresowanych do dzieci młodszych (w szkole podstawowej) i ich rodziców.
  - Wymagane jest wdrożenie procedur zwiększających bezpieczeństwo cyfrowe w szkołach.

- Rozpowszechnienie informacji o placówkach udzielających pomocy w zakresie uzależnień od hazardu oraz na temat wskaźników pozwalających stwierdzić czy problem w tym zakresie występuje. Pomocne mogą okazać się broszury/ulotki plakaty informujące o negatywnych skutkach regularnego grania w gry hazardowe oraz wskazujące możliwe formy pomocy wyjścia z nałogu.

8. PODSUMOWANIE

Badanie przeprowadzone na terenie Gminy Błażowa miało na celu zdiagnozowanie oraz określenie głównych problemów występujących wśród społeczności lokalnej. Bezpośrednim rezultatem przeprowadzonej diagnozy jest niniejszy raport, stanowiący podstawę do zaplanowania oraz zrealizowania przez władze lokalne konkretnych oddziaływań, które będą miały na celu stopniową eliminację zagrożeń i problemów występujących na terenie Gminy Błażowa.

Wstępne określenie rozmiaru skali zjawiska przemocy, narkomanii, alkoholizmu, nikotynizmu, a także uzależnień behawioralnych pozwoli na odpowiednie wprowadzenie działań profilaktycznych. Należy pamiętać, że grupą wysokiego ryzyka są przede wszystkim dzieci i młodzież. Wiele badań naukowych wskazuje na fakt, iż to dom rodzinny jest czynnikiem decydującym o dalszym rozwoju osobowościowym i światopoglądowym nastolatka. Dlatego też, należałoby skupić się na nawiązaniu ścisłej relacji pomiędzy środowiskiem szkolnym oraz rodzicami, w celu wspólnego rozwiązywania problemów, z jakimi borykają się młodzi mieszkańcy Gminy Błażowa.

Komunikaty medialne oraz wpływ rówieśników mogą w wielu przypadkach negatywnie oddziaływać na nieustannie kształtującą się osobowość młodego człowieka, a to z kolei może przejawiać się w ryzykownych zachowaniach nastolatków. Władze lokalne powinny w sposób szczególny zadbać o małoletnich pochodzących ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jest to ważna kwestia, gdyż często problemy z dzieciństwa oraz domu rodzinnego przenoszą się na dorosłe życie.

Ważne jest, aby szkoła również była miejscem, które przyczyni się do budowy systemu wartości młodego człowieka oraz ostrzeże i poinformuje go o konsekwencjach wynikających z podejmowania ryzykownych działań. Ze szczególną uwagą, powinno się traktować dzieci, których rodzice nie potrafią poradzić sobie z własnymi uzależnieniami.

Powyższe wnioski opisujące tendencję w dynamice zagrożeń lokalnych, wskazują na umiarkowany stopień występowania danych problemów społecznych na terenie Gminy Błażowa. Pomimo to, należy podjąć wszelkie działania, które nie dopuszczą do pogłębiania się zjawisk marginalizacji, wykluczenia oraz patologii społecznych.

Ważną kwestią jest również uświadamianie społeczności lokalnej, w związku z odpowiednim reagowaniem na przemoc rówieśniczą oraz przemoc domową. Jak wynika z badań, istnieje spora część osób, która wie o działaniach przemocowych w obrębie swojego środowiska. Należałoby wskazać tym osobom, jak powinny zachować się w sytuacji, kiedy są świadkami takich zachowań oraz, gdzie zgłosić się o pomoc.

Badania oraz analiza problemów społecznych w Gminie Błażowa, wskazała różne obszary społeczne, które wymagają szczególnych interwencji. Raport wykazał wiele pozytywnych zjawisk, jakie mają miejsce wśród lokalnej społeczności. Przeprowadzona diagnoza wskazuje odpowiedni kierunek zmian, jakie powinny dokonać się na terenie Gminy Błażowa.

Zespół badawczy i osoby opracowujące powyższy raport mają nadzieję,
że zaprezentowane wyniki stanowić będą przydatną wskazówkę
w podejmowaniu działań na rzecz niwelowania problemów społecznych występujących
w obrębie Gminy Błażowa.